

Съвет на
Европейския съюз

Брюксел, 4 ноември 2022 г.
(OR. en)

14348/22
ADD 1

FRONT 409
COMIX 513

ПРИДРУЖИТЕЛНО ПИСМО

От: Генералния секретар на Европейската комисия, подписано от г-жа Martine DEPREZ, директор

Дата на получаване: 31 октомври 2022 г.

До: Г-жа Thérèse BLANCHET, генерален секретар на Съвета на Европейския съюз

№ док. Ком.: C(2022) 7591 final

Относно: ПРИЛОЖЕНИЕ към Препоръка на Комисията за създаване на общо „Практическо ръководство за граничните служители (Шенгенско ръководство)“, което да се използва от компетентните органи на държавите членки при извършване на граничния контрол на лица, и за замяна на Препоръка C(2019) 7131 final

---

Приложено се изпраща на делегациите документ C(2022) 7591 final.

Приложение: C(2022) 7591 final

ЕВРОПЕЙСКА
КОМИСИЯ

Брюксел, 28.10.2022 г.
C(2022) 7591 final

ANNEX

ПРИЛОЖЕНИЕ

към

Препоръка на Комисията

за създаване на общо „Практическо ръководство за граничните служители (Шенгенско ръководство)“, което да се използва от компетентните органи на държавите членки при извършване на граничния контрол на лица, и за замяна на Препоръка C(2019) 7131 final

ПРИЛОЖЕНИЕ

Практическо ръководство за граничните служители

ПЪРВА ЧАСТ — ОПРЕДЕЛЕНИЯ	6
ВТОРА ЧАСТ — ГРАНИЧНИ ПРОВЕРКИ	16
РАЗДЕЛ I: Процедури за граничен контрол	16
1. Проверки по граничните контролно-пропускателни пунктове.....	16
2. Проверки на лица, които се ползват с право на свободно движение съгласно правото на Съюза.....	22
3. Проверки на граждани на трети държави при влизане	34
4. Проверки в Шенгенската информационна система (ШИС) и в базата данни на Интерпол за откраднати и изгубени документи за пътуване (SLTD).....	53
5. Специални правила за проверки на някои категории лица	66
5.1. Държавни глави.....	66
5.2. Пилоти на самолети	66
5.3. Морски лица	67
5.4. Притежатели на дипломатически, официални или служебни паспорти и членове на международни организации	68
5.5. Жители на гранични райони, които се ползват от режима за местен граничен трафик.....	71
5.6. Ненавършили пълнолетие лица.....	72
5.7. Ученици от трети държави, които пребивават в държава — членка на ЕС, или в трета държава, за която не важи задължението за притежаване на виза	76
5.8. Погранични работници	78
5.9. Туристи по системата на „статут на одобрена дестинация“ (СОД).....	79
5.10. Спасителни служби, полиция, пожарни екипи и гранични служители	80
5.11. Офшорни работници.....	80
5.12. Вътрешнокорпоративен трансфер.....	80
5.13. Научни работници и членовете на техните семейства.....	83
5.14. Студенти	87
5.15. Бенефициери по Споразумението за оттегляне.....	73
6. Подпечатване на документите за пътуване	91
7. Облекчен режим на проверки	98

8.	Отказ за влизане	100
9.	Визи, за които са подадени заявления на границата, включително за транзитно преминаване на морски лица, и отказ за тези визи	112
10.	Анулиране и отмяна на визи	113
11.	Специални транзитни схеми	113
12.	Лица, търсещи убежище/кандидати за международна закрила	115
13.	Регистриране на информация на границата	118
14.	Сътрудничество с други служби	119
15.	Маркиране на фалшиви док	119
16.	Проверка на автентичността на данните, съхранявани в електронен паспорт	120
17.	Валидност на вписванията на децата в паспортите на родителите им	121
РАЗДЕЛ II: Сухопътни граници		122
1.	Проверки на шосеен трафик	122
2.	Проверки на железопътен трафик	125
3.	Местен граничен трафик	128
РАЗДЕЛ III: Въздушни граници		129
1.	Проверки на летището	129
2.	Проверки на летателни площадки	136
3.	Проверки на лица на частни самолети	137
РАЗДЕЛ IV Морски граници		137
1.	Общи процедури за проверки на морския трафик	137
2.	Проверки на круизни кораби	139
3.	Проверки на корабоплаването с развлекателна цел	144
4.	Проверки при крайбрежен риболов	147
5.	Проверки на редовни фериботни превози	148
6.	Товарни превози между пристанищата, които се намират на територията на пространството без граничен контрол по вътрешните граници	150
РАЗДЕЛ V: Проверки на вътрешното корабоплаване		151
1.	Вътрешно корабоплаване	151
ТРЕТА ЧАСТ — НАБЛЮДЕНИЕ НА ГРАНИЦИТЕ		152
1.	Цел на наблюдението	152
2.	Методи за наблюдение	152
ЧЕТВЪРТА ЧАСТ — СПИСЪК НА СЪОТВЕТНИ ПРАВНИ ИНСТРУМЕНТИ		155
ДОПЪЛНЕНИЕ А		161

Процедура по уведомяване	161
ДОПЪЛНЕНИЕ Б.....	163
Оценка на риска	163
СПИСЪК НА ПРИЛОЖЕНИЯТА КЪМ ПРАКТИЧЕСКОТО РЪКОВОДСТВО ЗА ГРАНИЧНИТЕ СЛУЖИТЕЛИ.....	169

ПРЕДГОВОР

Основната цел на шенгенското сътрудничество е създаването на пространство без граничен контрол по вътрешните граници¹. За това се изисква ефективен контрол по външните граници², както и прилагането на съответни съпътстващи мерки в области като полицейското и съдебното сътрудничество и визовата политика. Въпреки това разпоредбите относно контрола по външните граници се прилагат за вътрешните граници в два случая. Първият случай е свързан със ситуацията, при която процесът за премахването на граничния контрол по вътрешните граници на тези вътрешни граници все още не е приключил³. Граничният контрол на тези граници трябва да се извършва в съответствие с разпоредбите на дял II от Регламент (ЕС) 2016/399 на Европейския парламент и на Съвета⁴ (Кодекса на шенгенските граници). Вторият случай се отнася до ситуацията, при която контролът по вътрешните граници временно е въведен повторно от държава от Шенген, която прилага изцяло достиженията на правото от Шенген⁵. След това се прилагат *mutatis mutandis* съответните разпоредби на дял II, тъй като вътрешните граници не се превръщат във външни граници⁶.

Целта на настоящото Практическо ръководство за граничните служители е да се установят насоки, най-добри практики и препоръки във връзка с изпълнението на задълженията на граничните служители в държавите от Шенген. Ръководството е предназначено да служи и като ръководство на потребителя за граничните служители във връзка с мерките и решенията, които трябва да се вземат по границите, където се прилагат разпоредбите относно външните граници. Съдържанието на настоящото ръководство се отнася по същество до контрола на лицата по границата и се основава на актовете на Съюза, с които се уреждат преминаването на границите (и по-специално Кодекса на шенгенските граници), издаването на визи, правото на свободно движение съгласно правото на Съюза, както и молбата за убежище. В четвърта част се съдържа списък с правни актове, с които се уреждат областите, обхванати от настоящото ръководство.

¹ „Вътрешни граници“, както са определени в член 2, параграф 1 от Кодекса на шенгенските граници.

² „Външни граници“, както са определени в член 2, параграф 2 от Кодекса на шенгенските граници.

³ Член 3, параграф 2 от Акта за присъединяване от 2003 г. (Кипър), член 4, параграф 2 от Акта за присъединяване от 2005 г. (България и Румъния) и член 4, параграф 2 от Акта за присъединяване от 2012 г. (Хърватия).

⁴ Регламент (ЕС) 2016/399 на Европейския парламент и на Съвета от 9 март 2016 г. относно Кодекс на Съюза за режима на движение на лица през границите (Кодекс на шенгенските граници) (ОВ L 77, 23.3.2016 г., стр. 1).

⁵ Член 32 от Кодекса на шенгенските граници.

⁶ Вж. по-специално Доклад на Комисията до Европейския парламент и до Съвета относно прилагането на дял III (Вътрешни граници) от Регламент (ЕО) № 562/2006 за създаване на Кодекс на Общността за режима на движение на лица през границите (Кодекс на шенгенските граници) (COM(2010)554). В своето предложение за изменение на Кодекса на шенгенските граници (COM(2021)891) Комисията предложи задължение за държавите членки да определят мерки за смекчаване на последниците, произтичащи от повторното въвеждане на граничен контрол по вътрешните граници. Допълнителни насоки относно такива мерки за смекчаване ще бъдат разгледани, след като това предложение бъде прието.

В случаите, когато в настоящото ръководство се посочват други видове контрол, които могат или следва да бъдат извършвани на границата (например митнически, фитосанитарен или свързан със здравето контрол), за тях се прилага съответното законодателство на Съюза и национално законодателство. При всички случаи държавите от Шенген следва винаги да осигуряват тясно сътрудничество между различните органи, извършващи граничния контрол, както и с тези, извършващи контрол на територията.

Настоящото ръководство не е предназначено за създаване на правно обвързващи задължения за държавите от Шенген или установяване на нови права и задължения за граничните служители или други лица, които могат да бъдат засегнати от него. Единствено правните актове, на които настоящото ръководство се основава или позовава, пораждаат задължителни правни последици. Това са и актовете, на които може да се прави позоваване пред национални юрисдикции.

ПЪРВА ЧАСТ — ОПРЕДЕЛЕНИЯ

1. **„ДЪРЖАВИ ОТ ШЕНГЕН“** (държави — членки на ЕС, прилагащи достиженията на правото от Шенген, свързани с външните граници, както и асоциирани към Шенген държави):

1. Белгия	11. <i>Исландия</i>	21. <i>Норвегия</i>
2. България	12. Италия	22. Австрия
3. Чешка република	13. Кипър	23. Полша
4. Дания	14. Латвия	24. Португалия
5. Германия	15. <i>Лихтенщайн</i>	25. Румъния
6. Естония	16. Литва	26. Словения
7. Гърция	17. Люксембург	27. Словакия
8. Испания	18. Унгария	28. Финландия
9. Франция	19. Малта	29. Швеция
10. Хърватия	20. Нидерландия	30. <i>Швейцария</i>

Ирландия е получила разрешение да прилага някои части от достиженията на правото от Шенген, но в ограничен брой области (полицейско и съдебно сътрудничество по наказателноправни въпроси), които не включват контрол по външните граници. Поради това за целите на настоящото ръководство, което е съсредоточено върху въпроси, свързани с границите, и е предназначено за гранични служители, понятието „държави от Шенген“ не включва Ирландия.

2. „ДЪРЖАВИ — ЧЛЕНКИ НА ЕС“:

1. Белгия	10. Франция	19. Нидерландия
2. България	11. Хърватия	20. Австрия
3. Чешка република	12. Италия	21. Полша
4. Дания	13. Кипър	22. Португалия
5. Германия	14. Латвия	23. Румъния
6. Естония	15. Литва	24. Словения
7. Ирландия	16. Люксембург	25. Словакия
8. Гърция	17. Унгария	26. Финландия
9. Испания	18. Малта	27. Швеция

3. СПЕЦИФИЧНО ПОЛОЖЕНИЕ НА ДЪРЖАВИТЕ ОТ ШЕНГЕН, КОИТО ВСЕ ОЩЕ НЕ ПРИЛАГАТ ИЗЦЯЛО ДОСТИЖЕНИЯТА НА ПРАВОТО ОТ ШЕНГЕН

България, Хърватия, Кипър и Румъния все още не прилагат изцяло достиженията на правото от Шенген и контролът по техните граници с други държави от Шенген все още не е отменен⁷.

На всичките си граници те прилагат правилата, заложи в дял II от Кодекса на шенгенските граници.

Прилагат се следните специални правила:

- извършват се проверки по границите им по отношение на тяхната собствена територия (например относно продължителността на престоя, визата, разрешението за пребиваване, равнището на средствата за издръжка);

---

⁷ На 26 юни 2022 г. Съветът изпрати до Европейския парламент проект на Решение на Съвета относно пълното прилагане на разпоредбите на достиженията на правото от Шенген в Република Хърватия, за да получи становище (документ на Съвета 10624/22).

- разпоредбите на Регламент (ЕО) № 810/2009 на Европейския парламент и на Съвета⁸ („Визовия кодекс“) не се прилагат за България, Хърватия, Кипър и Румъния. Вследствие на това упоменаването на понятието шенгенска виза не включва визи, издадени от една от тези четири държави от Шенген;
- разпоредбите относно Визовата информационна система (ВИС) се прилагат за България и Румъния от 25 юли 2021 г. въз основа на Решение (ЕС) 2017/1908 на Съвета⁹ и с ограниченията, предвидени в това решение (достъп само за четене);
- разпоредбите относно Шенгенската информационна система (ШИС) не се прилагат за Кипър; те се прилагат изцяло за България и Румъния в съответствие с Решение 2010/365/ЕС¹⁰ и Решение (ЕС) 2018/934¹¹ на Съвета; те се прилагат частично за Хърватия в съответствие с Решение (ЕС) 2017/733 на Съвета¹²;
- държавите от Шенген, които все още не прилагат изцяло достиженията на правото от Шенген, могат едностранно да признаят определени документи за равностойни на националните им визи за транзитно преминаване или планиран краткосрочен престой на тяхна територия въз основа на Решение № 565/2014/ЕС на Европейския парламент и на Съвета¹³.

---

⁸ Регламент (ЕО) № 810/2009 на Европейския парламент и на Съвета от 13 юли 2009 г. за създаване на Визов кодекс на Общността (Визов кодекс) (ОВ L 243, 15.9.2009 г., стр. 1).

⁹ Решение (ЕС) 2017/1908 на Съвета от 12 октомври 2017 г. относно привеждането в действие на някои разпоредби от достиженията на правото от Шенген, свързани с Визовата информационна система, в Република България и в Румъния ([ОВ L 269, 19.10.2017 г., стр. 39](#)), датата на прилагане, определена с Решение за изпълнение (ЕС) 2021/995 на Комисията от 18 юни 2021 г. за определяне на датата, от която да започне да се прилага Решение (ЕС) 2017/1908 на Съвета относно привеждането в действие на някои разпоредби от достиженията на правото от Шенген, свързани с Визовата информационна система, в Република България и в Румъния ([ОВ L 219, 21.6.2021 г., стр. 37](#)).

¹⁰ Решение 2010/365/ЕС на Съвета от 29 юни 2010 г. относно прилагането на разпоредбите на достиженията на правото от Шенген във връзка с Шенгенската информационна система в Република България и в Румъния ([ОВ L 166, 1.7.2010 г., стр. 17](#)).

¹¹ Решение (ЕС) 2018/934 на Съвета относно привеждането в действие на оставащите разпоредби от достиженията на правото от Шенген, свързани с Шенгенската информационна система, в Република България и в Румъния ([ОВ L 165, 2.7.2018 г., стр. 37](#)).

¹² Решение (ЕС) 2017/733 на Съвета от 25 април 2017 г. относно прилагането на разпоредбите на достиженията на правото от Шенген във връзка с Шенгенската информационна система в Република Хърватия ([ОВ L 108, 26.4.2017 г., стр. 31](#)).

¹³ Решение № 565/2014/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 15 май 2014 г. за въвеждане на опростен режим за контрола на лица на външните граници, който се основава на едностранното признаване от страна на България, Хърватия, Кипър и Румъния на определени документи за равностойни на националните им визи за транзитно преминаване или планиран престой на тяхна територия, ненадвишаващ 90 дни в рамките на период от 180 дни, и за отмяна на Решения № 895/2006/ЕО и № 582/2008/ЕО ([ОВ L 157, 27.5.2014 г., стр. 23](#)).

Когато се посочват „държавите от Шенген, които прилагат изцяло достиженията на правото от Шенген“ или „пространството без граничен контрол по вътрешните граници“, България, Хърватия, Кипър и Румъния не са включени.

4. **„Държави от ЕИП“:** Норвегия (NO), Исландия (IS) и Лихтенщайн (LI).
5. **„Пространство без граничен контрол по вътрешните граници“** означава пространството, обхващащо териториите на държавите от Шенген, които прилагат изцяло достиженията на правото от Шенген (и следователно изключва България, Хърватия, Кипър и Румъния).
6. **„Лица, които се ползват с право на свободно движение съгласно правото на Съюза“¹⁴**, са гражданите на държавите — членки на ЕС, държавите от ЕИП и на Швейцария, както и членовете на техните семейства, придружаващи или присъединяващи се към тях, независимо от тяхното гражданство.
7. **„Членове на семейството на граждани на ЕС, ЕИП или Швейцария, които се ползват с право на свободно движение съгласно правото на Съюза“¹⁵**, независимо от тяхното гражданство, са:
  - съпругът/съпругата (независимо от пола¹⁶) и ако това е сключено въз основа на законодателството на държава от ЕС или от Шенген и е признато от приемащата държава от ЕС или от Шенген като равносилно на брак, партньорът, с когото гражданинът на ЕС/ЕИП/Швейцария е сключил регистрирано съжителство;
  - низходящите на възраст под 21 години или лицата на издръжка, включително на съпруга или на регистрирания партньор;
  - възходящите лица на издръжка, включително на съпруга или на регистрирания партньор;
  - всички други членове на семейството, изброени по-долу, чието влизане и/или пребиваване е улеснено в съответствие с националното законодателство, като това се доказва с виза или карта за пребиваване:

---

¹⁴ Член 2, точка 5 от Кодекса на шенгенските граници.

¹⁵ Член 2, точка 2 и член 3, точка 2 от Директива 2004/38/ЕО.

¹⁶ Решение на Съда от 5 юни 2018 г. по дело Coman, C-673/16, ECLI:EU:C:2018:385.

- лица на издръжка;
  - членове на домакинството на гражданина на ЕС/ЕИП/Швейцария;
  - членове на семейството, за които са строго необходими лични грижи от страна на гражданина на ЕС/ЕИП поради сериозни здравословни причини;
  - партньор, с когото гражданинът на ЕС/ЕИП има трайна връзка, което е надлежно удостоверено.
8. **„Гражданин на ЕС“**¹⁷ означава всяко лице, гражданин на държава — членка на Европейския съюз.
  9. **„Гражданин на трета държава“**¹⁸ означава всяко лице, което не се ползва с право на свободно движение съгласно правото на Съюза¹⁹.
  10. **„Граничен служител“**²⁰ означава всяко длъжностно лице, назначено в съответствие с националното право на граничен контролно-пропускателен пункт или по границата, или в близост до тази граница, което изпълнява в съответствие с правото на Съюза и националното право задачи, свързани с граничния контрол.
  11. **„Граничен контрол“**²¹ означава дейност, извършвана на границата в отговор изключително на намерение за преминаване на границата или акта на преминаване на тази граница независимо от какви съображения, и се състои в гранични проверки и наблюдение на границата.

¹⁷ Член 2, точка 1 от Директива 2004/38/ЕО.

¹⁸ Член 2, точка 6 от Кодекса на шенгенските граници.

¹⁹ Гражданите на Андора, Монако и Сан Марино се считат за граждани на трети държави, но са освободени от поставянето на печат (в бъдеще ще бъдат освободени и от Системата за влизане/излизане и от Европейската система за информация за пътуванията и разрешаването им), а използването на ленти на ЕС от граждани на Андора и Сан Марино се допуска от държавите членки съгласно документ на Съвета 13020/04.

²⁰ Член 2, точка 14 от Кодекса на шенгенските граници.

²¹ Член 2, точка 10 от Кодекса на шенгенските граници.

12. **„Гранични проверки“²²** означава проверките, извършвани на граничните контролно-пропускателни пунктове, за да гарантират, че лицата, включително превозните им средства и вещите в тяхно владение, могат да получат разрешение за влизане на територията на държавите от Шенген или за излизане от нея.
13. **„Системни проверки в съответните бази данни“²³** са проверките в съответните бази данни, извършвани от гранични служители по отношение на всички лица (лица, които се ползват с право на свободно движение съгласно правото на Съюза, и граждани на трети държави), преминаващи през външните граници при влизане или излизане.
14. **„Съответни бази данни“²⁴** са базите данни, в които граничните служители трябва да правят справка, когато извършват системните проверки на всички лица, преминаващи през външните граници. Те включват:
- Шенгенската информационна система (ШИС);
  - базата данни на Интерпол за откраднати и изгубени документи за пътуване (SLTD);
  - националните бази данни, съдържащи информация за откраднати, незаконно присвоени, изгубени и невалидни документи за пътуване.

Граничните служители могат да извършват справка и в други национални бази данни и в базите данни на Интерпол.

15. **„Целеви проверки в съответните бази данни“²⁵** са проверките в съответните бази данни въз основа на анализ на риска, извършвани изключително на някои лица, които се ползват с право на свободно движение съгласно правото на Съюза, в определени гранични контролно-пропускателни пунктове, където се прилага дерогация от принципа на системните проверки.

---

²² Член 2, точка 11 от Кодекса на шенгенските граници.

²³ Въз основа на член 8, точка 2 от Кодекса на шенгенските граници.

²⁴ Въз основа на член 8, параграф 2, точки а) и б) от Кодекса на шенгенските граници.

²⁵ Въз основа на член 8, параграф 2а от Кодекса на шенгенските граници.

16. **„Други проверки на лица, които се ползват с право на свободно движение съгласно правото на Съюза“²⁶**, са проверките на лица, които се ползват с право на свободно движение съгласно правото на Съюза, които не подлежат на целеви проверки в съответните бази данни, когато се прилага временна дерогация от системните проверки; т.е. проверката на самоличността на притежателя и на валидността и автентичността на документите за пътуване на притежателя.
17. **„Цялостни проверки“²⁷** са проверките, които трябва да се извършват на граждани на трети държави.
18. **„Проверки на втора линия“²⁸** са последващи проверки, които могат да се извършват на специално място, което е различно от мястото, на което се извършват проверки на всички лица („първа линия“).
19. **„Предварителна информация за пътниците (API)“²⁹** означава данните, събирани в съответствие с Директива 2004/82/ЕО на Съвета.
20. **„Наблюдение на границата“³⁰** означава наблюдението на граници между гранични контролно-пропускателни пунктове и наблюдението на гранични контролно-пропускателни пунктове извън определеното работно време с цел недопускане заобикалянето на гранични проверки.
21. **„Търсещо убежище лице“** или **„кандидат за убежище“³¹** означава гражданин на трета държава или лице без гражданство, отправил молба за убежище, по която все още не е взето окончателно решение.
22. **„Молба за международна закрила“³²** означава искане за закрила от държава от Шенген, отправено от гражданин на трета държава или от лице без гражданство, за който или което може да се смята, че иска да получи статут на бежанец или статут на субсидиарна закрила.

---

²⁶ Въз основа на член 8, параграф 2а, трета алинея от Кодекса на шенгенските граници.

²⁷ Въз основа на член 8, параграф 3 от Кодекса на шенгенските граници.

²⁸ Член 2, точка 13 от Кодекса на шенгенските граници.

²⁹ Директива 2004/82/ЕО на Съвета от 29 април 2004 г. относно задължението на превозвачите да съобщават данни на пътниците (ОВ L 261, 6.8.2004 г., стр. 24).

³⁰ Член 2, точка 12 от Кодекса на шенгенските граници.

³¹ Член 2, точка i) от Директива 2011/95/ЕС.

³² Член 2, буква з) от Директива 2011/95/ЕС.

23. **„Бежанец“**³³ означава гражданин на трета държава или лице без гражданство, който или което поради основателни опасения от преследване, основано на раса, религия, националност, политическо мнение или принадлежност към определена социална група се намира извън държавата, чийто гражданин е, и който или което не може или поради тези опасения не желае да се обърне за закрила към тази държава, или лице без гражданство, което, като се намира по горепосочените причини извън държавата на предишното си обичайно пребиваване, не може или поради такива опасения не желае да се завърне в нея.
24. **„Лице, което отговаря на условията за субсидиарна закрила“**³⁴, означава гражданин на трета държава или лице без гражданство, които не отговарят на условията за бежанец, но за които има сериозни основания да се смята, че ако бъдат изпратени обратно в държавата на произход, или в случай на лице без гражданство — в държавата на предишното му обичайно пребиваване, биха били изложени на реална опасност от тежки посегателства по смисъла на член 15 от Директива 2011/95/ЕС на Европейския парламент и на Съвета³⁵, и които не могат или поради такава опасност не желаят да получат закрилата на тази държава.
25. **„Лице без гражданство“**³⁶ означава лице, което не се разглежда като гражданин от нито една държава в съответствие с нейното законодателство.

---

³³ Член 2, буква г) от Директива 2011/95/ЕС.

³⁴ Член 2, буква е) от Директива 2011/95/ЕС.

³⁵ Директива 2011/95/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 13 декември 2011 г. относно стандарти за определянето на граждани на трети държави или лица без гражданство като лица, на които е предоставена международна закрила, за единния статут на бежанците или на лицата, които отговарят на условията за субсидиарна закрила, както и за съдържанието на предоставената закрила (ОВ L 337, 20.12.2011 г., стр. 9).

³⁶ Член 1 от Конвенцията на ООН за статута на лицата без гражданство.

26. **„Заплаха за общественото здраве“**³⁷ означава всяка болест с епидемичен потенциал съгласно определението на Международните здравни правила на Световната здравна организация и други инфекциозни болести или заразни паразитни болести, ако са предмет на защитни разпоредби, които важат за граждани на държавите членки. За повече подробности вж. насоките относно заплахите за общественото здраве³⁸.
27. **„Виза“**³⁹ означава разрешение, издадено от държава от Шенген, която изцяло прилага достиженията на правото от Шенген, с цел:
- а) планиран престой на територията на пространството без граничен контрол по вътрешните граници с продължителност не повече от 90 дни в рамките на всеки 180-дневен период;
  - б) транзитно преминаване през международните транзитни зони на летищата на държавите от Шенген, които прилагат изцяло достиженията на правото от Шенген.
28. **„Национална виза за краткосрочно пребиваване“** означава разрешение, издадено от държава от Шенген, която все още не прилага изцяло достиженията на правото от Шенген, с цел планиран престой на територията на тази държава от Шенген с продължителност не повече от 90 дни в рамките на всеки 180-дневен период.
29. **„Виза с ограничена териториална валидност“**⁴⁰ означава виза, валидна за територията на една или повече държави от Шенген, които прилагат изцяло достиженията на правото от Шенген, но не за всички тези държави.
30. **„Виза за летищен транзит“**⁴¹ означава виза, която е валидна за преминаването през международните транзитни зони на едно или повече летища на държавите от Шенген, които прилагат изцяло достиженията на правото от Шенген.

---

³⁷ Член 2, точка 21 от Кодекса на шенгенските граници.

³⁸ За повече подробности вж. насоките относно заплахите за общественото здраве, част II, раздел I, точка 3.6.

³⁹ Член 2, точка 2 от Визовия кодекс.

⁴⁰ Член 2, точка 4 от Визовия кодекс.

⁴¹ Член 2, точка 5 от Визовия кодекс.

31. **„Национална виза за летищен транзит“** означава виза, която е валидна за преминаването през международните транзитни зони на едно или повече летища на държавите от Шенген, които все още не прилагат изцяло достиженията на правото от Шенген.
32. **„Виза за дългосрочно пребиваване“**⁴² означава национална виза, издадена от една от държавите от Шенген, които прилагат изцяло достиженията на правото от Шенген, за престой, надвишаващ три месеца, в съответствие с Регламент (ЕС) № 265/2010 или в съответствие с друго право на Съюза, или с нейното национално право, и с максимална валидност една година.
33. **„Бенефициер по Споразумението за оттегляне“** означава граждани на Обединеното кралство и членове на техните семейства, които са бенефициери съгласно част втора (права на гражданите) от *Споразумението за оттеглянето на Обединеното кралство Великобритания и Северна Ирландия от Европейския съюз и Европейската общност за атомна енергия*⁴³. Упражняването преди това право на свободно движение като граждани на ЕС на бенефициерите по Споразумението за оттегляне се запазва единствено в тяхната приемаша държава. По отношение на движението в държавите от Шенген (различни от тяхната приемаша държава) те трябва да се третираат като законно пребиваващи граждани на трети държави.

---

⁴² Член 18 от Конвенцията за прилагане на Споразумението от Шенген.

⁴³ [OБ L 29, 31.1.2020 г., стр. 7—187.](#)

ВТОРА ЧАСТ — ГРАНИЧНИ ПРОВЕРКИ

РАЗДЕЛ I: Процедури за граничен контрол

1. ПРОВЕРКИ ПО ГРАНИЧНИТЕ КОНТРОЛНО-ПРОПУСКАТЕЛНИ ПУНКТОВЕ

1.1. Основната цел на граничните проверки по граничните контролно-пропускателни пунктове е да се провери дали всички лица, които преминават границата, отговарят на условията за влизане на територията на държавите от Шенген. В случая на граждани на трети държави условията за влизане се проверяват ([вж. точка 3 от настоящия раздел](#)). Що се отнася до гражданите на ЕС и членовете на техните семейства, целта на контрола е по-специално да се провери дали въпросните лица имат право на свободно движение съгласно правото на Съюза, произтичащо от Директива 2004/38/ЕО на Европейския парламент и на Съвета⁴⁴. За определени категории лица се прилагат и специални правила ([вж. точка 3.2 от настоящия раздел](#)).

1.2. При преминаване през външните граници всички лица — както граждани на ЕС/ЕИП/Швейцария, така и граждани на трети държави, трябва да преминат през системни проверки в съответните бази данни⁴⁵. Тези бази данни включват:

- ШИС;
- SLTD;
- националните бази данни, съдържащи информация за откраднати, незаконно присвоени, изгубени и невалидни документи за пътуване.

Граничните служители могат да извършват справка и в други национални бази данни и бази данни на Интерпол.

---

⁴⁴ Директива 2004/38/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 29 април 2004 г. относно правото на граждани на Съюза и на членове на техните семейства да се движат и да пребивават свободно на територията на държавите членки, за изменение на Регламент (ЕИО) № 1612/68 и отменяща директиви 64/221/ЕИО, 68/360/ЕИО, 72/194/ЕИО, 73/148/ЕИО, 75/34/ЕИО, 75/35/ЕИО, 90/364/ЕИО, 90/365/ЕИО и 93/96/ЕИО (ОВ L 158, 30.4.2004 г., стр. 77).

⁴⁵ Член 8 от Кодекса на шенгенските граници.

При определени условия са възможни дерогации от това правило за системни проверки в съответните бази данни на сухопътните и морските граници ([вж. точка 2.3 от настоящия раздел](#)) след провеждане на специална процедура по уведомяване за такава дерогация ([вж. допълнение А](#)) и оценка на риска ([вж. допълнение Б](#)).

На въздушните граници бяха възможни дерогации по време на преходен период, който приключи на 7 април 2019 г. От тази дата вече не е възможна дерогация на нито една въздушна граница.

- 1.3. Основните права, залегнали в Хартата на основните права на Европейския съюз и в Европейската конвенция за правата на човека, трябва да бъдат гарантирани на всяко лице, което желае да преминава границите. При извършването на граничен контрол трябва да се спазва забраната на нечовешкото или унижително отношение и забраната на дискриминацията, залегнали съответно в членове 4 и 21 от Хартата на основните права на Европейския съюз и членове 3 и 14 от Европейската конвенция за правата на човека.

По-конкретно при изпълняването на задълженията си граничните служители трябва напълно да зачитат човешкото достойнство и е забранена всяка форма на дискриминация на каквото и да е основание, включително пол, раса, цвят на кожата, етнически или социален произход, генетични характеристики, език, религия или убеждения, политически или други мнения, принадлежност към национално малцинство, имотно състояние, потекло, наличие на увреждане, възраст или сексуална ориентация. Всички мерки, предприети при изпълнение на техните задължения, които ограничават основните права, трябва да бъдат предвидени в закона и да зачитат същността на правата и свободите. В съответствие с член 52 от Хартата ограничения на основните права могат да бъдат налагани само ако са необходими, за да се отговори на признати от Съюза цели от общ интерес или на необходимостта да се защитят правата и свободите на други хора; те трябва да бъдат пропорционални.

Всички пътуващи имат правото да бъдат информирани за същността на контрола и на професионално, приветливо и любезно отношение в съответствие с приложимото международно право, право на ЕС и национално право.

Всички пътуващи трябва да бъдат информирани за обработването на техните лични данни в контекста на граничния контрол, включително проверките в базите данни (например базите данни на ШИС и ВИС), в това число за правата на субектите на данни във връзка с обработването на техните лични данни. За тази цел съответната информация следва да бъде налична на граничните контролно-пропускателни пунктове (напр. информационни знаци, QR код) на езиците, които обикновено се предоставят за подобна комуникация. Приложими са правилата на ЕС за защита на личните данни, по-специално Регламент (ЕС) 2016/679 на Европейския парламент и на Съвета⁴⁶ и Директива (ЕС) 2016/680 на Европейския парламент и на Съвета⁴⁷, както и правилата за защита на данните на достиженията на правото на ШИС и ВИС.

---

⁴⁶ Регламент (ЕС) 2016/679 на Европейския парламент и на Съвета от 27 април 2016 г. относно защитата на физическите лица във връзка с обработването на лични данни и относно свободното движение на такива данни и за отмяна на Директива 95/46/ЕО (Общ регламент относно защитата на данните) ([OБ L 119, 4.5.2016 г., стр. 1](#)).

⁴⁷ Директива (ЕС) 2016/680 на Европейския парламент и на Съвета от 27 април 2016 г. относно защитата на физическите лица във връзка с обработването на лични данни от компетентните органи за целите на предотвратяването, разследването, разкриването или наказателното преследване на престъпления или изпълнението на наказания и относно свободното движение на такива данни, и за отмяна на Рамково решение 2008/977/ПВР на Съвета ([OБ L 119, 4.5.2016 г., стр. 89](#)).

- 1.4. При поискване от страна на подлежащото на проверка лице граничният служител, извършващ проверката, следва да му покаже служебната си значка, трябва да му представи своя служебен личен номер и ако обстоятелствата го позволяват, да му каже името си. Граничният служител може да откаже да предостави името си, ако има основания да се предполага, че той може да се окаже в много неблагоприятно положение (например ако неговият живот или физическа цялост са застрашени). В последния случай служителят трябва да представи само номера на значката си и името и адреса на съответния орган.
- 1.5. Граничният служител, който ръководи граничния контролно-пропускателен пункт, трябва да осигури достатъчна численост на необходимия персонал, за да извършва ефективен граничния контрол. Граничните служители винаги трябва да се стремят към постигането на баланс между необходимостта, от една страна, да се осигури безпрепятственото преминаване през границата на лица, които отговарят на условията за влизане и които представляват по-голямата част от пътуващите (например туристи, представители на деловите среди, учащи лица), и необходимостта, от друга страна, от непрекъсната бдителност с цел разкриване на лица, които представляват риск за обществения ред и вътрешната сигурност, както и на потенциални незаконни влизания. Необходимостта от бдителност се отнася по-специално за ситуация, при която се прилага дерогацията от принципа на системните проверки в съответните бази данни. На граничните контролно-пропускателни пунктове, които не се ползват от дерогации, граничните служители трябва да извършват системни проверки в съответните бази данни на всички лица, преминаващи през външните граници при влизане или излизане.

*Съвети за граничните служители при извършване на гранични проверки:

- когато вземате документа за пътуване, винаги поглеждайте лицето на пътуващия (опитайте се да запомните възможно най-много забележими черти на лицето му);
- сравнявайте чертите на пътуващия със снимката и включеното в документа за пътуване описание, сравнявайте ги също така с визата, когато такава се изисква (това може да помогне за изключването на измамници);
- проверявайте документите за пътуване внимателно, за да се изключи възможността за фалшифициране или подправяне (номерирането, отпечатването и подвързването на страниците, поставените щемпели и печати, включването на други лица; всички направени корекции в документа, особено на страницата, която съдържа лични данни, следва да бъдат обяснени от пътуващия); систематично проверявайте съответните бази данни (в случай че това не се прави автоматично чрез сканиране на документа за пътуване); докато правите това, поддържайте контакт и наблюдавайте поведението и реакциите на пътуващия (например прекомерно безпокойство, агресивно поведение, прекомерно желание да сътрудничи); когато проверявате Визовата информационна система, използвайте номера на визовия стикер в комбинация с проверката на пръстовите отпечатащи на притежателя на визата, също така наличието на означение „VIS 0“ трябва се проверява, като се използва само номерът на визовия стикер;
- всички пътуващи трябва да бъдат информирани за обработването на техните лични данни в контекста на граничния контрол, включително проверките в базите данни (например базите данни на ШИС и ВИС), включително за правата на субектите на данни във връзка с обработването на техните лични данни. Прилагат се правилата на ЕС относно защитата на личните данни. Граничните служители следва да предоставят на пътуващия информация относно правата за достъп до данни, поправяне на неточни данни и заличаване на незаконно

съхранени данни. Граничният служител следва да предостави на пътуващия данните за контакт на компетентните национални органи, които се явяват администратор на данни и орган за защита на данните, за да може пътуващият да упражни правата си, включително правото да подаде жалба до органа за защита на данните⁴⁸;

- преди да поставите печата на документа за пътуване (когато това се изисква), се уверете, че лицето не е надвишило разрешенния период (т.е. 90 дни в рамките на всеки 180-дневен период) по време на последния си престой в пространството без граничен контрол по вътрешните граници или на територията на една от следните държави: България, Хърватия, Кипър или Румъния; по отношение на гражданите на трети държави, които са членове на семействата на граждани от ЕС, ЕИП и Швейцария, моля, имайте предвид, че за тях се прилагат специални разпоредби (вж. точка 2.1.2);
- не разпитвайте пътуващия като потенциален престъпник или незаконно пребиваващ гражданин на трета държава. Всички въпроси следва да бъдат добре балансирани и задавани добронамерено;
- отправените от пътуващия въпроси не трябва да се считат за вмешателство и следва да им бъде отговорено по подплатен с факти и учтив начин.

1.6. Използване на системи за автоматизиран граничен контрол: разпоредбите на Кодекса на шенгенските граници, въведени с Регламент (ЕС) 2017/2225 за изменение на този кодекс, по отношение на използването на системата за влизане/излизане (СВИ), които ще започнат да се прилагат на датата, на която СВИ трябва да започне да функционира, съдържат подробни правила за използването на системи за самообслужване и електронни врати. В очакване на влизането в действие на тези нови правила използването на системи за

⁴⁸

Тази информация може да бъде под формата на плакат или на брошура. Брошурата или плакатът трябва да бъдат на разположение на всички официални езици на Съюза и на езика/езиците на държавите, граничещи със съответните държави от Шенген.

самообслужване и електронни врати вече е възможно и препоръчително⁴⁹ (при влизане и излизане и във връзка с проверки на лица, ползващи се с право на свободно движение, както и когато е подходящо за граждани на трети държави), при условие че е *комбинирано* с ръчна проверка, извършена от граничен служител и, ако е необходимо, поставяне на печат. Системите за автоматизиран граничен контрол се проектират така, че да могат да се използват от всички лица, с изключение на деца под 12-годишна възраст, а също и така, че да се осигури пълно зачитане на човешкото достойнство, особено в случаите, засягащи уязвими лица. Когато държавите членки решат да използват системи за автоматизиран граничен контрол, те осигуряват наличието на достатъчен брой служители, които да помагат на лицата при използването на такива системи, и поддържат достатъчен брой неавтоматизирани ленти за деца, лица, придружаващи деца, уязвими лица и лица, които предпочитат да използват неавтоматизирани ленти.

2. ПРОВЕРКИ НА ЛИЦА, КОИТО СЕ ПОЛЗВАТ С ПРАВО НА СВОБОДНО ДВИЖЕНИЕ СЪГЛАСНО ПРАВОТО НА СЪЮЗА

2.1. Лицата, които се ползват с право на свободно движение съгласно правото на Съюза, следва да подлежат на системни проверки в съответните бази данни при влизане и излизане, а именно:

- ШИС;
- SLTD;
- националните бази данни, съдържащи информация за откраднати, незаконно присвоени, изгубени и невалидни документи за пътуване.

Граничните служители могат да извършват справка и в други национални бази данни и бази данни на Интерпол.

---

⁴⁹ Съображение 10 от Регламент (ЕС) 2017/458 за изменение на Регламент (ЕС) 2016/399 по отношение на засилването на проверките в съответните бази данни по външните граници: „В резултат на развитието на технологиите стана възможно по принцип да се прави справка в съответните бази данни по начин, който има ограничено въздействие върху продължителността на преминаване на границата, тъй като проверките както на документите, така и на лицата могат да се извършват успоредно. В този контекст значение биха могли да имат вратите за автоматизиран граничен контрол.“

При паспорти и документи за пътуване, съдържащи носител на запаметена информация, посочен в член 1, параграф 2 от Регламент (ЕО) =2252/2004 на Съвета⁵⁰, трябва да се проверява автентичността на данните в чипа.

2.1.1. При наличие на съмнения относно автентичността на документа за пътуване или самоличността на неговия притежател трябва да се провери поне един от биометричните идентификатори (портретна снимка и/или пръстови отпечатащи), които са интегрирани в паспорта и документите за пътуване, издадени в съответствие с Регламент (ЕО) 2252/2004. Когато е възможно, такава проверка трябва да се извършва и по отношение на документите за пътуване, които не са обхванати от посочения регламент.

2.1.2. В случай на граждани на трети държави, които са членове на семействата на граждани от ЕС, ЕИП и Швейцария, те имат право на пребиваване в държава членка за максимален период до три месеца, ако притежават валиден паспорт и придружават или се присъединяват към гражданин на ЕС, ЕИП или Швейцария, без да се прилага ограничение от 90 дни в рамките на 180-дневен период.

Следва да се отбележи, че гражданите на трети държави, които са членове на семействата на граждани на ЕС, ЕИП и Швейцария, имат право да придружават гражданина на ЕС, ЕИП или Швейцария или да се присъединят към него за последователни периоди до три месеца във всяка държава от Шенген без никакви условия или формалности (с изключение на притежаването на виза за граждани на трета държава, за която важи изискването за притежаване на виза, в случай че лицето не притежава валидна карта за пребиваване или разрешение за пребиваване, както е обяснено допълнително в точка 2.8 от настоящия раздел).

---

⁵⁰ Регламент (ЕО) 2252/2004 на Съвета от 13 декември 2004 г. относно стандартите за отличителните знаци за сигурност и биометричните данни в паспортите и документите за пътуване, издавани от държавите членки (ОВ L 385, 29.12.2004 г., стр. 1).

Когато член на семейството пътува сам и не притежава валидна карта за пребиваване или разрешение за пребиваване (вж. точка 2.8 от настоящия раздел), ще започне (отново) да се прилага обичайният режим за продължителността на краткосрочния престой, тъй като условията за ползване от улесненията за свободно движение на граждани на ЕС, ЕИП и Швейцария и техните семейства вече не са изпълнени.

Предходният престой в пространството без граничен контрол по вътрешните граници, при който пътуващият е придружавал или се е присъединил към гражданин на ЕС, ЕИП или Швейцария, не следва да се взема предвид за целите на изчисляването на спазването на правилото за 90 дни в рамките на всеки период от 180 дни, което се прилага само за краткосрочния престой.

*Примери (във всички тези примери гражданинът на трета държава не притежава валидна карта за пребиваване или разрешение за пребиваване, както е обяснено допълнително в точка 2.8 от настоящия раздел):

Индийски гражданин, който е сключил брак с френска гражданка, може да придружава френската си съпруга в Германия за период от три месеца, в Испания за период от два месеца и в Италия за период от три месеца, като по този начин пребивава в пространството без граничен контрол по вътрешните граници за общ последователен период от осем месеца.

Японски гражданин има сключен брак с естонска гражданка и никога преди не е бил в ЕС. Японският гражданин придружава естонската си съпруга в Италия за период от един месец. Веднага след този един месец естонската съпруга напуска Италия и се връща в Япония, за да работи. Японският гражданин може да остане там сам още 90 дни (прилага се ограничението от 90 дни в рамките на всеки 180-дневен период).

Китайски гражданин, който има сключен брак с шведска гражданка, прекарва сам 15 дни в Австрия с цел служебно посещение. След това шведската гражданка се присъединява към него и прекарват един месец в Португалия. Веднага след този един месец шведската съпруга напуска ЕС. Китайският гражданин може да остане там сам през останалите 75 дни в рамките на 180-дневния период (ограничението от 90 дни в рамките на всеки 180-дневен период се прилага, но престоят заедно с гражданката на ЕС не следва да се брои (в този пример — периодът от един месец), когато се оценява дали е спазено ограничението от 90 дни в рамките на всеки 180-дневен период).

- 2.2. Потвърдено съвпадение със запис в ШИС или в други съответни бази данни само по себе си не е достатъчно основание за отказ за влизане на лицата, които се ползват с право на свободно движение съгласно правото на Съюза (вж. точка 8.3 от настоящия раздел относно правилата, които се прилагат за отказа за влизане на лица, ползващи се с право на свободно движение съгласно правото на Съюза).
- 2.3. Целевите проверки в съответните бази данни са възможни само когато системните проверки биха оказали непропорционално въздействие върху потока на движение на конкретните сухопътни и морски гранични контролно-пропускателни пунктове и след провеждане на оценка на рисковете, свързани с обществения ред, вътрешната сигурност, общественото здраве или международните отношения на някоя от държавите от Шенген. (За допълнителна информация относно процедурата по уведомяване и оценка на риска вж. допълнения А и Б).

При такава ситуация следва да се използват установените от Комисията съвместно с държавите от Шенген и съответните агенции общи показатели за риска, свързани с чуждестранните бойци терористи, за да се определи кои лица може да преминат само целева проверка.

Предвидената в член 8, параграфи 2а—2е от Кодекса на шенгенските граници възможност държавите членки да извършват целеви вместо системни проверки на лица, които се ползват с право на свободно движение съгласно правото на Съюза, трябва да се разграничава от предвиденото в член 9 от Кодекса на шенгенските граници право на държавите членки да облекчават граничните проверки поради изключителни и непредвидени обстоятелства (вж. точка 7 от настоящия раздел).

	Фактор за задействане	Процедурни изисквания	Предмет	Продължителност
Целеви проверки на определени гранични контролно-пропускателни пунктове (ГКПП) Член 8, параграфи 2а—2е от Кодекса на шенгенските граници	- непропорционално въздействие върху потока на движение	- подаване на предишна оценка на риска до Frontex - уведомяване на държавите членки, Frontex и Комисията - 6-месечно докладване до Frontex и до Комисията	- засяга само лица, които се ползват с правото на свободно движение - минималната проверка остава задължителна - от 7 април 2019 г. въздушните граници са изключени от възможността за целеви проверки	- не трябва да надвишава строго необходимото - определена в съответствие с оценката на риска (т.е. може да включва по-дълги периоди)
Облекчен режим от Член 9 от Кодекса на шенгенските граници.	- непредвидими събития, водещи до прекомерно време за чакане (напр. наводнение, природно бедствие, (гражданска) война в близка държава, неочаквано затваряне на близки ГКПП, сериозен пътен инцидент) - изчерпани са всички ресурси по отношение на персонал, устройства и организация	- решение, взето от граничния служител, който командва ГКПП - регистриране на информацията в ГКПП в съответствие с приложение II, точка б) към Кодекса на шенгенските граници - годишен доклад до Европейския парламент и до Комисията	- засяга всички пътуващи - поставянето на печат (за гражданин на трета държава) остава задължително - входните проверки имат приоритет пред изходните проверки	временна, адаптирана към обстоятелствата, които я обосновават (т.е. само много кратък период)

- 2.4. Когато има такива целеви проверки, лицата, които се ползват с право на свободно движение съгласно правото на Съюза и на които не се извършват целеви проверки в съответните бази данни, трябва да преминават през „други проверки на лица, които се ползват с право на свободно движение съгласно правото на Съюза“, с оглед установяване на самоличността на лицето въз основа на представяне или показване на документ за пътуване. Тези „други проверки“ трябва да представляват бърза и целенасочена проверка на валидността на документа за пътуване за преминаване през границата и проверка за наличие на признаци за фалшификация или подправяне, когато е необходимо, чрез използване на технически устройства. В случаите, когато има съмнения относно документа за пътуване или когато има признаци, че това лице би могло да представлява заплаха за обществения ред, вътрешната сигурност, общественото здраве или международните отношения на държавите от Шенген, граничният служител трябва да извърши справка в съответните бази данни, посочени в член 8, параграф 2, букви а) и б) от Кодекса на шенгенските граници.
- 2.5. Проверките в съответните бази данни могат да се извършват предварително въз основа на данните за пътниците, получени в съответствие с Директива 2004/82/ЕО или в съответствие с друго право на Съюза или национално право. Когато проверките се извършват предварително въз основа на такава информация за пътниците, предварително получените данни трябва да се сверяват на граничния контролно-пропускателен пункт спрямо данните в документа за пътуване. Самоличността и гражданството на въпросното лице, както и автентичността и валидността на документа за пътуване за преминаване на границата също трябва да са предмет на проверка.

- 2.6. За да се гарантира ефективността на граничните проверки, при наличие на съмнения относно автентичността на документите за пътуване или самоличността на техния притежател, трябва да се провери поне един от биометричните идентификатори (портретна снимка и/или пръстови отпечатащи), които са интегрирани в документите за пътуване, издадени в съответствие с Регламент (ЕО) 2252/2004. Когато е възможно, такава проверка трябва да се извършва и по отношение на документите за пътуване, които не са обхванати от посочения регламент (издадени в ЕС паспорти и документи за пътуване, издадени от държавата — членка на ЕС, която се е отказала от прилагането му: Ирландия, както и паспорти и документи за пътуване, издадени от трети държави). По отношение на проверката на автентичността на данните, съхранявани в електронен паспорт, [вж. точка 16 от настоящия раздел](#).
- 2.7. За да избегнат подлагането на лица, които се ползват с право на свободно движение съгласно правото на Съюза, на системни проверки на два пъти на сухопътните гранични контролно-пропускателни пунктове с Румъния, България и Хърватия, граничните органи могат да вземат решение, въз основа на оценка на риска, извършваните проверки в съответните бази данни да бъдат само несистемни и да се извършват при излизане. Понастоящем това правило може да се прилага за следните сухопътни граници:
- България — Гърция
  - Румъния — Унгария
  - България — Румъния
  - Хърватия — Словения
  - Хърватия — Унгария
- 2.8. Като общо правило, на лицата, които се ползват с право на свободно движение съгласно правото на Съюза, е разрешено да преминават през границите на държавите от Шенген въз основа на следните документи:
- граждани на ЕС, ЕИП, Швейцария: лична карта/паспорт;

- Временен документ за пътуване на ЕС⁵¹;
- членове на семействата на граждани на ЕС, ЕИП и Швейцария, които са граждани на трети държави: паспорт. Също така може да е необходимо да имат виза, ако са граждани на трети държави, за които важи [задължението за притежаване на виза](#), освен ако не притежават:
  - валидно [разрешение за пребиваване](#), издадено от държава от Шенген, която прилага изцяло достиженията на правото от Шенген;
  - или валидна карта за пребиваване, издадена съгласно членове 10 и 20 от Директива 2004/38/ЕО от държава — членка на ЕС, или държава от ЕИП, независимо дали придружават гражданин на ЕС или ЕИП, или се присъединяват към него.

Притежаването на карта за пребиваване, издадена съгласно членове 10 и 20 от Директива 2004/38/ЕО, представлява достатъчно доказателство, че притежателят на тази карта е член на семейството на гражданин на Съюза. Трябва да се отбележи, че картата за пребиваване има ефект на освобождаване от изискване за виза (а в бъдеще също и ефект на освобождаване от ETIAS) във всяка държава членка, включително в държавата членка, чийто гражданин е гражданинът на ЕС.

*Примери:

Словашка гражданка пребивава в Германия със своя китайски съпруг. Те пътуват до Франция. Тъй като китайският съпруг притежава карта за пребиваване, издадена от Германия съгласно член 10 от Директива 2004/38/ЕО, не е необходима виза за влизане, както съгласно директивата, така и съгласно Кодекса на шенгенските граници.

Германски гражданин пребивава в Германия със своята китайска съпруга. Те пътуват до Испания. Тъй като китайската съпруга притежава разрешение за пребиваване, издадено от Германия съгласно националното право на държава от Шенген, не е необходима виза за влизане съгласно Кодекса на шенгенските граници.

⁵¹ Решение на представителите на правителствата на държавите членки, заседаващи в рамките на Съвета от 25 юни 1996 г. относно утвърждаването на временен документ за пътуване (96/409/ОВППС) и Директива (ЕС) 2019/997 на Съвета от 18 юни 2019 г. за временния документ за пътуване на ЕС и за отмяна на Решение 96/409/ОВППС (в сила, но все още неприложима).

Словашки гражданин пребивава в Румъния със своята китайска съпруга. Те пътуват до Франция. Тъй като китайската съпруга притежава карта за пребиваване, издадена от Румъния съгласно член 10 от Директива 2004/38/ЕО, тя е освободена от изискването за притежаване на виза съгласно директивата.

Словашки гражданин пребивава в Ирландия със своята китайска съпруга. Китайската съпруга, притежаваща карта за пребиваване, издадена от Ирландия съгласно член 20 от Директива 2004/38/ЕО, пътува сама до Франция. Картата за пребиваване, издадена от Ирландия, има ефект на освобождаване от изискване за виза във Франция дори ако нейният притежател пътува сам.

Двама индийски граждани, от които *първият* притежава разрешение за пребиваване, издадено от Хърватия, а вторият притежава карта за пребиваване, издадена от Хърватия съгласно Директива 2004/38/ЕО, пътуват до Словения. Първият ще се нуждае от виза, за да влезе в Словения (тъй като разрешенията за пребиваване, издадени от Хърватия, все още нямат ефект на освобождаване от изискване за виза в пространството без контрол по вътрешните граници съгласно съответните шенгенски правила), *вторият* е освободен от изискването за притежаване на виза (тъй като картите за пребиваване, издадени от Хърватия, имат ефект на освобождаване от изискване за притежаване на виза в пространството без контрол по вътрешните граници съгласно Директива 2004/38/ЕО).

а

т

По отношение на формата на картите за пребиваване, с Регламент (ЕС) 2019/1157 на Европейския парламент и на Съвета⁵², който се прилага в ЕС от 2 август 2021 г., се въведоха хармонизирани формати. Това означава, че картите за пребиваване или картите за постоянно пребиваване, издадени от 2 август 2021 г., са с единен формат. Тези карти имат същия формат като този, установен с Регламент (ЕО) № 1030/2002 на Съвета⁵³ и въведен с Решение за изпълнение С(2018) 7767⁵⁴. Те носят заглавието „Карта за пребиваване“ или „Карта за постоянно пребиваване“ и стандартизирания код „Член на семейството ЕС член 10 ДИР 2004/38/ЕО“ или „Член на семейството ЕС член 20 ДИР 2004/38/ЕО“. Трябва да се отбележи, че в Регламент (ЕС) 2019/1157 се предвижда постепенно изваждане от употреба на съществуващите карти за пребиваване или карти за постоянно пребиваване. Това означава, че в рамките на няколко години ще има в обращение карти за пребиваване или карти за постоянно пребиваване с различни формати (издадените съгласно Регламент (ЕС) 2019/1157 и издадените преди това без специфичен формат)⁵⁵.

---

⁵² [Регламент \(ЕС\) 2019/1157 на Европейския парламент и на Съвета от 20 юни 2019 г. относно повишаване на сигурността на личните карти на гражданите на Съюза и на документите за пребиваване, издавани на гражданите на Съюза и на членовете на техните семейства, които упражняват правото си на свободно движение \(ОВ L 188, 12.7.2019 г., стр. 67\)](#) е от значение за ЕИП и трябва да бъде включен в Споразумението за ЕИП, за което процесът е в ход.

⁵³ [Регламент \(ЕО\) № 1030/2002 на Съвета от 13 юни 2002 г. относно единния формат на разрешенията за пребиваване за гражданите на трети страни \(ОВ L 157, 15.6.2002 г., стр. 1\).](#)

⁵⁴ Решение за изпълнение С(2018) 7767 на Комисията от 30 ноември 2018 г. за определяне на техническите спецификации на единния формат за разрешенията за пребиваване за граждани на трети държави и за отмяна на Решение С(2002) 3069.

⁵⁵ Съгласно член 8, параграф 1 от Регламент (ЕС) 2019/1157 неотговарящи на изискванията на член 7 карти за пребиваване на членове на семействата на граждани на Съюза, които не са граждани на държава членка, престават да бъдат валидни при изтичане на срока им на валидност или до 3 август 2026 г., ако тази дата е по-ранна. В член 8, параграф 2 се предвижда дерогация от член 8, параграф 1 по отношение на картите за пребиваване, несъответстващи на минималните стандарти за сигурност, установени в част 2 от документ 9303 на ICAO, или невключващи функционална MRZ (машинночитаема зона), която да съответства на част 3 от документ 9303 на ICAO. Последните престават да бъдат валидни при изтичане на срока им на валидност или до 3 август 2023 г., ако тази дата е по-ранна.

По отношение на формата на личните карти за гражданите на ЕС с Регламент (ЕС) 2019/1157⁵⁶, който се прилага в ЕС от 2 август 2021 г., се въведоха хармонизирани формати на личните карти. В Регламент (ЕС) 2019/1157 се предвижда постепенно премахване на съществуващите лични карти⁵⁷.

Членовете на семействата, които подлежат на задължението за притежаване на виза, може също така да представят два паспорта, т.е. валиден паспорт (без виза) и невалиден паспорт, съдържащ валидна виза (вж. част II, точка 3.1.2. от Ръководството за издаване на визи).

За повече информация относно специалните правила, отнасящи се за членовете на семействата на граждани на ЕС, ЕИП и Швейцария, направете справка с [част III от Наръчника за обработване на заявления за издаване на визи и промяна в издадени визи](#), наричан по-долу „Наръчника за прилагане на Визовия кодекс“.

Забележка: Въз основа на Споразумението между Европейската общност и нейните държави членки, от една страна, и **Швейцарската конфедерация**, от друга страна, относно свободното движение на хора, горепосочените правила относно проверките на лица, които се ползват с право на свободно движение съгласно правото на Съюза, обхващат и служителите, независимо от тяхното гражданство, на лица, които предоставят услуги, които са интегрирани на пазара на труда в Швейцария или една от държавите — членки на ЕС, и са заети с предоставянето на услуга на територията на една от тези държави — членки на ЕС (член 17 от приложение I към споразумението).

---

⁵⁶ Регламент (ЕС) 2019/1157 е от значение за ЕИП и трябва да бъде включен в Споразумението за ЕИП, за което процесът е в ход.

⁵⁷ Съгласно член 5, параграф 1 от Регламент (ЕС) 2019/1157 личните карти, които не отговарят на изискванията, установени в член 3, престават да бъдат валидни при изтичане на срока им на валидност или в срок от 3 август 2031 г., ако тази дата е по-ранна. В член 5, параграф 2 обаче се предвиждат две дерогации. Съответно личните карти, които не отговарят на минималните стандарти за сигурност, установени в част 2 от документ 9303 на ICAO, или които не включват функционална MRZ (машинночитаема зона), престават да бъдат валидни при изтичане на срока им на валидност или в срок от 3 август 2026 г., ако тази дата е по-ранна. Личните карти на лицата на възраст 70 и повече години към 2 август 2021 г., които отговарят на минималните стандарти за сигурност, установени в част 2 от документ 9303 на ICAO, и които имат функционална MRZ, престават да бъдат валидни при изтичане на срока им на валидност.

Въз основа на Споразумението за Европейска асоциация за свободна търговия същите правила се прилагат за служителите, независимо от тяхното гражданство, на лица, които предоставят услуги, които са интегрирани на пазара на труда в Швейцария или една от държавите от ЕИП и са заети с предоставянето на услуга на територията на една от тези държави от ЕИП.

- 2.9. Въпреки това в случаите, когато лице, което се ползва с право на свободно движение съгласно правото на Съюза, няма необходимите документи за пътуване или необходимите визи (ако се изискват такива), въпросната държава от Шенген, преди да върне лицето, трябва да му предостави всички разумни възможности да получи необходимите документи или те да му бъдат донесени в разумен срок от време, или да потвърди или докаже чрез други средства, че има право на свободно движение съгласно правото на Съюза.

В случай че пътуващият представи документ за пътуване без машинночитема зона и има наличие на съмнение за самоличността му, следва да се извърши проверка на втора линия.

* Правно основание — съдебна практика:

- [Директива 2004/38/ЕО \(членове 4, 5 и 27\)](#)

- [Кодекс на шенгенските граници \(член 8\)](#)

- [Споразумение между Европейската общност и нейните държави членки от една страна, и Швейцарската конфедерация, от друга страна, относно свободното движение на хора, 21 юни 1999 г.](#)

- [Регламент \(ЕС\) 2017/1954](#)

- [Решение на Съда от 25 юли 2002 г. по дело MRAX/Белгия, C-459/99.](#)

- [Решение на Съда от 17 февруари 2005 г. по дело Salah Oulane/Minister voor Vreemdelingenzaken en Integratie, C-215/03.](#)

- [Решение на Съда от 31 януари 2006 г. по дело Комисията/Испания, C-503/03.](#)

- [Решение на Съда от 18 юни 2020 г. по дело Ryanair, C-754/18.](#)

- [Решение на Съда по дело Sean McCarthy, C-202/13.](#)

3. ПРОВЕРКИ НА ГРАЖДАНИ НА ТРЕТИ ДЪРЖАВИ ПРИ ВЛИЗАНЕ

3.1. Условието за влизане, които трябва да бъдат спазвани от граждани на трети държави при влизане на територията на държава от Шенген, са следните:

- а) притежаване на валидни документи за пътуване, удостоверяващи правото им да преминават през границата, с валидност най-малко три месеца след планираната дата на отпътуване от държавите от Шенген (въпреки че при надлежно обосновани извънредни случаи това задължение може да отпадне), които са издадени през предходните 10 години; изискването документът за пътуване да е издаден през предходните десет години трябва да бъде изпълнено в деня на влизане (но не непременно по време на престоя)⁵⁸, при условие че валидността му продължава до края на престоя и още три месеца;

---

⁵⁸

Този въпрос е уместен само в онези изключителни случаи, при които валидността на паспорт на трета държава е по-дълга от 10 години (например 10 години и няколко месеца, каквато беше практиката в трети държави, в които се допускаше оставащата валидност на стар паспорт да бъде прехвърлена към новия паспорт при подновяването му). Забележка: Съгласно международните стандарти валидността на документите за пътуване никога не трябва да надвишава десет години, следователно практическото значение на този въпрос следва да има само временен характер.

*Пример:

Пътуващ от трета държава пристига на 21 ноември 2022 г. за 20-дневен престой в ЕС с паспорт, издаден на 23 ноември 2012 г. и валиден до 23 март 2023 г. Условието за влизане съгласно член 6, параграф 1, буква а) от Кодекса на шенгенските граници е изпълнено, тъй като в деня на пристигане *датата на издаване* е била преди по-малко от 10 години и *валидността* продължава повече от три месеца след планираната дата на отпътуване.

- б) притежаване на [валидна виза](#), ако такава се изисква, с изключение на случаите, когато гражданин на трета държава притежава валидно [разрешение за пребиваване](#), издадено от държава от Шенген, която прилага изцяло достиженията на правото от Шенген, което се счита за равностойно на виза или на валидна виза за дългосрочно пребиваване. (Разрешенията за пребиваване, визите за дългосрочно пребиваване и другите документи, изброени в следващите раздели, включват чип с биометрични данни, които трябва да бъдат проверени, както е посочено в точка 3.3 от настоящия раздел.) Тази равностойност не се прилага за временни разрешения, които се издават до разглеждането на първа молба за разрешение за пребиваване или на молба за убежище;
- в) обосновка за целта и условията за престой в държава(и) от Шенген, която(които) ще бъде(ат) посетена(и), включително разполагане с достатъчно средства за издръжка за срока на планирания престой и за връщането в тяхната държава на произход (или за транзита към трета държава, в която е гарантирано тяхното приемане, например защото притежават разрешение за пребиваване, издадено от тази държава) или способност законно да придобият тези средства;
- г) да не са лица, за които има сигнал в ШИС за отказ за влизане;
- д) да не се смятат за лица, които могат да бъдат заплаха за обществения ред, вътрешната сигурност, общественото здраве или международните отношения на някоя от държавите от Шенген. Такъв по-конкретно може да бъде случаят, когато в национална база данни няма регистриран сигнал за отказ за влизане на

въпросното лице. В решението си от 12 декември 2019 г. по дело С-380/18, (Е.Р.) Съдът изрично признава, че понятието „заплаха за обществения ред или обществената сигурност“ по смисъла на Кодекса на шенгенските граници значително се различава от понятието „заплаха за обществения ред или обществената сигурност“ по смисъла на правилата за свободно движение (Директива 2004/38/ЕО). По смисъла на Кодекса на шенгенските граници нарушенията, в чието извършване могат да бъдат заподозрени граждани на трети държави, трябва да бъдат достатъчно сериозни, с оглед на тяхното естество и на наказанието, което може да бъде наложено, за да оправдаят незабавното прекратяване на престоя на този гражданин на територията на държавите членки. Второ, при липса на осъдителна присъда компетентните органи могат да се позовават на заплаха за обществения ред само ако има последователни, обективни и конкретни доказателства, които дават основание да се подозира, че този гражданин на трета държава е извършил такова престъпление.

*Правно основание:

- [Кодекс на шенгенските граници \(член 6\)](#)
- [Регламент \(ЕС\) № 265/2010 на Европейския парламент и на Съвета от 25 март 2010 г. за изменение на Конвенцията за прилагане на споразумението от Шенген и на Регламент \(ЕО\) № 562/2006 по отношение на движението на лица с визи за дългосрочно пребиваване](#)
- [Регламент \(ЕС\) 2018/1806 на Европейския парламент и на Съвета от 14 ноември 2018 г. за определяне на третите страни, чиито граждани трябва да притежават виза, когато преминават външните граници, както и тези, чиито граждани са освободени от това изискване](#)
- [Решение № 565/2014/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 15 май 2014 г. за въвеждане на опростен режим за контрола на лица на външните граници, който се основава на едностранното признаване от страна на България, Хърватия, Кипър и Румъния на определени документи за равностойни на националните им визи за транзитно преминаване или планиран престой на тяхна територия, ненадвишаващ 90 дни в рамките на период от 180 дни, и за отмяна на Решения № 895/2006/ЕО и № 582/2008/ЕО](#)

* Връзки:

-Списък на третите държави, чиито граждани трябва да притежават виза при преминаване на външните граници, както и на тези, чиито граждани се освободени от това изискване.

-Информация относно националните дерогации от изискването за притежаване на виза

-Общ списък на третите държави, чиито граждани трябва да притежават виза за летищен транзит, когато преминават през международна транзитна зона на летища, намиращи се на територията на държавите членки

-Списък на третите държави, чиито граждани трябва да притежават виза за летищен транзит, когато преминават през международна транзитна зона на летища, намиращи се на територията на една държава членка

-Списък на разрешенията за пребиваване, които дават на титулярите им право на транзитно преминаване през летищата на държавите членки, без да се изисква да притежават виза за летищен транзит

3.2. Гражданите на трети държави трябва да подлежат на цялостна проверка. Въпреки това специални правила се прилагат за следните категории лица:

- а) държавни глави и членовете на техните делегации (точка 5.1 от настоящия раздел);
- б) пилоти на самолети и други членове на екипажа (точка 5.2 от настоящия раздел);
- в) морски лица (точка 5.3 от настоящия раздел);
- г) притежатели на дипломатически, официални или служебни паспорти и членове на международни организации (точка 5.4 от настоящия раздел);
- д) жители на гранични райони, които се ползват от режима за местен граничен трафик (точка 5.5 от настоящия раздел);
- е) ненавършили пълнолетие лица (точка 5.6 от настоящия раздел);

- ж) ученици от трети държави, които пребивават в държава от ЕС или в трета държава, за която не важи задължението за притежаване на виза ([точка 5.7 от настоящия раздел](#));
- з) презгранични работници ([точка 5.8 от настоящия раздел](#));
- и) туристи по системата на „статут на одобрена дестинация“ (СОД) ([точка 5.9 от настоящия раздел](#));
- й) спасителни служби, полиция, пожарни екипи и гранични служители ([точка 5.10 от настоящия раздел](#));
- к) офшорни работници ([точка 5.11 от настоящия раздел](#)).

Проверките на **лицата без гражданство** и на **бежанците** се извършват по същия начин като тези на гражданите на трети държави като цяло. Валидността на документите за пътуване, издадени от трети държави на бежанци и на лица без гражданство, може да се провери в списъка с [„Документи за пътуване, издадени от трети държави и териториални единици“](#). Въпросът дали от притежателя на такъв документ за пътуване се изисква виза за влизане в ЕС, се урежда от член 6, параграф 2, буква б) от Регламент (ЕС) 2018/1806, като решението се предоставя на правомощията на всяка държава членка. Съответните нотификации могат да бъдат прегледани в таблицата [„Изключения по член 6, параграф 2“](#).

Специални правила се прилагат за търсещите убежище лица и кандидатите за международна закрила (вж. точка 12 от настоящия раздел относно търсещите убежище лица).

Граничният служител трябва незабавно да снима и предава данните за пръстови отпечатъци на всеки гражданин на трета държава или лице без гражданство, което е задържано във връзка с незаконното преминаване на външна граница на държава от Шенген, ако тези лица са на възраст поне 14 години и ако не са върнати обратно.

Забележка: По отношение на проверките на граждани на трети държави, които са членове на семействата на граждани от ЕС, ЕИП или Швейцария (лица, които се ползват с право на свободно движение съгласно правото на Съюза), вж. [точка 2.8 от настоящия раздел](#).

* Правно основание:

- [Регламент \(ЕС\) № 603/2013 на Европейския парламент и на Съвета за създаване на система Евродак за сравняване на дактилоскопични отпечатащи \(член 14\)](#)

* **Връзки:**

- [Документи, издадени от държавите от Шенген на лица без гражданство и на бежанци](#)

- [Информация относно националните дерогации от изискването за притежаване на виза](#)

3.3. Граничните служители трябва да **проверяват системно** гражданите на трети държави в следните бази данни:

- ШИС;
- SLTD;
- националните бази данни, съдържащи информация за откраднати, незаконно присвоени, изгубени и невалидни документи за пътуване.

Граничните служители могат да извършват справка и в други национални бази данни и бази данни на Интерпол.

3.4. Проверките в съответните бази данни могат да се извършват предварително въз основа на данните за пътниците, получени в съответствие с Директива 2004/82/ЕО или в съответствие с друго право на Съюза или национално право. Когато проверките се извършват предварително въз основа на такава информация за пътниците, предварително получените данни трябва да се сверяват на граничния контролно-пропускателен пункт спрямо данните в документа за пътуване. Самоличността и гражданството на въпросното лице, както и автентичността и валидността на документа за пътуване за преминаване на границата също трябва да са предмет на проверка.

3.5. При паспорти и документи за пътуване, съдържащи носител на запаметена информация⁵⁹, трябва да се проверява автентичността на данните в чипа, при положение че са налице валидни сертификати. При проверката на електронните

⁵⁹

Всички документи, уредени от правото на Съюза (паспорти, лични карти, карти за пребиваване, карти, свързани с миграцията, и други документи за пътуване, издадени въз основа на правото на Съюза, включително разрешенията за местен граничен трафик), съдържат чип, с изключение на визата (на хартиен носител). Документът за самоличност на морските лица — въпреки че не се основава на правото на Съюза — също съдържа чип.

паспорти трябва да се проверят автентичността и целостта на данните, съхранявани в микрочипа. За да се провери дали данните в чипа са въведени от упълномощен орган и не са манипулирани, съдържанието на чипа трябва да бъде удостоверено чрез пасивно удостоверяване на автентичността. Сертификатът на органа, подписал документа (Document Signer — DS), трябва да бъде сверен със съответния надежден сертификат CSCA (Country Signing Certification Authority) на държавата на издаване. Освен това трябва да се направи удостоверяване на чипа, за да се провери дали той е оригинален и дали не е бил клониран⁶⁰.

3.6. Гражданите на трети държави трябва да подлежат на цялостна проверка.

При влизане цялостната проверка се състои от проверка на това дали всички условия за влизане са изпълнени, а именно:

- проверка дали гражданинът на трета държава притежава [документи, които са валидни за преминаване на границата](#) и които не са с изтекъл срок на валидност, и дали документите са придружени, когато е приложимо, от изискваната [виза](#), [изискваното разрешение за пребиваване](#) или виза за дългосрочно пребиваване. Гражданите на трети държави, които подлежат на задължението за притежаване на виза, могат да пътуват с два паспорта, т.е. валиден паспорт (без виза) и невалиден паспорт, съдържащ валидна виза. От май 2022 г. върху визовия стикер⁶¹ трябва да има цифров печат. На него ще се съдържа цялата информация, налична на стикера, с изключение на снимката. Този цифров печат следва да се използва за проверка на автентичността на данните върху визовия стикер, когато той се проверява на територията или на границата на държава членка, в случай че ВИС не е достъпна;

Цифров печат — практически пример:

Граничните служители могат да разчитат и да валидират видимия цифров печат (2D

⁶⁰ Чипът е клониран, когато информацията е копирана от автентичния чип и е поставена на дублиран чип без ограничения за сигурност.

⁶¹ Решение за изпълнение C(2020) 2672 final на Комисията от 30 април 2020 г. за въвеждане на цифров печат върху единния формат за визи. По време на преходен период до 1 ноември 2022 г. държавите членки могат да издават както визи с цифров печат, така и без цифров печат.

- системно проверявайте съответните бази данни ([вж. точка 1.5 от настоящия раздел, четвърто тире в таблицата](#)) и дали има вероятност превозното средство на лицето и вещите, които превозва, да застрашат обществения ред, вътрешната сигурност, общественото здраве или международните отношения на някоя държава от Шенген. Тази проверка трябва да включва пряка справка с данните и списъците със сигнали за лица и вещи, включени в ШИС и национални масиви с данни, и действието, което следва да се извърши в резултат на сигнала, ако има такава;
- проверка на печатите за влизане и излизане върху документите за пътуване на съответния гражданин на трета държава с цел проверка чрез сравняване на датите на влизане и излизане дали лицето не е надвишило максималния срок на разрешен престой на територията на пространството без граничен контрол по вътрешните граници или на територията на България, Хърватия, Кипър или Румъния поотделно⁶², т.е. 90 дни в рамките на всеки 180-дневен период, предшестващ всеки ден от престоя;
- проверка по отношение мястото на заминаване и дестинацията на съответния гражданин на трета държава и целта на планирания престой, като се проверяват при необходимост съответните подкрепящи документи;
- проверка дали съответният гражданин на трета държава разполага с достатъчно средства за издръжка за срока и целта на планирания престой, за завръщането си в държавата на произход или за транзита към трета държава, или че е в състояние законно да придобие тези средства. За да бъде направена оценка на средствата за издръжка, трябва да бъдат взети под внимание референтните суми, посочени от всяка държава от Шенген;

⁶²

След влизане в експлоатация на СВИ се предвижда промяна на отделното изчисляване на престоя от 90 дни в рамките на период от 180 дни на територията на Румъния и България.

- проверката на това дали средствата за издръжка са достатъчни, може да се основава на пари в брой, пътнически чекове и кредитни карти, които притежават гражданите на трети държави. Декларации за спонсорство, когато такива декларации се изискват от съответното национално законодателство, и [писма за гаранция/покана от домакина](#), както са определени в съответното национално законодателство, когато гражданинът на трета държава гостува на дадено лице, могат също да представляват доказателства за достатъчни средства за издръжка;
- валидността на кредитна карта може да бъде проверена чрез свързване с издаващото дружество или чрез други способы, които са на разположение на граничния контролно-пропускателния пункт (например обменни бюра);
- Поканите от домакините могат да бъдат проверявани чрез директно свързване с домакина или чрез проверка на добросъвестността на домакина чрез националните точки за контакт на държавата от Шенген, в която пребивава домакинът;

* Насоки относно понятието „заплаха за общественото здраве“ за целите на отказ за влизане:

Понятието обхваща „всяка болест с епидемичен потенциал съгласно определението на Международните здравни [правила] на Световната здравна организация и други инфекциозни болести или заразни паразитни болести, ако са предмет на защитни разпоредби, които важат за граждани на държавите [от Шенген]“.

За целите на настоящото ръководство всяка заплаха за здравето на европейските граждани, както и решенията относно ефективните мерки, които ще се предприемат, ще бъдат оценявани и решавани посредством мрежата на Общността, създадена съгласно Решение № 1082/2013/ЕС на Европейския парламент и на Съвета, и нейната система за ранно предупреждение и реагиране (СРПР), както и посредством Европейския център за профилактика и контрол върху заболяванията (ECDC), създаден съгласно Регламент (ЕО) № 851/2004. Органите на СРПР се състоят от органите на държавите — членки на ЕС, отговарящи за общественото здраве, и работят на национално равнище заедно с признати национални институти за наблюдение. ECDC извършва оценката на риска от заплахата (ecdc.europa.eu).

Следователно органите на всяка държава — членка на ЕС, които са компетентни да прилагат здравните мерки, следва винаги да участват, в съответствие с националното законодателство и законодателството на Съюза в областта на общественото здраве и с процедурите, установени от всяка държава от Шенген, в изготвянето на оценката на риска за общественото здраве за целите на разрешаването или отказа за влизане на границата.

* Насоки за оценка на „заплахата за общественото здраве“ в ситуация на болест с епидемичен потенциал

В контекста на пандемията от COVID-19 се оказва още по-необходимо Съюзът да бъде по-добре подготвен за ответни действия при кризисни ситуации по външните граници, свързани с болести с епидемичен потенциал, които представляват заплаха за общественото здраве. Приемането на непоследователни и разнородни мерки по външните граници за справянето с такива заплахи се отразява отрицателно на функционирането на пространството без контрол по вътрешните граници и намалява предвидимостта за пътуващите, както и контактите между хората. Комисията препоръчва да се вземат предвид следните съображения при прилагането на национални мерки, свързани със заплаха за общественото здраве по външните граници:

1. На гражданите на Съюза по смисъла на член 20, параграф 1 от ДФЕС и на гражданите на трети държави, които съгласно споразумения между Съюза и неговите държави членки, от една страна, и тези трети държави, от друга страна, се ползват с еквивалентни права на свободно движение на тези на гражданите на Съюза, както и на съответните членове на техните семейства, винаги следва да бъде позволено да пътуват до държавите — членки на ЕС, и до държавите извън ЕС, за които се прилагат достиженията на правото от Шенген, за всякакви цели, не само за да се върнат у дома.

Когато пътуват от трети държави, които подлежат на временно ограничение на неналожителното пътуване, това може да е предмет на здравни изисквания, като например самоизолация или подобни мерки, на приемащата държава от Шенген (при условие че налага същите изисквания на своите собствени граждани).

2. Гражданите на трети държави, които са дългосрочно пребиваващи съгласно Директива 2003/109/ЕО относно статута на дългосрочно пребиваващи граждани от трети страни, лицата, чието право на пребиваване произтича от други директиви на ЕС, от Споразумението за оттегляне или от националното законодателство или които притежават национални визи за дългосрочно пребиваване, както и съответните членове на техните семейства, също следва да получат разрешение за влизане при спазване на съответните здравни мерки.

Същото следва да се прилага и за гражданите на трети държави с разрешение за временно влизане [издадено с цел преминаване на границата и упражняване на правото на законно пребиваване в държава членка след получаване на разрешението за пребиваване], когато е уместно.

Граничните служители следва да проверяват съответната документация (т.е. документи за пътуване, разрешения за пребиваване и всякакви други официални документи), за да се уверят, че гражданите на трети държави попадат в обхвата, определен в горните две алинеи.

3. Скринингът при влизане на пътуващи за симптоми на заболявания с епидемиологичен потенциал може да включва измерване на телесната температура с термокамера и/или скрининг за симптомите, или използване на всякакви други устройства, предназначени за откриване на съответните симптоми.

Всички публични служители, участващи в граничен, митнически, санитарен или всякакъв вид контрол по външните граници, следва да бъдат оборудвани с лични предпазни средства, състоящи се, когато е уместно, от маски, ръкавици, дезинфекциращи гелове и др.

4. Когато се решава дали временните ограничения на неналожителното пътуване до държавите от Шенген се прилагат за гражданин на трета държава, предишният престой в рамките на определен период от време в трета държава, за която ограниченията на неналожителното пътуване са премахнати, следва да бъде решаващ фактор (а не гражданството).

5. На въздушните граници вратите за автоматизиран граничен контрол (АВС) играят важна роля за улесняване на безпроблемните пътнически потоци на основните

ГКПП, разположени на въздушните граници; системите за електронни врати обаче не могат да проверят пребиваването на гражданите на трети държави. Държавите от Шенген, които позволяват на граждани на трети държави да използват врати за АВС, следва да обмислят въвеждането на случайни проверки на пътуващите, които използват електронните врати, или временно да деактивират вратите за АВС за граждани на трети държави.

6. Граничните служители ще трябва да се запознаят с това как изглеждат разрешенията за пребиваване и за работа в трети държави, както и да имат основно понятие за техниките за отпечатване на такива документи и за защитните елементи. Освен разрешителни за пребиваване или за работа в трети държави пътуващите биха могли също да представят лични карти и/или свидетелства за управление на моторно превозно средство на трети държави, както и други официални документи в подкрепа на заявената от тях държава на пребиваване.

В зависимост от обстоятелствата и вида на представените документи граничните служители ще трябва да използват по най-добрия начин всичко, което е на разположение като справочен материал, например FADO/iFADO/PRADO21, справочния наръчник на Frontex, както и да използват ресурсите във връзка с националните бази данни с документи, наред с други ресурси, предлагани на пазара.

7. Пътуващите трябва да бъдат информирани преди пътуването си за необходимостта да докажат държавата си на пребиваване, следователно и за необходимостта от допълнителни документи, например разрешения за пребиваване, разрешения за работа, лични карти или свидетелства за управление на моторно превозно средство, издадени от третата държава на пребиваване, и всякакви други официални документи, които подкрепят заявената от пътуващите държава на пребиваване. Това е важно, тъй като данните за разрешението за пребиваване или за работа, издадени от трети държави, невинаги се отразяват или посочват в документите за пътуване, особено в паспортите. Неспазването на задължението за доказване на държавата на пребиваване може да доведе до отказ за влизане.

8. Всяко решение за отказ за влизане трябва да бъде пропорционално и недискриминационно. Дадена мярка се счита за пропорционална, при условие че е била взета след консултация със здравните органи и че е била счетена от тях за подходяща и необходима за постигане на целта за опазване на общественото здраве.

Във формуляра с отказ за влизане граничният служител трябва да посочи причината за отказа в раздел „Забележки“.

9. На пътуващия може да бъде предоставена информационна брошура за конкретно заболяване. В случая на здрав пътуващ не е необходима допълнителна здравна нотификация до органите на съседната трета държава, в която пътуващият е върнат от контролно-пропускателен пункт на външна сухопътна граница на ЕС (автомобилен или железопътен транспорт) или от контролно-пропускателен пункт на външна морска граница на ЕС (например пристанища, определени за редовни фериботни връзки, или други пристанища с круизни кораби или отделни моряци или рибарски лодки).

10. За да се сведе до минимум пристигането на лица от трети държави, служителите за връзка на летището или служителите за връзка в третите държави от списъка биха могли да извършват проверки преди качване на борда. Държавите от Шенген също биха могли да разположат гранични служители на определени полети с трети държави, чиято роля да бъде да летят на заминаващи полети от Европа, за да извършват проверки преди качване на борда на полети за връщане. Може също да се обмисли разполагането на здравни инспектори и/или медицински персонал директно на ГКПП за скрининг на пътуващите, преглед на здравните декларации и т.н.

* Насоки относно изчисляването на продължителността на престоя:

По отношение на 90-те дни в рамките на 180-дневен период за ден на влизане трябва да се счита първият ден от престоя в пространството без граничен контрол по вътрешните граници, а за ден на излизане трябва да се счита последният ден от престоя в това пространство. За България, Хърватия, Кипър и Румъния това съответства на деня на влизане на територията на всяка от тези държави от Шенген и на деня на излизане от тази територия. За целите на проверката дали продължава да се изпълнява изискването за 90 дни в рамките на всеки период от 180 дни, понятието „всеки“ означава прилагането на „подвижен“ референтен период от 180 дни, като се гледа назад всеки ден от престоя за последния период от 180 дни. Това означава, че липсата на непрекъснат период от 90 дни позволява нов престой до 90 дни. Вж. http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/what-we-do/policies/borders-and-visas/border-crossing/docs/short_stay_schengen_calculator_user_manual_en.pdf

„Калкулаторът за краткосрочен престой“, който е на разположение на уебсайта на Европейската комисия/на генерална дирекция „Миграция и вътрешни работи“ (https://ec.europa.eu/home-affairs/content/visa-calculator_en или може да бъде изтеглен от уебсайта CIRCA), може да се използва за изчисляването на разрешен период на престой съгласно новите правила. Ръководството на потребителя съдържа информация относно новите правила, използването на калкулатора и примери от практиката. Вж. http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/what-we-do/policies/borders-and-visas/border-crossing/index_en.htm.

Този начин за изчисляване на краткосрочен престой, който се прилага считано от 18 октомври 2013 г., не се прилага за споразуменията за освобождаване от изискването за виза, сключени между ЕС и Бахамските острови, Барбадос, Бразилия, Сейнт Китс и Невис, Мавриций и Сейшелските острови, по отношение на които се прилага определението („3 месеца по време на 6-месечен период след датата на първото влизане“). Продължителността на престоя на пътуващи, които не са граждани на ЕС и имат виза, издадена в съответствие със споразуменията за визови облекчения, сключени между ЕС и определени трети държави, ще се изчислява според новия метод на изчисляване, тъй като в тези споразумения се посочва правилото за 90 дни в рамките на всеки период от 180 дни.

При изчисляването на продължителността на краткосрочния престой (когато се оценява спазването на правилото за 90 дни в рамките на всеки период от 180 дни) не следва да се вземат предвид периодите на престой, разрешени съгласно разрешение за пребиваване или виза за дългосрочно пребиваване. С тази разпоредба следователно се позволява на гражданите на трети държави, ползващи се от безвизов режим, да остават законно на територията на държавите от Шенген, които прилагат изцяло достиженията на правото за последващ краткосрочен престой. Пътуващият може да докаже, че е спазил условията, свързани с продължителността на краткосрочен престой, към датата на изтичане на предишно разрешение за пребиваване или виза за дългосрочно пребиваване⁶³. Националните правила или практики, съгласно които гражданин на трета държава трябва като общо правило да напусне нейната територия след прекратяване на дългосрочен престой (обхванат от разрешение за пребиваване или национална виза), преди да му бъде разрешено да започне последващ краткосрочен

⁶³ Това е изрично потвърдено и в член 12, параграф 3 от Кодекса на шенгенските граници (приложим от датата, на която системата за влизане/излизане трябва да започне да функционира).

престой на тази територия, не са съвместими с шенгенските правила. Пътуваният е отговорен за спазването на правилото за 90 дни престой в рамките на период от 180 дни⁶⁴. Ако гражданин на трета държава не се възползва от възможността, предоставена по член 12 от Кодекса на шенгенските граници или по член 14, параграф 8 от Регламент (ЕС) 2017/2226 на Европейския парламент и на Съвета⁶⁵, за да поиска регистрация на началото на краткосрочен престой (или да се счита за влязъл за краткосрочен престой) на датата на изтичане на предишно разрешение за пребиваване или виза за дългосрочно пребиваване, той рискува да бъде счетен за незаконно пребиваващ с произтичащите от това отрицателни последици, в съответствие с презумпцията, посочена в член 12 от Кодекса на шенгенските граници или в член 20 от Регламент (ЕС) 2017/2226. Тази презумпция обаче може впоследствие да бъде оборена в съответствие с член 12 от Кодекса на шенгенските граници.

*Примери:

Канадски студент, чието разрешение за пребиваване като „студент“ в Австрия изтича на 31 юли, възнамерява да предприеме пътуване с влак през няколко държави от Шенген през август. Канадският студент не трябва непременно да напуска ЕС, а може да започне краткосрочен престой веднага след изтичане на разрешението за пребиваване. За тази цел преди 31 юли следва да поиска от компетентните органи съгласно член 12 от Кодекса на шенгенските граници или член 20 от Регламент (ЕС) 2017/2226 за дата на влизането му да се счита 1 август. (Забележка: Освен това, след като Регламент (ЕС) 2018/1240 на Европейския парламент и на Съвета⁶⁶ стане приложим, студентът ще трябва също така да притежава валидно разрешение за пътуване.)

⁶⁴ В член 14, параграф 8 от Регламент (ЕС) 2017/2226 изрично се предвижда, че „[...] ако краткосрочният престой на гражданин на трета страна, който се намира на територията на държава членка, започва непосредствено след престой въз основа на разрешение за пребиваване или виза за дългосрочно пребиваване и не е създавано предходно лично досие, гражданинът на трета страна може да поиска компетентните органи [...] да му създадат лично досие и запис за влизане/излизане, като въведат данните [...]“.

⁶⁵ Регламент (ЕС) 2017/2226 на Европейския парламент и на Съвета от 30 ноември 2017 г. за създаване на Система за влизане/излизане (СВИ) с цел регистриране на данните относно влизането и излизането и данните относно отказа за влизане на граждани на трети страни, преминаващи външните граници на държавите членки, за определяне на условията за достъп до СВИ за целите на правоприлагането и за изменение на Конвенцията за прилагане на Шенгенското споразумение и регламенти (ЕО) № 767/2008 и (ЕС) № 1077/2011 (ОВ L 327, 9.12.2017 г., стр. 20).

⁶⁶ Регламент (ЕС) 2018/1240 на Европейския парламент и на Съвета от 12 септември 2018 г. за създаване на Европейска система за информация за пътуванията и разрешаването им (ETIAS) и за изменение на регламенти (ЕС) № 1077/2011, (ЕС) № 515/2014, (ЕС) 2016/399, (ЕС) 2016/1624 и (ЕС) 2017/2226 (ОВ L 236, 19.9.2018 г., стр. 1).

Индийски изследовател, чието разрешение за пребиваване като „изследовател“ в Австрия изтича на 31 юли, възнамерява да предприеме поход през Алпите (в Австрия и Италия, но като прекарва повечето време в Австрия) през август. Индийският изследовател не трябва непременно да напуска ЕС, а може да започне краткосрочен престой веднага след изтичане на разрешението за пребиваване. За тази цел той трябва да е кандидатствал за виза за краткосрочно пребиваване в австрийско консулство (например в Прага или в Братислава) и трябва да му е издадена такава виза преди 1 август. Освен това преди 31 юли той следва да поиска от компетентните органи съгласно член 12 от Кодекса на шенгенските граници или член 20 от Регламент (ЕС) 2017/2226 за дата на влизането му да се счита 1 август.

Що се отнася до възможните удължавания на краткосрочния престой съгласно двустранни споразумения, в член 20, параграф 2 от Конвенцията за прилагане на Споразумението от Шенген⁶⁷ се съдържат подробни правила за разглеждане на тези специфични случаи.

3.6.1. Цялостните проверки на излизане включват:

- проверка дали гражданинът на трета държава притежава валиден документ за преминаване на границата;
- проверка на документите за пътуване за признаци за фалшификация или подправяне;
- проверка чрез задължителни системни проверки в съответните бази данни дали гражданинът на трета държава може да бъде заплаха за обществения ред, вътрешната сигурност или международните отношения на някоя от държавите от Шенген;
- При паспорти и документи за пътуване, съдържащи носител на запаметена информация, се проверява автентичността на данните в чипа, при положение че са налице валидни сертификати. При проверката на електронните паспорти следва да се проверят автентичността и целостта на данните, съхранявани в микрочипа. За да се провери дали данните в чипа са въведени от упълномощен орган и не са манипулирани, съдържанието на чипа следва да бъде удостоверено чрез пасивно удостоверяване на автентичността. Сертификатът на органа, подписал документа (Document Signer — DS), следва да бъде сверен със съответния надежден сертификат CSCA (Country Signing Certification Authority — сертификат от упълномощен сертифициращ орган — издател на електронен подпис) на държавата на издаване. Ако се поддържа удостоверяване на автентичността на чипа, то следва да се използва, за да се провери дали чипът е истински.

3.6.2. Допълнителните проверки на излизане може да включват:

---

⁶⁷ Конвенция за прилагане на Споразумението от Шенген от 14 юни 1985 г. между правителствата на държавите от Икономическия съюз Бенелюкс, Федерална република Германия и Френската република за постепенното премахване на контрола по техните общи граници (ОВ L 239, 22.9.2000 г., стр. 19).

- проверка дали лицето притежава валидна виза, ако такава се изисква, с изключение на случаите, когато то притежава валидно разрешение за пребиваване, издадено от държава от Шенген, или валидна виза за дългосрочно пребиваване или други документи, с които се разрешава престой или повторно влизане на тяхна територия;
  - проверка дали лицето не е надвишило срока на разрешен престой.
- 3.7. От гражданите на трети държави, които притежават валидно разрешение за пребиваване, по правило следва да не се иска да доказват целта на планирания престой, нито притежаването на средства за издръжка. Другите проверки — и по-конкретно проверката на документите за пътуване и разрешенията за пребиваване, проверките в ШИС и в националните бази данни — трябва обаче да бъдат извършвани, както е обяснено в точка 1.2 и точка [3.6.2 от настоящия раздел](#). В приложение 42 към настоящото ръководство са посочени подробни насоки за начина, по който бенефициерите по Споразумението за оттегляне могат да докажат статута си.
- 3.8. За да не се забавят процедурите за проверки при влизане и излизане, които се провеждат в кабините на първа линия, и когато са необходими допълнителни проверки, тези проверки може да се извършват на място, различно от кабините („проверки на втора линия“).

При молба на гражданин на трета държава и когато съществуват подходящи съоръжения, тези цялостни проверки трябва да се извършват в зони с ограничен достъп, предназначени за тази цел. В случай на проверки на втора линия, на въпросния гражданин на трета държава трябва да се предостави писмена информация относно целта на тези проверки, както и относно процедурата. Тази информация може да бъде под формата на плакат или на брошура, които да бъдат дадени на лицето. Брошурата или плакатът трябва да бъдат на разположение на всички официални езици на Съюза и на езика/езиците на държавите, граничещи със съответните държави от Шенген.

* Правно основание:

- [Кодекс на шенгенските граници \(членове 7 и 8, приложения I и IV\)](#)

[- Решение № 1082/2013/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 22 октомври 2013 г. за сериозните трансгранични заплахи за здравето и за отмяна на Решение № 2119/98/ЕО](#)

[- Регламент \(ЕО\) № 851/2004 на Европейския парламент и на Съвета от 21 април 2004 г. за създаване на Европейски център за профилактика и контрол върху заболяванията](#)

[- Регламент \(ЕО\) 2252/2004 на Съвета от 13 декември 2004 г. относно стандартите за отличителните знаци за сигурност и биометричните данни в паспортите и документите за пътуване, издавани от държавите членки](#)

- Международните здравни правила (Световна здравна организация)

4. **ПРОВЕРКИ В ШЕНГЕНСКАТА ИНФОРМАЦИОННА СИСТЕМА (ШИС) И В БАЗАТА ДАННИ НА ИНТЕРПОЛ ЗА ОТКРАДНАТИ И ИЗГУБЕНИ ДОКУМЕНТИ ЗА ПЪТУВАНЕ (SLTD)**

4.1. По време на граничните проверки е необходимо да се извършват кръстосани проверки в ШИС на всички лица и техните документи за пътуване. Приложенията на националния граничен контрол обикновено предлагат интегрирана проверка на лицата и техните документи за пътуване в съответните бази данни. ШИС съдържа сигнали за лица и вещи, които попадат в една от следните категории за сигнализиране:

- сигнали за връщане (член 3 от Регламент (ЕС) 2018/1860 на Европейския парламент и на Съвета⁶⁸) — тази категория сигнали обхваща граждани на трети държави, по отношение на които е взето решение за връщане, с цел да се проверява дали това задължение за връщане е било спазено и да се спомогне за изпълнението на решението за връщане;

---

⁶⁸ Регламент (ЕС) 2018/1860 на Европейския парламент и на Съвета от 28 ноември 2018 г. за използването на Шенгенската информационна система за целите на връщането на незаконно пребиваващи граждани на трети държави (ОВ L 312, 7.12.2018 г., стр. 1).

- отказ за влизане или пребиваване (член 24 от Регламент (ЕС) 2018/1861 на Европейския парламент и на Съвета⁶⁹) — тази категория сигнали обхваща граждани на трети държави⁷⁰, които нямат право да влизат или да остават на територията на държавите от Шенген⁷¹;
- лица, издирвани за арест (член 26 от Регламент (ЕС) 2018/1862 на Европейския парламент и на Съвета⁷²) — тази категория сигнали обхваща лицата, за които има европейска заповед за арест, заповед за арест от Исландия/Норвегия⁷³ или е издадено искане за екстрадиция (Швейцария и Лихтенщайн);
- изчезнали лица (член 32, параграф 1, букви а) и б) от Регламент (ЕС) 2018/1862) — целта на тази категория сигнали е да се открият изчезнали лица, включително деца и непридружени ненавършили пълнолетие лица, и да бъдат поставени под закрила, ако това е законосъобразно и необходимо.

⁶⁹ Регламент (ЕС) 2018/1861 на Европейския парламент и на Съвета от 28 ноември 2018 г. за създаването, функционирането и използването на Шенгенската информационна система (ШИС) в областта на граничните проверки, за изменение на Конвенцията за прилагане на Споразумението от Шенген и за изменение и отмяна на Регламент (ЕО) № 1987/2006 (ОВ L 312, 7.12.2018 г., стр. 14).

⁷⁰ Сигнал по отношение на гражданин на трета държава, който е член на семейството на гражданин на ЕС, следва да се третира съгласно член 26 от Регламент (ЕС) 2018/1861 (вж. раздел I, точка 8.3).

⁷¹ Кипър все още няма достъп до ШИС, следователно за целите на тази глава държави от Шенген означава всички държави с изключение на Кипър. Хърватия има достъп до сигнали за отказ за влизане, но не е задължена да отказва влизане или престой на своя територия на граждани на трети държави, за които има сигнал от друга държава на Шенген в съответствие с Регламент (ЕО) № 1987/2006, но може да реши да действа при такъв сигнал. Засега Хърватия не може да въвежда сигнали за отказ за влизане в ШИС.

⁷² Регламент (ЕС) 2018/1862 на Европейския парламент и на Съвета от 28 ноември 2018 г. за създаването, функционирането и използването на Шенгенската информационна система (ШИС) в областта на полицейското сътрудничество и съдебното сътрудничество по наказателноправни въпроси, за изменение и отмяна на Решение 2007/533/ПВР на Съвета и за отмяна на Регламент (ЕО) № 1986/2006 на Европейския парламент и на Съвета и Решение 2010/261/ЕС на Комисията (ОВ L 312, 7.12.2018 г., стр. 56).

⁷³ Въз основа на споразумението за предаване между държавите — членки на ЕС, и Исландия и Норвегия, което започна да се прилага през 2019 г.: Споразумението от 28 юни 2006 г. между Европейския съюз и Република Исландия и Кралство Норвегия относно процедурата по предаване между държавите — членки на Европейския съюз, и Исландия и Норвегия влезе в сила на 1 ноември 2019 г. (ОВ L 292, 21.10.2006 г., стр. 2).

- уязвими лица, изложени на риск, т.е. деца, изложени на риск от отвлечане/деца, които трябва да бъдат възпрени от пътуване/уязвими пълнолетни, които трябва да бъдат възпрени от пътуване (член 32, параграф 1, букви в), г) и д) от Регламент (ЕС) 2018/1862) — целта на този сигнал е да се предотврати отвлечането на деца и пътуването на уязвими лица без разрешение или незаконното им отвеждане в чужбина. Основната разлика между издаването на сигнал за изчезнало лице и сигнал за уязвими лица, които трябва да бъдат възпрени от пътуване, е, че във втория случай лицето все още не е в неизвестност, но има риск да изчезне („превантивни сигнали“);
- лица, които се издирват, за да съдействат в съдебно производство (член 34 от Регламент (ЕС) 2018/1862) — целта на тази категория сигнали е да се открият местопребиваването или местожителството на лицата, които се издирват, за да съдействат в съдебно производство (например свидетели);
- лица и вещи за целите на дискретно наблюдение, задълбочени проверки или специфичен контрол (член 36 от Регламент (ЕС) 2018/1862) — целта на тази категория сигнали е да се получи информацията относно лицата или вещите за целите на наказателно преследване и за предотвратяване на заплахи за обществената или националната сигурност;
- вещи с цел изземване или използване като доказателство в наказателни процеси (член 38 от Регламент (ЕС) 2018/1862) — този сигнал обхваща вещи (превозни средства, ремаркета, каравани, промишлено оборудване и компоненти на промишлено оборудване, лодки, двигатели за лодки, огнестрелни оръжия, свидетелства за регистрация на моторни превозни средства и регистрационни табели, банкноти и подправени банкноти, продукти на информационните технологии) и документи (бланки на официални документи, издадени документи за самоличност, като паспорти, лични карти, разрешения за пребиваване, документи за пътуване, както и свидетелства за управление на моторно превозно средство, които са откраднати, незаконно присвоени, изгубени или обявени за невалидни, или са неистински), които се издирват с цел изземване или използване като доказателство в наказателно производство.

- сигнали за неизвестно издирвано лице, съдържащи само данни за пръстови отпечатащи (член 40 от Регламент (ЕС) 2018/1862). Тази категория сигнали включва латентни пръстови отпечатащи, открити на местопрестъпления или на места на терористични престъпления. Целта на тази категория сигнали е да се намери заподозреният неизвестен извършител на престъплението.

По време на проверка в ШИС е възможно да се срещнат множество сигнали за едно и също лице. Това се дължи на факта, че няколко държави от Шенген⁷⁴ могат да подадат сигнал за едно и също лице. В случай на такова потвърдено съвпадение всички искания за действие ще бъдат показани на екрана. При условие че исканията за действие са съвместими, по отношение на това лице ще трябва да бъдат предприети всички действия.

Определени категории сигнали за лица са „несъвместими“⁷⁵. Това означава, че нов сигнал за същото лице може да бъде въведен само ако е „съвместим“ с вече съществуващия сигнал. Когато даден сигнал е несъвместим, това означава, че се счита, че поисканото със сигнала действие от една държава от Шенген се конкурира с действието, поискано със сигнала от друга държава от Шенген. Следните категории сигнали са несъвместими:

- сигнали за отказ за влизане и пребиваване и сигнали за изчезнали лица, които трябва да бъдат защитени;
- сигнали за отказ за влизане и пребиваване и сигнали за уязвими лица, изложени на риск;
- сигнали за връщане и сигнали за изчезнали лица, които трябва да бъдат защитени;

⁷⁴ За целите на издаване на сигнали в ШИС в настоящия документ държави от Шенген означава всички държави с изключение на Кипър (която няма достъп до ШИС) и Хърватия (за издаване на сигнали за отказ за влизане, тъй като не може да издава тези сигнали), но като се включва Ирландия за някои от категориите сигнали. Ирландия няма достъп и не може да издава сигнали за отказ за влизане и връщане в ШИС.

⁷⁵ Вж. таблицата в приложение 4 към наръчника за SIRENE (Решение за изпълнение на Комисията от 18 ноември 2021 г. за установяване на подробни правила за задачите на бюрата SIRENE и за обмена на допълнителна информация по отношение на сигналите в Шенгенската информационна система в областта на полицейското и съдебното сътрудничество по наказателноправни въпроси („Наръчник за бюрата SIRENE — Полиция“) С(2021) 7901 final) и Решение за изпълнение на Комисията от 18 ноември 2021 г. за установяване на подробни правила за задачите на бюрата SIRENE и за обмена на допълнителна информация по отношение на сигналите в Шенгенската информационна система в областта на граничните проверки и връщането („Наръчник за бюрата SIRENE — Граници и връщане“ С(2021) 7900 final).

- сигнали за връщане и сигнали за уязвими лица, изложени на риск;
- сигнали за изчезнали лица и сигнали за уязвими лица, изложени на риск.

Ако бъде намерен конкуриращ се или потенциално несъвместим сигнал, трябва незабавно да се установи връзка с бюро СIRENE, за да окаже съдействие.

Съществува договорен приоритетен ред на сигналите, но се допускат отклонения от него, когато и двете държави от Шенген са съгласни. Приоритетният ред на сигнали, които могат да бъдат несъвместими, е следният:

- 1) сигнали за отказ за влизане и пребиваване;
- 2) сигнали за връщане, придружени от забрана за влизане;
- 3) сигнали за изчезнали лица, които трябва да бъдат защитени;
- 4) сигнали за уязвими лица, изложени на риск;
- 5) сигнали за изчезнали лица, чието местонахождение трябва да бъде определено;
- 6) сигнали за връщане, които не са придружени от забрана за влизане.

Ако има потвърдено съвпадение между сигнал в ШИС и сигнал в Интерпол по едно и също време, трябва да бъде следвана процедурата на ШИС, тъй като сигналът в ШИС има предимство. Докладите относно потвърдените съвпадения трябва да бъдат изпратени на бюро СIRENE, а не на Националното централно бюро на Интерпол.

4.2. Търсения по биометрични данни

Търсенията по биометрични данни бяха въведени с внедряването на функционалността на автоматизираната система за дактилоскопична идентификация на Шенгенската информационна система (AFIS на ШИС). Това означава, че в ШИС може да се търси и въз основа на пръстови отпечатыци, а не само на буквено-цифрови данни.

В съответствие с член 33 от Регламент 2018/1861 и член 43, параграф 2 от Регламент 2018/1862 в дактилоскопичните данни в ШИС винаги може да се извърши търсене, когато се счита за необходимо да се установи самоличността на дадено лице (т.е. да се определи дали проверяваното лице е обект на сигнал в ШИС). **Необходимостта** от проверка в ШИС с дактилоскопични данни **във всеки отделен случай** трябва да бъде преценена в съответствие с правилата на ЕС и националните правила. В дактилоскопичните данни трябва да се извършва търсене, ако самоличността на лицето не може да бъде потвърдена с други средства (т.е. въз основа на буквено-цифрови данни, описание на документа, снимки или портретни снимки).

4.3. **Разширения относно вещи**

Някои категории сигнали за лица (лица, издирвани за арест, изчезнали и уязвими лица и лица, търсени да съдействат при наказателно производство) може да съдържат „разширения относно вещи“, в които се предоставя информация за вещь, свързана с издирваното лице, и които са добавени с цел да се открие лицето.

Разширенията относно вещи могат да се добавят към следните видове вещи: превозни средства, ремаркета и каравани; плавателни съдове; контейнери; въздухоплавателни средства; огнестрелни оръжия (само за сигнали за арест); бланки на официални документи.

Всички сигнали за лица може да съдържат „описания на документи за самоличност“, които представляват данни за описание на (валидния) документ за самоличност (например документ за пътуване или разрешение за пребиваване), използван от лицето, посочено в сигнала. Възможно е също към сигнала да бъде прикачено копие от документа.

Целта на добавянето на разширения за вещи и документи за самоличност към сигналите за лица е да се улесни издирването на лице, за което е подаден сигнал — в този случай вещта или документът за самоличност не е предмет на сигнала.

Сигналите за вещи съгласно членове 36 и 38 от Регламент (ЕС) 2018/1862 имат отделна цел, както е определено в съответните регламенти на ШИС: за извършване на дискретно наблюдение, задълбочени проверки или специфичен контрол в случай на член 36 или за изземване или защита на вещта в случай на вещи по член 38.

4.4. Действия, които трябва да бъдат предприети в случай на потвърдено съвпадение със запис в ШИС

В случай на потвърдено съвпадение със запис в ШИС относно лице или вещь действието, което трябва да бъде предприето, ще се покаже на екрана на граничния служител.

4.4.1. Лицата, издирвани за арест, трябва да бъдат задържани и предадени на органите, които са компетентни да вземат решения относно временното задържане с цел екстрадиция или предаване на държавата от ЕС или държавата от Шенген, отправила искането.

В случай че Вашата държава е поставила специален ограничителен знак на сигнал за арест, причината за сигнала пак ще бъде „Лице, издирвано за арест с цел предаване или екстрадиране“, но действието, което трябва да се предприеме, няма да изисква лицето да бъде задържано, а да се „определи местопребиваването или местожителството на лицето“.

4.4.2. Действията, които следва да се предприемат по отношение на гражданите на трети държави, за които е издаден сигналът за връщане, ще зависят от това къде е намерено потвърденото съвпадение.

а) Ако лицето се намира на външна граница и напуска територията на държавите от Шенген, информацията за това, че лицето се е намирало на външните граници при излизане и е напуснало територията на държавите от Шенген, както и мястото и времето на проверката и дали лицето е било подложено на принудително отвеждане (принудително връщане), трябва да бъдат събрани и предадени на националното бюро SIRENE.

След получаване на информацията за потвърденото съвпадение, т.е. потвърждение, че лицето е напуснало територията на държавите от Шенген, държавата на издаване от Шенген трябва незабавно да изтрие сигнала за връщане. Освен това, когато е приложимо, сигналът за отказ за влизане и пребиваване трябва да бъде въведен (или сигналът за връщане — преобразуван в сигнал за отказ за влизане) от държавата на издаване от Шенген незабавно, когато решението за връщане е придружено от забрана за влизане.

В случай че лицето напуска територията на държавата от Шенген, която е издала решението за връщане, държавата на издаване от Шенген трябва да информира и своите органи в случай на потвърдено съвпадение, така че връщането да бъде потвърдено и сигналът за отказ за влизане да бъде издаден от тези органи, когато е приложимо.

Повторното влизане на лицето следва да бъде отказано въз основа на сигнала за отказ за влизане в ШИС, когато е въведен такъв сигнал. На лицето може да бъде отказано влизане въз основа на други условия, предвидени в Кодекса на шенгенските граници.

б) Ако лицето бъде засечено на външна граница и влиза на територията на държавите от Шенген, обстоятелството, че лицето е установено на външните граници при влизане, както и сведения за мястото и времето на проверката трябва да бъдат събрани и предадени на националното бюро SIRENE.

След получаване на информацията за потвърденото съвпадение държавата на издаване от Шенген трябва незабавно да изтрие сигнала за връщане. Освен това, когато е приложимо, сигналът за отказ за влизане и пребиваване трябва да бъде въведен (сигналът за връщане — преобразуван в сигнал за отказ за влизане) от държавата на издаване от Шенген незабавно, когато решението за връщане е придружено от забрана за влизане.

В случай че лицето влиза на територията на държавата от Шенген, която е издала решението за връщане, при потвърдено съвпадение държавата на издаване от Шенген трябва да информира и своите органи, така че връщането да бъде потвърдено и сигналът за отказ за влизане да бъде издаден от тези органи, когато е приложимо.

Влизането на лицето в държавите от Шенген следва да бъде отказано въз основа на сигнала за отказ за влизане в ШИС, когато е въведен такъв сигнал. На лицето може да бъде отказано влизане въз основа на други условия, предвидени в Кодекса на шенгенските граници.

в) Ако лицето се намира в държавата и националното законодателство позволява, лицето трябва да бъде спряно и разпитано, трябва да се осъществи контакт с компетентния национален орган, отговорен за връщането, с оглед връщането на лицето, както и с националното бюро SIRENE.

Не е позволено да се подават сигнали за връщане за граждани на трети държави, които се ползват от правото на свободно движение. Когато бъде установено потвърдено съвпадение по сигнал за отказ за влизане, въведен в съответствие с член 24 от Регламент 2018/1861 по отношение на гражданин на трета държава, който се ползва с право на свободно движение в рамките на Съюза, изпълняващата държава от Шенген трябва незабавно да се консултира с държавата на издаване от Шенген посредством обмена на допълнителна информация, за да бъде взето без забавяне решение за действията, които трябва да бъдат предприети. Вж. точка 8.3 от настоящия раздел за повече подробности.

4.4.3. Гражданите на трети държави, на които е отказано влизане, трябва да бъдат върнати на мястото, откъдето идват, или в държавата им на произход възможно най-бързо, ако обстоятелствата го позволяват. Тези лица трябва да останат под наблюдението на гранични служители, докато не отпътуват от територията на държавата от Шенген. В случай на потвърдено съвпадение на сигнал за отказ за влизане и пребиваване по отношение на гражданин на трета държава, който притежава разрешение за пребиваване, следва да се обърне специално внимание на проверката на автентичността и валидността на разрешението за пребиваване. Освен това следва незабавно да се осъществи връзка с бюро СIRENE, за да се започне процедурата за консултации, установена в член 30 от Регламент (ЕС) 2018/1861 и член 36 от наръчника за SIRENE⁷⁶.

По отношение на гражданите на трети държави, които са членове на семействата на граждани от ЕС, вж. специалните разпоредби, които се прилагат за тях ([вж. точка 8.3 от настоящия раздел](#)).

В случай на потвърдено съвпадение относно сигнал за отказ за влизане, засягащ бенефициер по Споразумение за оттегляне, вж. специалните насоки, посочени в приложение 42 към настоящото ръководство.

4.4.4. Преди страната, която е докладвала възрастно лице за изчезнало, да бъде информирана, трябва да бъде поискано предварителното съгласие на това лице.

4.4.5. Специално внимание трябва да се обърне на ненавършилите пълнолетие лица (независимо дали са придружени, или не) и на изчезналите възрастни, които са

---

⁷⁶ Пак там.

уязвими и трябва да бъдат взети под закрила. В случай на потвърдено съвпадение, засягащо уязвимо ненавършило пълнолетие лице, дете, изложено на риск от отвлечане, дете, което трябва да бъде възпряно от пътуване, или уязвимо пълнолетно лице, което трябва да бъде възпряно от пътуване, ако националното законодателство го позволява, лицето трябва да бъде спряно и отведено пред компетентния орган, който може да разреши отвеждането на лицето на безопасно място, за да му попречи да продължи пътуването. Трябва незабавно да се установи връзка с компетентния национален орган, за да се реши дали лицето следва да бъде поставено под закрила. За допълнителна информация по случая следва да се установи връзка и с националното бюро SIRENE.

4.4.6. Включените данни за целите на дискретно наблюдение, задълбочени проверки или специфичен контрол следва да позволят получаването на информация, като например:

- фактът, че е било определено местонахождението на лицето, по отношение на което има сигнал;
- мястото, времето или причината за проверката;
- маршрута и крайната цел на пътуването;
- лицата, придружаващи лицето, за което има сигнал, за които основателно може да се предполага, че са свързани с лицето, за което има сигнал;
- използваните или пренасянните вещи, включително документи за пътуване;
- обстоятелствата, при които е определено местонахождението на лицето или превозното средство, лодката, въздухоплавателното средство или контейнера.
- всякаква друга информация, търсена от държавата на издаване от Шенген.

По време на събирането на тази информация въз основа на сигнал за дискретно наблюдение следва да се запази дискретният характер на проверката.

По време на задълбочена проверка следва да се събира същата информация, без да е необходимо да се поддържа дискретният характер на проверката.

По време на специфичен контрол лицата, превозните средства, лодките, въздухоплавателните средства, контейнерите и превозваните вещи могат да бъдат претърсвани с цел получаване на информацията, посочена в настоящата точка.

При дискретно наблюдение, задълбочени проверки или специфичен контрол могат да бъдат посочени допълнителни въпроси, които трябва да бъдат зададени.

Когато в сигнала е указано, че е необходимо „незабавно действие“, посочената в настоящата точка информация се съобщава без забавяне на националното бюро SIRENE.

* Искане за информация относно сигнал в ШИС

Ако дадено лице поиска информация относно обработването на неговите лични данни в ШИС и относно неговите права за достъп, граничните служители следва да предоставят на лицето данни за връзка с [компетентния национален орган](#), който е администратор на данни на ШИС, където лицето може да упражни правата си, и на [органите за защита на данните](#), и да информират за възможността за подаване на жалба до тях.

4.4.7. Вещи за изземване или използване като доказателство в наказателно производство:

- моторни превозни средства, независимо от задвижващата система;
- части от моторни превозни средства, които части могат да бъдат идентифицирани;
- ремаркета с тара тегло, надвишаващо 750 kg;
- каравани;
- промишлено оборудване;
- части от промишлено оборудване, които могат да бъдат идентифицирани;
- лодки и двигатели за лодки;
- контейнери;
- въздухоплавателни средства и двигатели на въздухоплавателни средства;
- огнестрелни оръжия;

- бланки на официални документи, които са откраднати, незаконно присвоени, изгубени или които се представят за такъв документ, но са неистински;
- издадени документи за самоличност, като паспорти, лични карти, разрешения за пребиваване, документи за пътуване, както и свидетелства за управление на моторно превозно средство, които са откраднати, незаконно присвоени, изгубени или обявени за невалидни, или които се представят за такъв документ, но са неистински;
- свидетелства за регистрация на моторни превозни средства и регистрационни табели, които са откраднати, незаконно присвоени, изгубени или обявени за невалидни, или които се представят за такъв документ или табела, но са неистински;
- банкноти (регистрирани банкноти) и подправени банкноти;
- продукти на информационните технологии.

* Най-добра практика — изземване на документи за пътуване:

Граничните служители следва да изземват всички документи за пътуване, които са регистрирани в ШИС като откраднати, незаконно присвоени, изгубени или обявени за невалидни, или които се представят за такъв документ или табела, но са неистински, особено когато се отнася до документ, който е бил обявен за невалиден за целите на пътуване. Може да се случи така, че притежателят на документ, регистриран в ШИС за изземване, да е в състояние да докаже, че е законният собственик на този документ, че документът е регистриран в ШИС, защото е бил докладван като изгубен или откраднат, но лицето е намерило документа отново и е забравило да докладва това на компетентните органи. При такъв случай самоличността на притежателя на документа за пътуване и неговото право да използва документа с цел пътуване следва винаги да бъдат проверявани от компетентните органи и когато това е необходимо — в сътрудничество с националното бюро SIRENE.

За повече информация относно действията, които трябва да бъдат предприети в случай на сигнал в ШИС, граничните служители следва да установят връзка с националното бюро SIRENE и да направят справка с националните процедури относно последващите действия в случай на потвърдено съвпадение в ШИС.

* Правно основание:

- [Регламент \(ЕС\) 2018/1860 на Европейския парламент и на Съвета от 28 ноември 2018 г. за използването на Шенгенската информационна система за целите на връщането на незаконно пребиваващи граждани на трети държави](#)

- [Регламент \(ЕС\) 2018/1861 на Европейския парламент и на Съвета от 28 ноември 2018 г. за създаването, функционирането и използването на Шенгенската информационна система \(ШИС\) в областта на граничните проверки, за изменение на Конвенцията за прилагане на Споразумението от Шенген и за изменение и отмяна на Регламент \(ЕО\) № 1987/2006](#)

- [Регламент \(ЕС\) 2018/1862 на Европейския парламент и на Съвета от 28 ноември 2018 г. за създаването, функционирането и използването на Шенгенската информационна система \(ШИС\) в областта на полицейското сътрудничество и съдебното сътрудничество по наказателноправни въпроси, за изменение и отмяна на Решение 2007/533/ПВР на Съвета и за отмяна на Регламент \(ЕО\) № 1986/2006 на Европейския парламент и на Съвета и Решение 2010/261/ЕС на Комисията](#)

- Решение за изпълнение на Комисията от 15 януари 2021 г. за определяне на техническите правила, необходими за въвеждане, актуализиране, заличаване и търсене на данни в Шенгенската информационна система (ШИС), както и на други мерки за изпълнение в областта на полицейското сътрудничество и съдебното сътрудничество по наказателноправни въпроси (C(2021) 92 final)

- Решение за изпълнение на Комисията от 15 февруари 2021 г. за определяне на техническите правила, необходими за въвеждане, актуализиране, заличаване и търсене на данни в Шенгенската информационна система (ШИС), както и на други мерки за изпълнение в областта на граничните проверки и връщането (C(2021) 660 final)

- Решение за изпълнение на Комисията от 18 ноември 2021 г. за установяване на подробни правила за задачите на бюрата SIRENE и за обмена на допълнителна информация по отношение на сигналите в Шенгенската информационна система в областта на полицейското сътрудничество и съдебното сътрудничество по наказателноправни въпроси („Наръчник за бюрата SIRENE — Полиция“) C(2021) 7901 final

- Решение за изпълнение на Комисията от 18 ноември 2021 г за установяване на подробни правила за задачите на бюрата SIRENE и за обмена на допълнителна информация по отношение на сигналите в Шенгенската информационна система в областта на граничните проверки и връщането („Наръчник за бюрата SIRENE — Граници и връщане“) [C\(2021\) 7900 final](#)

4.5. По време на граничните проверки е необходимо да се извършат кръстосани проверки в базата данни на Интерпол SLTD на документите за пътуване на всички лица. SLTD съдържа данни относно откраднати и изгубени паспорти, които са ѝ били предадени от държавата, която е издала документа. В случай на потвърдено съвпадение със запис в SLTD граничният служител следва да предприеме необходимото/препоръчаното действие съгласно националното право.

5. СПЕЦИАЛНИ ПРАВИЛА ЗА ПРОВЕРКИ НА НЯКОИ КАТЕГОРИИ ЛИЦА

5.1. Държавни глави

Държавните глави и членовете на техните делегации, за чието пристигане и заминаване граничните служители са официално известени чрез дипломатическите канали, не подлежат на гранични проверки.

* Правно основание:

- [Кодекс на шенгенските граници \(приложение VII\)](#)

5.2. Пилоти на самолети

5.2.1. Пилотите на самолети и другите членове на екипажа могат да преминават границата в процеса на изпълнение на задълженията си въз основа на лиценз за пилот или на удостоверение за член на екипаж съгласно предвиденото в приложение 9 към Конвенцията за международно гражданско въздухоплаване от 7 декември 1944 г. (Конвенцията на ИКАО), когато:

- а) се качват и слизат на летището за междинно кацане или летището на пристигане, разположено на територията на държава от Шенген;
- б) влизат на територията на общината, където се намира летището за междинно кацане или летището на пристигане на територията на държава от Шенген;

- в) пътуват чрез всякакъв вид транспорт до летище, разположено на територията на държава от Шенген, с цел качване на самолет, заминаващ от същото летище.

При всички други случаи трябва да бъдат изпълнени общите условия за влизане на граждани на трети държави.

- 5.2.2. Когато е възможно, по време на проверките на летищата се дава приоритет на проверки на екипажи на самолети, т.е. те следва да бъдат проверявани преди пътниците или на отделни места, предназначени за тази цел. Екипажи, които са добре познати на персонала, отговорен за граничния контрол, могат да подлежат само на проверки на случаен принцип при изпълнение на служебните им задължения.

* Правно основание:

- [Кодекс на шенгенските граници \(приложение VII\)](#)

- [Конвенция на ИКАО](#)

5.3. **Морски лица**⁷⁷

- 5.3.1. Държавите от Шенген могат да разрешават на морски лица, които притежават документ за самоличност на морско лице, издаден в съответствие с Конвенция № 108 (1958 г.) или Конвенция № 185 (2003 г.) на Международната организация на труда (МОТ) за документите за самоличност на моряците, Конвенцията за улесняване на международното морско корабоплаване и съответното национално право, да влизат на територията на държавите от Шенген, като слизат на брега за престой в зоната на пристанището, където са акостирали корабите им, или в съседни общини, или да излизат от територията на държавите от Шенген, като се връщат на корабите си, без да се явяват на граничен контролно-пропускателен пункт, при условие че имената им са включени в списъка на екипажа за кораба, който предварително е бил предаден за проверка на компетентните органи.

Въпреки това, предвид оценката на рисковете, свързани с вътрешната сигурност и незаконната имиграция, преди да слязат на брега, морските лица подлежат на проверка от граничните служители в съответствие с член 8 от Кодекса на шенгенските граници.

⁷⁷ В Кодекса на шенгенските граници на английски език се използва понятието „моряци“ (*seamen*). За целите на настоящото ръководство е предпочетено понятието „морско лице“ (*seafarer*), тъй като то се използва и в двете Конвенции на МОТ № 108 и № 185, както и в Конвенцията за улесняване на международното морско корабоплаване.

5.3.2. Морските лица, които възнамеряват да останат извън общините, които са разположени в близост до пристанища, трябва да спазват общите условия за влизане на територията на държавите от Шенген.

На притежателите на валидна моряшка книжка или на документ за самоличност на морско лице обаче може да бъде разрешено да влизат на територията на държава от Шенген дори ако не притежават валидна виза и/или не могат да докажат, че притежават достатъчни средства за издръжка при следните обстоятелства:

- при качване на кораб, който вече е закотвен или ще пристигне на пристанище, което е разположено в държава от Шенген;
- при транзит към трета държава или връщане в държавата на произход;
- при извънредни случаи или при необходимост (болест, уволнение, прекратяване на договор и др.).

При тези случаи на притежателите на моряшка книжка или на документ за самоличност на морско лице, които трябва да имат виза поради гражданството им и нямат такава, при влизане на територията на държава от Шенген може да им бъде издадена виза на границата ([вж. точка 9 от настоящия раздел](#)).

* Правно основание:

- [Кодекс на шенгенските граници \(приложение VII\)](#)

- [Конвенция на МОТ № 185](#)

- [Конвенция FAL](#)

5.4. **Притежатели на дипломатически, официални или служебни паспорти и членове на международни организации**

5.4.1. С оглед специалните привилегии или имунитети, с които се ползват, притежателите на дипломатически, официални или служебни паспорти, издадени от трети държави или техните правителства, признати от държавите от Шенген, които пътуват при изпълнение на служебните си задължения, могат да се ползват с приоритет пред други пътници на граничните контролно-пропускателни пунктове, въпреки че продължават, където е приложимо, да подлежат на

изискването за притежаване на виза. От притежателите на тези документи не трябва да се изисква да доказват наличието на достатъчни средства за издръжка.

- 5.4.2. Ако лице, което се представя на външната граница, се позовава на привилегии, имунитети и освобождаване от определени изисквания, граничният служител може да изиска от него да представи доказателства за статута си, като представи необходимите документи, по-специално удостоверения, издадени от акредитиращата държава, или дипломатически паспорт, или други. Ако има съмнения, при извънредни случаи граничният служител може директно да се свърже с Министерството на външните работи.

Освен това граничните служители не могат да откажат на притежателите на дипломатически, официални или служебни паспорти влизане на територията на държавите от Шенген, без първо да се консултират с подходящите национални органи. Това се прилага и за случаите когато за лицето е подаден сигнал в ШИС.

- 5.4.3. Акредитирани членове на дипломатически мисии и консулски представителства и членовете на техните семейства могат да влизат на територията на държавите членки, като представят карта, издадена от министерствата на външните работи на държавите от Шенген, и документа, който им разрешава преминаване на границата.

Не е необходима проверка на условията за влизане, когато дипломат влиза на територията на държава от Шенген, в която е акредитиран или в която има право на дългосрочен престой.

- 5.4.4. Дипломатите, които са акредитирани извън територията на държавите от Шенген, трябва да отговарят на общите изисквания за влизане, когато пътуват за лични цели.

- 5.4.5. Когато съществува риск и основателно съмнение за неправомерно поведение или престъпна дейност от страна на дипломати, министерството на външните работи на съответната държава трябва да бъде информирано незабавно.

- 5.4.6. В съответствие с Виенската конвенция за дипломатическите отношения от 18 април 1961 г. дипломатите са неприкосновени и се ползват с други имунитети само в държавата, в която са акредитирани, и в онези държави, през които преминават транзитно, за да заемат или да се върнат на поста си, или когато се връщат в собствената си държава. Това не се прилага, ако те пътуват за лични цели.

5.4.7. На членовете на международни организации, които притежават документи, издадени от международните организации, изброени в настоящата точка, и които изпълняват задълженията си, може да бъде предоставено преференциално третиране по време на граничните проверки, когато е възможно.

Трябва да се вземат предвид по-конкретно следните документи:

- laissez-passer на Организацията на обединените нации, издаден на служители на ООН и прилежащите организации съгласно Конвенцията за привилегиите и имунитетите на специализираните организации, приета от Общото събрание на ООН на 21 ноември 1947 г. в Ню Йорк,
- laissez-passer на Европейския съюз (ЕС);
- удостоверение за легитимност, издадено от генералния секретар на Съвета на Европа;
- документи, издадени съгласно член III, параграф 2 от Споразумението между страните по Северноатлантическия договор относно статута на техните сили (военни карти за самоличност, придружени от заповед за пътуване, пътни документи или индивидуална или колективна заповед за придвижване), както и документи, издадени в рамките на Партньорство за мир.

Притежателите на тези документи по правило не трябва да доказват наличието на достатъчни средства за издръжка.

* Правно основание:

- [Кодекс на шенгенските граници \(приложение VII\)](#)

- [Виенска конвенция за дипломатическите отношения от 18 април 1961 г.](#)

* Връзка:

- [Информация относно националните дерогации от изискването за притежаване на виза](#)

5.5. Жители на гранични райони, които се ползват от режима за местен граничен трафик

- 5.5.1. Жителите на гранични райони в съседна трета държава, които притежават разрешение за местен граничен трафик (МГТ), издадено в рамките на режима за местен граничен трафик въз основа на двустранно споразумение между държава от Шенген и съответната трета държава, се ползват от специално третиране, когато преминават границата, а именно:

- не е необходимо да притежават виза, ако притежават разрешение за МГТ, издадено от държава от Шенген, чиято граница искат да преминат. Може да е необходимо да притежават паспорт, заедно с разрешението за МГТ, ако това е предвидено в двустранните споразумения със съответната трета държава;
- след установяване на валидността и автентичността на разрешението за МГТ, което доказва статута на жител на граничен район на лицето, не следва да се извършват допълнителни проверки относно целта на пътуването или относно притежаването на средства за издръжка;
- нито разрешението за МГТ, нито паспортът, когато се изисква такъв, не следва да се подпечатват при влизане или излизане.

5.5.2. Преминаването на границите за тези притежатели на разрешение може да бъде допълнително улеснено в рамките на двустранните споразумения между държава от Шенген и трета държава в съответствие с [точка 3 от раздел II](#).

* Правно основание:

- [Регламент \(ЕО\) № 1931/2006 на Европейския парламент и на Съвета от 20 декември 2006 г. за определяне на правилата за местния граничен трафик на външните сухопътни граници на държавите членки и за изменение на разпоредбите на Шенгенската конвенция;](#)
- [Двустранни споразумения, сключени между държавите от Шенген относно местния граничен трафик](#)

5.6. **Ненавършили пълнолетие лица**

5.6.1. Ненавършилите пълнолетие лица заслужават специалното внимание на граничните служители, независимо дали пътуват с придружител, или не. По време на процедурите на границата всички ненавършили пълнолетие лица следва да бъдат третирани в съответствие с принципа на висшите интереси на детето. По време на процедурите на границата следва да бъде даден приоритет на ненавършилите пълнолетие лица и винаги да се гарантират благоприятни за децата третиране и атмосфера. Граничните служители имат задължението да предоставят информация и да обяснят процедурите на границата по лесен за възприемане от децата начин (например да ползват услугите на преводач или да рисуват картинки) и да се уверят, че ненавършилите пълнолетие лица ги разбират. Това включва първоначално определяне на евентуалната възможност за международна закрила в случай на ненавършили пълнолетие мигранти, които пристигат в ЕС по незаконен начин и незабавното им препращане към националните органи за закрила на детето в съответствие с техните възраст и нужди.

В случаи на съмнение относно реалната възраст на лицето, то следва да бъде третирано като дете докато процедурата за оценяване на възрастта не докаже обратното. При такива случаи и по-конкретно когато изглежда, че е възможно лицето да не е навършило пълнолетие, то следва да бъде препратено във възможно най-кратък срок на компетентните органи, които отговарят за ненавършилите пълнолетие лица, включително за извършването на оценка на възрастта. Ако има сериозно основание за подозрение, че ненавършилото пълнолетие лице може да е било незаконно отнето от грижите на лицето, което законно упражнява родителските права по отношение на него, или в случай на подозрение за малтретиране, следва да се установи връзка с националните органи за закрила на детето във възможно най-кратък срок.

По отношение на ненавършилите пълнолетие лица, които пресичат външната въздушна граница на Европейския съюз, следва да се имат предвид насоките за граничните служители, установени от Frontex в нейния наръчник VEGA Handbook: Следва да се обръща внимание на децата на летищата.

5.6.2. По време на граничните проверки в случай на придружени ненавършили пълнолетие лица граничният служител трябва да проверява дали лицата, придружаващи ненавършилите пълнолетие лица, упражняват родителските права по отношение на тях, особено когато ненавършилите пълнолетие лица са придружени само от един възрастен. Ако това е така, граничният служител ще трябва да извърши всички необходими проверки, за да предотврати отвлечане или във всеки случай незаконно отвеждане на ненавършилото пълнолетие лице.

За да не се допуска изчезването на деца, трябва да се гарантира регистрацията във възможно най-кратък срок, особено в случаите на деца без документи.

5.6.3. Трябва да бъдат извършвани цялостни проверки на документите за пътуване и подкрепящите документи на непридружените ненавършили пълнолетие лица, за да се гарантира, че те няма да влязат на територията или да я напуснат против волята на лицето(лицата), което(които) има(т) родителски права над тях. При осъществяването на контакти с ненавършилите пълнолетие лица следва да се използва лесен за възприемане от тях език, адаптиран към възрастта им, и ако е необходимо, може да се използва помощта на преводач или културен посредник.

5.6.4. Ако има съмнение дали на ненавършилото пълнолетие лице, което е гражданин на ЕС или на трета държава и пребивава законно в ЕС, е разрешено да преминава границата при излизане, следва да се установи връзка с националната точка за контакт относно ненавършилите пълнолетие лица на ЕС или на държавата от Шенген на гражданство или на местопребиваване на ненавършилото пълнолетие лице.

Ако бъде получена информация, показваща вероятност за отвлечане или подозрение за неразрешено излизане на ненавършило пълнолетие лице, което е гражданин на ЕС или на трета държава и пребивава законно в ЕС, граничният служител следва:

- да откаже излизането на ненавършилото пълнолетие лице или

– при обстоятелствата, при които няма достатъчно основание за отказ за излизане на ненавършилото пълнолетие лице, но има съображения относно родителските права, да събере информация относно придружаващото лице и тяхната дестинация. Информацията следва, в съответствие с приложимото национално законодателство, да бъде изпратена незабавно на националната точка за контакт относно ненавършилите пълнолетие лица на ЕС или на държавата от Шенген на гражданство или на местопребиваване на ненавършилото пълнолетие лице.

В контекста на процедурите, посочени в точка 5.6 от настоящия раздел, задачите на националните точки за контакт относно ненавършили пълнолетие лица следва да включват:

- предоставяне, когато това е възможно, на информация относно самоличността (име, гражданство и дата на раждане) на ненавършилото пълнолетие лице и на лицето, което го придружава, и относно връзката между тях;
- предупреждаване на другите национални агенции, занимаващи с ненавършили пълнолетие лица, които пораждат загриженост, и информирането им относно предпазните мерки по отношение на ненавършилите пълнолетие лица;
- предоставяне на съвети и помощ на други държави от ЕС или от Шенген относно националните процедури и изискванията за документи.

* Правно основание:

- [Кодекс на шенгенските граници \(приложение VII\)](#)

* Връзки:

- [Списък на националните точки за контакт за провеждането на консултации във връзка с ненавършили пълнолетие лица](#)

- [Списък на точките за контакт в държавите членки по въпросите, свързани с управлението на границите](#)

- [VEGA наръчник: Деца на летищата: деца, изложени на риск при пътуване: Насоки за граничните служители](#)

5.7. Ученици от трети държави, които пребивават в държава — членка на ЕС, или в трета държава, за която не важи задължението за притежаване на виза⁷⁸

5.7.1. За учениците, които са граждани на трети държави и за които важи задължението за притежаване на виза, но пребивават законно в държава — членка на ЕС, и пътуват в рамките на ученическа екскурзия, не е необходимо да притежават виза за транзитно преминаване или за краткосрочно пребиваване на територията на друга държава — членка на ЕС, при условие че са спазени следните условия:

- а) те са придружени от учител от въпросното училище, който притежава валиден документ за пътуване и виза, ако се изисква такава;

---

⁷⁸

Точка 5.7 не се прилага за Норвегия, Исландия, Швейцария и Лихтенщайн.

б) учителят е в състояние да представи [формуляр](#), издаден от училището, с който може да се установи самоличността на всички ученици, участващи в екскурзията, и когато целта и обстоятелствата, свързани с планирания престой или транзит, са ясно уточнени;

в) учениците притежават валиден документ за преминаване на границата.

Това последно изискване обаче — за притежаване на валиден документ за пътуване — се отменя, ако:

- посоченият в точка б) формуляр съдържа актуална снимка на тези ученици, които не могат да удостоверят самоличността си с лична карта със снимка;
- компетентният орган на държавата — членка на ЕС, в която пребивават учениците, потвърди техния статут на пребиваване, както и правото им на повторно влизане на нейна територия и гарантира, че формулярът е съответно удостоверен (т.е. с печат на националния компетентен орган);
- държавата — членка на ЕС, в която пребивават учениците, е уведомила другите държави — членки на ЕС, че желае списъците ѝ да бъдат признати за валиден документ за пътуване.

5.7.2. Разпоредбите, посочени в точка 5.7.1, не освобождават учениците и учителя (учителите), който (които) ги придружава(т), от гранични проверки в съответствие с общите правила (точка 1 от настоящия раздел).

Влизане или транзитно преминаване могат да им бъдат отказани, ако има основание за това, в съответствие с [точка 8 от настоящия раздел](#).

5.7.3. Освобождаването от изискване за виза може също така да се прилага за учениците на ученическа екскурзия, които са граждани на трети държави и за които важи задължението за притежаване на виза, но които пребивават в трета държава, освободена от това задължение (например ученици с турско гражданство, законно пребиваващи в Черна гора).

* Правно основание:

[- 94/795/ПВР:Решение на Съвета от 30 ноември 1994 г. относно съвместно действие, прието от Съвета на основание член К.3, параграф 2, буква б\) от Договора за Европейския съюз, по отношение на облекчения при пътуване на ученици от трети страни, които пребивават в държава членка](#)

[- Регламент \(ЕС\) 2018/1806 на Европейския парламент и на Съвета от 14 ноември 2018 г. за определяне на третите страни, чиито граждани трябва да притежават виза, когато преминават външните граници, както и тези, чиито граждани са освободени от това изискване](#)

5.8. **Погранични работници**

Пограничните работници и други категории редовно пътуващи през граница до работа лица, които са добре познати на граничните служители благодарение на честото им преминаване на границата на един и същ граничен контролно-пропускателен пункт и за които първоначална проверка не е разкрила, че са лица, регистрирани в ШИС или национална база данни като лица, на които не се разрешава влизане, трябва да подлежат само на проверки на случаен принцип за наличие на валиден документ, който им разрешава да преминат границата, и за изпълнение на необходимите изисквания за влизане. Проверките на случаен принцип трябва да бъдат извършвани в съответствие с приложимите процедури, съответно за граждани на трети държави като цяло и за лица, които се ползват с право на свободно движение съгласно правото на Съюза.

Цялостни проверки на тези лица трябва да се извършват от време на време, без предупреждение и на различни интервали от време.

*** Правно основание:**

[- Кодекс на шенгенските граници \(приложение VII\)](#)

5.9. Туристи по системата на „статут на одобрена дестинация“ (СОД)

С Меморандума за разбирателство между Европейската общност и Националната администрация по туризъм на Китайската народна република относно визите и свързани с тях въпроси за туристически групи от Китайската народна република (Статут на одобрена дестинация — ADS)⁷⁹ се урежда конкретно пътуването на туристически групи от китайски граждани от Китай до територията на Съюза.

Участниците в тези китайски пътуващи групи (туристи по системата на „статут на одобрена дестинация“ (СОД), които следва да се състоят от най-малко 5 лица, трябва да влизат на територията на Съюза и да излизат от нея като група. Те също така трябва да пътуват в рамките на територията на Съюза като група съгласно предварително установената програма на пътуването.

Като правило туристите по системата на СОД трябва да бъдат придружавани от туристически водач, който трябва да гарантира, че те влизат в Съюза и излизат от него като група.

Обикновените процедури за проверка (вж. точка 1.2 от настоящия [раздел](#)) трябва да бъдат извършвани за групи от туристи по системата на СОД. Проверките могат да включват и проверка на статута на одобрена дестинация, който следва във всеки случай да бъде посочен на визовия стикер. Визите, на които е посочен „статут на одобрена дестинация“, винаги са индивидуални. Туристическият водач също така трябва да бъде подложен на обикновените процедури за проверка, които включват проверка на статута му на туристически водач.

Граничният служител трябва да изисква и подкрепящите документи, които представят статута на одобрена дестинация и статута на туристически водач.

* Правно основание:

- [Решение на Съвета от 8 март 2004 г. относно сключването на Меморандум за разбирателство между Европейската общност и Националната администрация по туризъм на Китайската народна република относно визите и свързани с тях въпроси за туристически групи от Китайската народна република \(Статут на одобрена дестинация — ADS\).](#)

⁷⁹ ОВ L 83, 20.3.2004 г., стр. 14.

5.10. Спасителни служби, полиция, пожарни екипи и гранични служители

Правилата за влизане и излизане на членовете на спасителните служби, полицията и пожарните екипи, които действат в извънредни ситуации, както и на граничните служители, преминаващи границата при изпълнение на професионалните си задачи, трябва да са определени от националното право.

5.11. Офшорни работници

Офшорните работници, които редовно се връщат в държавите от Шенген, без да са извършвали престой на територията на трета държава, не следва да се проверяват системно. Въпреки това следва да се взема предвид оценката на риска от незаконна имиграция, за да се определи честотата на извършваните проверки.

5.12. Вътрешнокорпоративен трансфер

Със схемата за мобилност в рамките на ЕС, създадена с Директива 2014/66/ЕС на Европейския парламент и на Съвета⁸⁰, се установяват автономни правила, с които се позволява на притежателите на разрешения за лица, преместени при вътрешнокорпоративен трансфер (ЛВТ) — включително на притежателите на разрешения за ЛВТ, издадени от държава от Шенген, която все още не прилага изцяло достиженията на правото от Шенген — да упражняват правото на мобилност и да влизат, пребивават и работят в една или няколко втори държави — членки на ЕС, обвързани с разпоредбите на посочената директива (т.е. всички държави — членки на ЕС, освен Дания и Ирландия).

Краткосрочна мобилност (за срок до 90 дни в рамките на всеки период от 180 дни за всяка държава — членка на ЕС, обвързана с разпоредбите на Директива 2014/66/ЕС): От притежателите на разрешение за ЛВТ не се изисква да имат валидна виза, ако представят доказателство, че се местят във втора държава — членка на ЕС, която е обвързана с разпоредбите на Директива 2014/66/ЕС, в контекста на мобилността в рамките на ЕС, разрешена съгласно посочената директива. Такива доказателства трябва да се представят чрез:

---

⁸⁰ Директива 2014/66/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 15 май 2014 г. относно условията за влизане и пребиваване на граждани на трети държави в рамките на вътрешнокорпоративен трансфер (ОВ L 157, 27.5.2014 г., стр. 1).

а) копие на уведомлението, изпратено от приемащата структура в първата държава — членка на ЕС, обвързана с разпоредбите на Директива 2014/66/ЕС, в съответствие с член 21, параграф 2 от посочената директива; *или*

б) писмо от приемащата структура във втората държава — членка на ЕС, обвързана с разпоредбите на посочената директива, съдържащо поне подробна информация за продължителността на мобилността в рамките на ЕС и за местоположението на приемащата(ите) структура(и) във втората държава — членка на ЕС, обвързана с разпоредбите на посочената директива.

Разрешеният максимален период на общия краткосрочен престой във втори държави — членки на ЕС, обвързани с разпоредбите на Директива 2014/66/ЕС, съгласно правилата относно мобилността за ЛВТ могат да надвишават 90 дни в рамките на всеки 180-дневен период. Последващ краткосрочен престой за срок до 90 дни в рамките на всеки период от 180 дни за всяка държава — членка на ЕС, обвързана с разпоредбите на Директива 2014/66/ЕС, в различни държави — членки на ЕС, обвързани с разпоредбите на директивата, е разрешен и може да допринесе за значителна част от общата максимална продължителност на пребиваване на лицата, преместени при вътрешнокорпоративен трансфер (три години за ръководители и специалисти; една година за служители стажанти), в зависимост от обстоятелствата, свързани с всеки отделен случай. Правилата относно краткосрочната мобилност са пряко приложими от 29 ноември 2016 г.

* Пример:

Индийски ръководител, който притежава разрешение за ЛВТ, издадено от Хърватия, може да остане 170 дни (90 дни краткосрочна мобилност в Италия, последвани от 80 дни краткосрочна мобилност в Германия) по време на 180-дневен период, без това да нарушава шенгенските правила.

Дългосрочна мобилност (повече от 90 дни за всяка държава — членка на ЕС, обвързана с разпоредбите на Директива 2014/66/ЕС): Правилата относно дългосрочната мобилност зависят от избора на съответната втора държава — членка на ЕС, обвързана с разпоредбите на директивата, при транспонирането ѝ (вж. таблицата по-долу). Втората държава — членка на ЕС, обвързана с разпоредбите на

Директива 2014/66/ЕС, може да изисква разрешение за пребиваване с обозначението „mobile ICT“ (процедура по подаване на молба), което да се издава от тази втора държава — членка на ЕС, обвързана с разпоредбите на директивата, или да избере да приложи правилата относно краткосрочната мобилност. В първия случай трябва да се изисква разрешението за пребиваване с обозначението „mobile ICT“; в последния случай се прилагат правилата за краткосрочна мобилност.

Обобщение — избрани процедури за краткосрочна и дългосрочна мобилност

(без процедура/уведомяване/подаване на молба)

	Краткосрочна мобилност	Дългосрочна мобилност
BE	без процедура	подаване на молба
BG	без процедура	подаване на молба
CZ	без процедура	подаване на молба
DE	уведомяване	подаване на молба
EE	уведомяване	уведомяване
EL	уведомяване	уведомяване
ES	уведомяване	уведомяване
FR	уведомяване	подаване на молба
HR	без процедура	подаване на молба
IT	без процедура	подаване на молба

CY	уведомяване	подаване на молба
LV	без процедура	подаване на молба
LT	без процедура	подаване на молба
LU	уведомяване	подаване на молба
HU	уведомяване	подаване на молба
MT	уведомяване	подаване на молба
NL	уведомяване	подаване на молба
AT	без процедура	подаване на молба
PL	уведомяване	подаване на молба
PT	без процедура	подаване на молба
RO	уведомяване	подаване на молба
SI	уведомяване	подаване на молба
SK	уведомяване	уведомяване
FI	уведомяване	подаване на молба
SE	без процедура	подаване на молба

* Правно основание:

- [Директива 2014/66/ЕС \(членове 20—23\)](#)

5.13. Научни работници и членовете на техните семейства

Със схемата за мобилност в рамките на ЕС, създадена с Директива (ЕС) 2016/801 на Европейския парламент и на Съвета⁸¹, се установяват автономни правила, с които се позволява на научните работници и техните семейства, които притежават разрешение за пребиваване или виза за дългосрочно пребиваване, издадени от държава — членка на ЕС, обвързана с разпоредбите на посочената директива — включително на тези, които притежават разрешение за пребиваване и виза за дългосрочно пребиваване, издадени от

⁸¹ Директива (ЕС) 2016/801 на Европейския парламент и на Съвета от 11 май 2016 г. относно условията за влизане и пребиваване на граждани на трети държави с цел провеждане на научно изследване, следване, стаж, доброволческа дейност, програми за ученически обмен или образователни проекти и работа по програми „au pair“ (преработен текст) (ОВ L 132, 21.5.2016 г., стр. 21).

държава от Шенген, която все още не прилага изцяло достиженията на правото от Шенген — да упражняват правото на мобилност и да влизат и пребивават в една или няколко втори държави — членки на ЕС, обвързани с разпоредбите на посочената директива (т.е. всички държави — членки на ЕС, освен Дания и Ирландия).

Краткосрочна мобилност (за срок до 180 дни в рамките на всеки период от 360 дни за всяка държава — членка на ЕС, обвързана с разпоредбите на Директива (ЕС) 2016/801).

От научните работници, които притежават разрешение за пребиваване или виза за дългосрочно пребиваване, не се изисква да имат валидна виза или разрешение за пребиваване от държавата — членки на ЕС, в която влизат, ако представят доказателство, че се местят във втора държава — членка на ЕС, която е обвързана от Директива (ЕС) 2016/801, в контекста на мобилността в рамките на ЕС, разрешена съгласно посочената директива. Такива доказателства трябва да се представят чрез:

- а) копие на уведомлението, изпратено на компетентните органи в първата и втората държава — членка на ЕС, обвързана с разпоредбите на Директива (ЕС) 2016/801, в съответствие с член 28, параграф 2 от посочената директива; или
- б) копие от споразумението за прием, в което са посочени данните за мобилността на научния работник, или — ако данните за мобилността не са посочени в споразумението за прием — писмо от научноизследователската организация във втората държава членка, обвързана с разпоредбите на Директива (ЕС) 2016/801, в което са посочени най-малко продължителността на мобилността в рамките на Съюза и местонахождението на научноизследователската организация в посочената втора държава членка.

По същия начин от членовете на семейството на научния работник, които притежават разрешение за пребиваване, не се изисква да притежават валидна виза или разрешение за пребиваване от държавата — членка на ЕС, в която влизат, ако представят доказателство, че придружават научния работник, който се мести във втора държава — членка на ЕС, която е обвързана с Директива (ЕС) 2016/801, в контекста на мобилността в рамките на ЕС, разрешена съгласно посочената директива. Такива доказателства трябва да се представят чрез валидно разрешение за пребиваване, издадено от първата държава — членка на ЕС, обвързана с разпоредбите на посочената директива, или

а) копие на уведомлението, изпратено на компетентните органи в първата и втората държава — членка на ЕС, обвързана с разпоредбите на Директива (ЕС) 2016/801, в съответствие с член 30, параграф 2, или

б) доказателство, че придружават научния работник.

На научните работници и членовете на техните семейства е разрешено да останат в една втора държава — членка на ЕС, обвързана с разпоредбите на Директива (ЕС) 2016/801, за срок до 180 дни в рамките на всеки период от 360 дни. Последващи краткосрочни престои за срок до 180 дни в рамките на всеки период от 360 дни за всяка държава — членка на ЕС, обвързана с разпоредбите на Директива (ЕС) 2016/801, в различни държави — членки на ЕС, обвързани с разпоредбите на директивата, са разрешени и могат допринасят за значителна част от общата продължителност на пребиваване на научния работник и членовете на неговото семейство, в зависимост от обстоятелствата, свързани с всеки отделен случай. Правилата относно краткосрочната мобилност са пряко приложими, считано от 24 май 2018 г.

* Пример:

Нигерийски научен работник, който притежава разрешение за пребиваване или виза за дългосрочно пребиваване, издадени от България, може да остане 250 дни (150 дни краткосрочна мобилност в Италия, последвани от 100 дни краткосрочна мобилност в Германия), без това да нарушава шенгенските правила.

Дългосрочна мобилност (повече от 180 дни за всяка държава — членка на ЕС, обвързана с разпоредбите на Директива (ЕС) 2016/801): Правилата относно дългосрочната мобилност зависят от избора на съответната втора държава — членка на ЕС, обвързана с разпоредбите на Директива (ЕС) 2016/801, при транспонирането ѝ (вж. таблицата по-долу). Втората държава — членка на ЕС, обвързана с разпоредбите на Директива (ЕС) 2016/801, може да изисква разрешение за пребиваване или виза за дългосрочно пребиваване с обозначението „научен работник — мобилност“ (процедура за кандидатстване), които да бъдат издадени от тази втора държава — членка на ЕС, обвързана с разпоредбите на посочената директива, или да избере да приложи правилата относно краткосрочната мобилност. В първия случай трябва да се изисква разрешението за пребиваване или визата за дългосрочно пребиваване с

обозначението „научен работник — мобилност“: в последния случай се прилагат правилата за краткосрочна мобилност. Процедурата за членовете на семейството е идентична с тази, която се прилага за научния работник.

Обобщение — избрани процедури за краткосрочна и дългосрочна мобилност

(без процедура/уведомяване/подаване на молба)

	Краткосрочна мобилност	Дългосрочна мобилност
BE	(без процедура)	(подаване на молба)
BG	уведомяване	подаване на молба
CZ	без процедура	без процедура
DE	уведомяване	подаване на молба
EE	уведомяване	уведомяване
EL	уведомяване	подаване на молба
ES	уведомяване	уведомяване
FR	уведомяване	уведомяване
HR	без процедура	подаване на молба
IT	уведомяване	подаване на молба
CY	уведомяване	подаване на молба
LV	без процедура	подаване на молба
LT	без процедура	подаване на молба
LU	уведомяване	подаване на молба
HU	уведомяване	подаване на молба
MT	уведомяване	подаване на молба
NL	уведомяване	подаване на молба
AT	без процедура	подаване на молба
PL	уведомяване	подаване на молба

PT	без процедура	подаване на молба
RO	уведомяване	подаване на молба
SI	уведомяване	подаване на молба
SK	уведомяване	уведомяване
FI	уведомяване	уведомяване
SE	без процедура	подаване на молба

* Правно основание:

[Директива \(ЕС\) 2016/801 на Европейския парламент и на Съвета от 11 май 2016 г. относно условията за влизане и пребиваване на граждани на трети държави с цел провеждане на научно изследване, следване, стаж, доброволческа дейност, програми за ученически обмен или образователни проекти и работа по програми „au pair“ \(членове 27, 28, 29, 30 и 32\).](#)

5.14. Студенти

Със схемата за мобилност в рамките на ЕС, създадена с Директива (ЕС) 2016/801, се установяват автономни правила, с които се позволява на студентите, които притежават студентско разрешение за пребиваване или виза за дългосрочно пребиваване, издадени от държава — членка на ЕС, обвързана с разпоредбите на посочената директива — включително на онези, които притежават разрешение за пребиваване или виза за дългосрочно пребиваване, издадени от държава от Шенген, която все още не прилага изцяло достиженията на правото от Шенген, и които са обхванати от програми на Съюза или многостранни програми, съдържащи мерки за мобилност, или от споразумения между две или повече висши училища — да упражняват правото на мобилност и да влизат, пребивават и учат в една или няколко втори държави — членки на ЕС, обвързани с разпоредбите на Директива (ЕС) 2016/801 (т.е. всички държави — членки на ЕС, освен Дания и Ирландия) за срок до 360 дни за държава — членка на ЕС, обвързана с разпоредбите на посочената директива.

От студентите, които притежават разрешение за пребиваване или виза за дългосрочно пребиваване, посочващи конкретна програма или споразумение, не се изисква да имат валидна виза или разрешение за пребиваване от държавата — членка на ЕС, в която влизат, ако представят доказателство, че се местят във втора държава — членка на ЕС, която е обвързана с Директива (ЕС) 2016/801, в контекста на мобилността в рамките на ЕС, разрешена съгласно посочената директива. Такива доказателства трябва да се представят чрез:

- а) копие на уведомлението, изпратено на компетентните органи в първата и втората държава — членка на ЕС, обвързана с разпоредбите на Директива (ЕС) 2016/801, в съответствие с член 31, параграф 2; или
- б) доказателство, че студентът провежда част от следването във втората държава членка, обвързана с разпоредбите на Директива (ЕС) 2016/801, в рамките на програма на Съюза или многостранна програма, съдържаща мерки за мобилност, или на споразумение между две или повече висши училища.

Последващ престой за срок до 360 дни за всяка държава — членка на ЕС, обвързана с разпоредбите на Директива (ЕС) 2016/801, в различни държави — членки на ЕС, обвързани с разпоредбите на директивата, е разрешен и може да допринесе за значителна част от общата максимална продължителност на пребиваване на студентите, в зависимост от обстоятелствата, свързани с всеки отделен случай. Правилата относно мобилността на студентите са пряко приложими от 24 май 2018 г.

* Пример:

Американски студент, който притежава студентско разрешение за пребиваване, издадено от Румъния, и участва в програмата „Еразъм+“ в германски университет, може да остане за срок до 360 дни в Германия, без това да нарушава шенгенските правила.

Обобщение — избрана процедура за мобилност на студенти

(без процедура/уведомяване)

	Мобилност на студенти
BE	(уведомяване)
BG	уведомяване
CZ	без процедура
DE	уведомяване
EE	без процедура
EL	уведомяване
ES	уведомяване
FR	уведомяване
HR	без процедура
IT	уведомяване
CY	уведомяване
LV	без процедура
LT	без процедура
LU	уведомяване
HU	уведомяване
MT	уведомяване
NL	уведомяване
AT	без процедура
PL	уведомяване
PT	уведомяване
RO	уведомяване
SI	уведомяване

SK	уведомяване
FI	уведомяване
SE	уведомяване

* Правно основание:

- [Директива \(ЕС\) 2016/801 на Европейския парламент и на Съвета от 11 май 2016 г. относно условията за влизане и пребиваване на граждани на трети държави с цел провеждане на научно изследване, следване, стаж, доброволческа дейност, програми за ученически обмен или образователни проекти и работа по програми „au pair“ \(членове 27, 31 и 32\).](#)

5.15. Бенефициери по Споразумението за оттегляне

В приложения 42 и 43 към настоящото ръководство се предоставят подробни разяснения относно третирането по външните граници, считано от 1 януари 2021 г., на граждани на Обединеното кралство и членове на техните семейства, които са бенефициери по част втора от Споразумението за оттегляне относно правата на гражданите⁸². Насоки относно невключването на бенефициерите по Споразумението за оттегляне в СВИ и ETIAS ще бъдат издадени малко преди влизането в сила на тези две системи.

За всички цели и съображения, различни от изрично обхванатите в приложения 42 и 43, както и в предстоящите насоки във връзка със СВИ и ETIAS, гражданите на Обединеното кралство и членовете на техните семейства, които са бенефициери по Споразумението за оттегляне, трябва да бъдат третирани по същия начин като всеки друг гражданин на трета държава, пребиваващ законно в държава от Шенген.

Упражняването преди това право на свободно движение като граждани на ЕС на бенефициерите по Споразумението за оттегляне се запазва единствено в тяхната приемаща държава. По отношение на движението в държавите от Шенген, различни от приемащата държава, те трябва да се третират като законно пребиваващи граждани на трети държави в съответната приемаща държава.

⁸²

В раздел 2 на приложение 42 също така се включва препратка към други споразумения за оттегляне, сключени между Обединеното кралство и асоциираните към Шенген държави.

6. ПОДПЕЧАТВАНЕ НА ДОКУМЕНТИТЕ ЗА ПЪТУВАНЕ

- 6.1. До началото на функционирането на системата за влизане/излизане документите за пътуване на всички граждани на трети държави трябва систематично да се подпечатват при влизане и излизане. Печатът не представлява доказателство, че е извършена цялостна проверка; той само дава възможност да се установят със сигурност датата и мястото на преминаването през границата. Освен това с подпечатването се цели да се гарантира, че по време на проверките при влизане и излизане е възможно да се провери дали е спазена разрешената максимална продължителност на престой на гражданин на трета държава в пространството без граничен контрол по вътрешните граници или на територията на България, Хърватия, Кипър и Румъния, взети поотделно — 90 дни в рамките на всеки 180-дневен период.
- 6.2. Не трябва да се поставя печат при влизане или излизане при следните случаи:
- а) върху документите за пътуване на граждани на държавите — членки на ЕС, Норвегия, Исландия, Лихтенщайн и Швейцария;
  - б) върху документите за пътуване на държавни глави и сановници, чието пристигане е официално оповестено предварително чрез дипломатическите канали;
  - в) на разрешителни на пилоти или удостоверения на членовете на екипажа на самолети;
  - г) върху документите за пътуване на морски лица, които присъстват на територията на дадена държава от Шенген единствено когато корабът им влиза в пристанище и в зоната на това пристанище;
  - д) върху документите за пътуване на екипажа и пътниците на круизни кораби, които не подлежат на гранични проверки при случаите, посочени в [раздел IV, точка 2](#);
  - е) върху документите, с които се позволява на граждани на Андора, Монако и Сан Марино да преминават границата;
  - ж) върху документите на жителите на гранични райони, които се ползват от режима за местен граничен трафик ([раздел II, точка 3](#));

- з) върху документите за пътуване на екипажите на пътническите и товарните международни влакове;
- и) върху документите за пътуване на граждани на трети държави, които представят карта за пребиваване, предвидена в Директива 2004/38/ЕО и издадена от държава — членка на ЕС, или държава от ЕИП, независимо от това дали придружават, или се присъединяват към гражданин на ЕС или ЕИП.

В член 11, параграф 1 от Кодекса на шенгенските граници се пояснява, че държава членка може да подпечата документа за пътуване на граждани на трети държави, притежаващи разрешение за пребиваване или виза за дългосрочно пребиваване, издадени от тази държава членка. Съответно същото ще важи и за бенефициерите по Споразумението за оттегляне. Въпреки това Комисията не счита подобно подпечатване за полезно, тъй като целта на подпечатването е да се установи дали гражданин на трета държава е спазил разрешената продължителност на краткосрочен престой в пространството без контрол по вътрешните граници и тази логика не може да се приложи към граждани на трети държави, които имат право на дългосрочен престой. Поради това Комисията препоръчва — особено по отношение на бенефициерите по Споразумението за оттегляне — граничните органи да се въздържат от подпечатване. Във всеки случай, ако все пак бъде поставен печат, този печат не може да повлияе на продължителността на разрешеня дългосрочен престой.

Документите за пътуване на членовете на семействата на граждани на ЕС, ЕИП и Швейцария, които са граждани на трети държави, също трябва да бъдат подпечатани, освен ако не представят карта за пребиваване, издадена в съответствие с Директива 2004/38/ЕО. С Регламент (ЕС) 2019/1157, който се прилага в ЕС от 2 август 2021 г., се въведоха хармонизирани формати за картите за пребиваване. Това означава, че картите за пребиваване или картите за постоянно пребиваване, издадени след 2 август 2021 г., са с единен формат (вж. точка 2.8 от настоящия раздел). За тези, които са издадени преди това, дори ако карта за пребиваване, издадена съгласно Директива 2004/38/ЕО, не е била нотифицирана по силата на член 39 от Кодекса на шенгенските граници, държавите членки трябва да гарантират, че притежателят ѝ не се нуждае от виза за влизане. Всъщност това задължение произтича директно от Директива 2004/38/ЕО.

* Примери:

1) Индийска гражданка, съпруга на германски гражданин, която притежава карта за пребиваване, издадена от Нидерландия (указваща нейния статут на член на семейството на гражданин на ЕС): документът за пътуване на тази гражданка не трябва да бъде подпечатан, независимо от това дали тя придружава, или се присъединява към своя съпруг.

2) Молдовски съпруг на италианска гражданка, който притежава карта за пребиваване, издадена от Ирландия (указваща неговия статут на член на семейството на гражданин на ЕС) — документът за пътуване на този гражданин не трябва да бъде подпечатан, независимо дали той придружава, или се присъединява към съпругата си.

3) Индийски гражданин, съпруг на френска гражданка, който притежава шенгенска виза, но (все още) не притежава карта за пребиваване, се присъединява към френската гражданка в Германия: в този случай документът за пътуване на това лице трябва да се подпечата.

- 6.3. По изключение, при поискване от страна на гражданин на трета държава и ако поставянето на печат при влизане/излизане може да причини сериозни затруднения за лицето, той може да бъде поставен на отделен лист. Този лист трябва да се даде на гражданина на трета държава.

6.4. Може също така да се случи, че на практика документът, с който се позволява на гражданин на трета държава да премине границата, вече да не е подходящ за поставяне на печат, тъй като няма повече свободни страници. В този случай на гражданина на трета държава следва да се препоръча да подаде заявление за нов паспорт, така че в бъдеще печатите да продължат да бъдат поставяни в него.

Като изключение обаче — и по-конкретно в случай на лица, които редовно преминават границата — може да се използва отделен лист, към който да могат да се поставят допълнителни печати. Този лист трябва да се дава на гражданина на трета държава.

Във всеки случай липсата на празни страници в паспорт сама по себе си не е валидно и достатъчно основание за отказ за влизане на лице (вж. [точка 8 от настоящия раздел](#) относно основанията за отказ).

* Препоръчителна практика:

Листът, посочен в точки 6.3 и 6.4, следва да съдържа следната подробна информация като минимално изискване:

- наименование и местоположение на граничните постове;
- дата на издаване;
- име на притежателя на документа за пътуване;
- номер на документа за пътуване;
- печат и официална щампа на граничния контролно-пропускателен пункт;
- име и подпис на граничния служител.

6.5. При влизане и излизане на граждани на трети държави, за които важи задължението за притежаване на виза, печатът по правило трябва да се поставя върху страницата срещу тази, върху която е поставена визата. Ако трябва да се поставят няколко печата (например в случай на виза за многократно влизане), това трябва също да се прави върху страницата срещу тази, върху която е поставена визата. Ако посочената страница не може да се използва, печатът трябва да се постави на следващата страница. Машинночитаемата зона не трябва да се подпечатва и печатите не могат да се поставят върху страницата, съдържаща личните данни, и върху другите страници, където са поставени оригинални официални бележки.

* Препоръчителни практики:

- печатите следва да се поставят, ако е възможно, в хронологичен ред, за да се улесни намирането на датата, на която лицето е преминало границата за последен път;
- печатът за излизане следва да бъде поставен близо до печата за влизане;
- печатът следва да бъде поставен в хоризонтално положение, за да може лесно да се чете;
- не следва да се поставя печат върху вече съществуващи печати, включително поставени от други държави.

- 6.6. Използват се различни видове печати, за да се представи доказателство за влизане и излизане (правоъгълен печат за влизане, правоъгълен печат със закръглени ъгли за излизане). Тези печати съдържат буквата(ите), означаваща(и) държавата, както и посочваща(и) граничния пост, датата, номера на проверката и пиктограма, посочваща използвания вид транспорт при влизане и излизане (по суша, по въздух или по море).

Запитвания относно печатите, поставяни при влизане и излизане, както и относно документацията, свързана с фалшиви, подправени, изгубени или неправилно поставени печати, могат да бъдат отправяни към [точката за контакт](#), създадена за тази цел от всяка държава от Шенген.

- 6.7. Всеки граничен контролно-пропускателен пункт трябва да води регистър на печатите за влизане и излизане, предадени на и върнати от всеки граничен служител, който извършва проверките. Това ще включва и посочване на всеки съответен печат, който по-късно може да трябва да бъде използван за целите на сравнение.

Когато печатите не се използват, те трябва да бъдат заключени и достъпът до тях трябва да бъде ограничен до упълномощените гранични служители.

- 6.8. Кодовете за сигурност върху печатите трябва да се променят на равни интервали от време, които не надхвърлят един месец.

- 6.9. Ако при излизане се окаже, че документът за пътуване на гражданин на трета държава не съдържа печат за влизане, граничният служител може да предположи, че притежателят е влязъл незаконно в пространството без граничен контрол по вътрешните граници или на територията на държава от Шенген, която все още не прилага изцяло достиженията на правото от Шенген, и/или е превишил максималната продължителност на престоя. Ако това е така, може да се наложи наказание, предвидено от националното право.
- 6.10. В своето решение от 5 февруари 2020 г., *Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid* (Регистриране на моряци в пристанището на Ротердам) (С-341/18), Съдът реши, че в много специфичен случай, в който очевидно не се спазва предпоставката, на която се основава Кодексът на шенгенските граници, а именно че граничният контрол ще бъде последван „в краткосрочен план“ от физическо излизане/влизане (в рамките на 5—10 седмици от регистрирането до отпътуването на кораба), датата на печата за излизане не следва да съответства на датата на проверката при излизане, а на датата на действителното отпътуване (физическото преминаване на външните граници).

Държавите членки запазват свобода на преценка при тълкуването на понятието „в краткосрочен план“. Приетият максимален период обаче никога не следва да надвишава 10 дни. Държавите членки могат да определят по-кратки максимални периоди (които не следва да бъдат по-кратки от 3 дни), а също така могат да определят различни периоди за редовни и извънредни обстоятелства. Датата на печата за излизане следва да съответства на датата на проверката при излизане (а не на действителната дата на отпътуване), освен ако действителната дата на отпътуване не е след максималния период, приет от съответната държава членка.

* Правно основание:

- [Кодекс на шенгенските граници \(член 11 и приложение IV\)](#)
- [Директива 2004/38/ЕО \(член 5\)](#)
- [Шенгенска конвенция \(член 21\)](#).
- [Списък с точките за контакт за обмен на информация относно кодовете за сигурност на печатите за влизане и излизане](#)

7. ОБЛЕКЧЕН РЕЖИМ НА ПРОВЕРКИ

- 7.1. Граничните проверки по външните или вътрешните граници, на които контролът все още не е отменен, могат да бъдат облекчени в резултат на извънредни и непредвидени обстоятелства. Такива извънредни и непредвидени обстоятелства са налице, когато непредвидими събития водят до движение с такъв интензитет, че времето за чакане на граничен контролно-пропускателен пункт става прекомерно дълго и всички ресурси по отношение на персонал, устройства и организация са изчерпани. Такъв може да бъде случаят, ако например има наводнение или друго сериозно природно бедствие, което възпрепятства преминаването на границата на други гранични контролно-пропускателни пунктове, така че потокът на движение през няколко гранични контролно-пропускателни пункта да бъде пренасочен към само един от тях.
- 7.2. Да се определи какво е „прекомерно“ време за чакане, е оценка, която зависи от множество фактори, и тя се прави от граничните служители, които ръководят граничния контролно-пропускателен пункт. Като се има предвид естеството на облекчен режим като изключение от извършването на системни проверки, което може да подрони целта на Кодекса на шенгенските граници и да доведе до отрицателно въздействие върху сигурността в държавите от Шенген, тази оценка следва да се ръководи от общи критерии. Като общо правило Комисията препоръчва да се предвиди облекчен режим само ако всички налични ресурси са били използвани в максималната възможна степен и последствията от непредвидено събитие водят до (или има вероятност да доведат до) време за чакане, надхвърлящо 60 минути.
- 7.3. Винаги е необходимо да се прави ясно разграничение между обосновките за временното използване на *целови проверки* съгласно член 8, параграф 2а от Кодекса на шенгенските граници (вж. точка 2.3) и обосновките за *облекчен режим* съгласно член 9 от Кодекса на шенгенските граници. Въпреки че основните предизвикателства може да са сходни, като например инфраструктурни проблеми, проблеми с информационното обработване, прекъсване на информационните системи и/или натоварено движение/пиков туристически сезон, водещ до прекомерно време на чакане, ключовият критерий за обосноваване на облекчения

режим е *непредсказуемостта* на обстоятелствата. Някои ситуации могат да бъдат „непредвидими“, като например задръстване поради пътен инцидент, непредвидени ИТ проблеми или ситуациите, посочени в точка 7.1. Други ситуации, като натоварено пътно или въздушно движение по време на туристически сезони или планирани актуализации на информационни системи, като общо правило са „предвидими“ и следователно не са обхванати. В случаите, които отговарят на изискването за непредвидимо събитие, следва да се обърне дължимото внимание на изискването за изчерпване на всички ресурси по отношение на персонала, устройствата и организацията, преди да се използва облекчен режим, който следва да бъде само крайна мярка.

* Контролен списък преди вземане на решение за облекчаване на граничните проверки:

1. Наистина ли обстоятелствата са изключителни и непредвидими (а не просто предвидим сезонен пик на движението)?
2. Наистина ли са изчерпани всички ресурси по отношение на персонала, устройствата и организацията?
3. Обстоятелствата водят ли (или вероятно ли е да доведат) до време за чакане, надхвърлящо 60 минути? (Забележка: не е необходимо да се достигне това време на чакане, облекченият режим може да бъде задействан и преди това.)

- 7.4. В случаите, когато граничните проверки са облекчени, граничните проверки на влизачи по правило трябва да бъдат с приоритет пред граничните проверки на излизачи. Решението за облекчаване на режима на проверките трябва да се взима от граничния служител, който ръководи граничния контролно-пропускателен пункт. Облекчаването на режима на проверките трябва да бъде временно, съобразено с обстоятелствата, които го налагат, и да се въвежда постепенно.
- 7.5. Дори в случай на облекчени гранични проверки, граничният служител трябва да постави печат на документите за пътуване на гражданите на трети държави при влизане и излизане в съответствие с [точка 6 от настоящия раздел](#) и трябва да извърши най-малко проверка, която се състои в установяване на самоличността на гражданина на трета държава.

* Правно основание:

- [Кодекс на шенгенските граници \(член 9\)](#)

8. ОТКАЗ ЗА ВЛИЗАНЕ

8.1. На гражданите на трети държави трябва да бъде отказано влизане при следните случаи:

- а) ако не притежават валидни документи за пътуване;
- б) ако притежават фалшиви (фалшифицирани/подправени) документи за пътуване;
- в) ако не притежават валидна виза, когато такава се изисква, разрешение за пребиваване или виза за дългосрочно пребиваване, издадени от държава от Шенген⁸³;
- г) ако притежават фалшиви (фалшифицирани/подправени) визи или разрешения за пребиваване;
- д) ако не притежават подходящи документи, обосноваващи целта и условията на престоя;
- е) ако вече са били в продължение на 90 дни в рамките на всеки период от 180 дни (при което се отчита 180-дневният период, предшестващ всеки ден от престоя) в пространството без граничен контрол по вътрешните граници или на територията на България, Хърватия, Кипър или Румъния;
- ж) ако не разполагат с достатъчни средства за издръжка във връзка със срока и вида на престоя или със средствата, необходими за завръщане в страната на произход или транзитно преминаване;
- з) ако са регистрирани в ШИС⁸⁴ или в националните бази данни като лица, за които има сигнал за отказ за влизане;

⁸³ Разрешението за пребиваване и визата за дългосрочно пребиваване, издадени от България, Хърватия, Кипър или Румъния, не са валидни за влизане на територията на пространството без граничен контрол по вътрешните граници.

⁸⁴ Българските, хърватските и румънските гранични служители не са задължени да отказват достъп на граждани на трети държави, за които има подаден сигнал в ШИС за отказ за влизане;

- и) ако се смятат за заплаха за обществения ред, вътрешната сигурност, общественото здраве или международните отношения на някоя от държавите от Шенген.

* Примери:

1) Група колоездачи от Нигерия пътува до Турция, като твърди, че ще участва в състезание по колоездене, което е организирано там. Те пристигат на летище Варшава (PL), като твърдят, че ще стигнат до Турция с автобус. По време на проверката на първа линия се установява, че макар и да имат валидна виза за транзитно преминаване през Полша, те не притежават валидна виза за влизане в Турция. Провежда се по-задълбочен разпит на втора линия, където те представят документ, който потвърждава участието в състезанието, и твърдят, че няма да има проблем, свързан с получаването на виза на турската граница. Колоездачите обаче дори не притежават необходимите велосипеди за състезанието, нито могат да обяснят убедително къде и как ще ги получат, след като пристигнат в Турция. След консултации с турските гранични служители по въпроса, и като се вземе предвид отрицателното им становище относно възможността за издаване на виза на границата в такива случаи, се взема решение за отказ за влизане.

2) Молдовски гражданин пристига на външната граница с кола, като твърди, че пътува към Германия с туристическа цел. При проверката на първа линия се установява, че пътуващият не е в състояние да покаже никакви документи (резервация за хотел, покана и др.), които да докажат къде ще остане в Германия, нито може да докаже, че разполага с достатъчно средства за издръжка, за да покрие престоя и връщането си. В такива случаи се взема решение за отказ.

3) Тунизийски гражданин пристига на летище Схипхол (NL). Целта на неговото пътуване е да посети свои роднини (братя и сестри), които пребивават в Брюксел (BE). Той притежава валидна шенгенска виза, билет за връщане и покана/гаранция от неговите домакини, които пребивават в Белгия. Тази покана обаче не е удостоверена от компетентните белгийски органи (както се изисква от белгийското право). В такива случаи, преди да се вземе решение дали да се разреши влизане, или не, следва да се извършат допълнителни проверки, като например: проверка на

паспорта, за да се установи дали на лицето са били издавани шенгенски визи преди и дали то ги е използвало законно; сравнение на предишни печати за влизане/излизане, за да се установи дали в миналото лицето е надвишило разрешен срок на престой в пространството без граничен контрол по вътрешните граници; установяване на връзка с компетентните белгийски органи, с молба да извършат необходимите проверки на домакините. Целта на тези проверки е да се провери добросъвестността на лицето; ще се вземе решение въз основа на резултата от тези проверки.

4) Самолет от Шанхай каца на летище Хелзинки Вантаа (FI). СЗО е обявила извънредна ситуация от международно значение, свързана с общественото здраве (въз основа на риска от тежък остър респираторен синдром — ТОРС), която изисква предприемането на строги предпазни мерки по отношение на всички пътници, които пристигат от Китай. Необходимо е всички пътници да попълнят формуляр за локализиране на пътници, който включва номера на мястото в самолета и координатите за връзка, в случай че впоследствие трябва да бъдат проследени. На терминала всички пътници преминават през специално обозначен коридор, където е инсталирано медицинско оборудване. Някои китайски граждани и граждани на ЕС показват симптоми на ТОРС, но все още не са заразени. След консултации с лекари е взето решение за отказ за влизане на китайските граждани (при условие че не се нуждаят от незабавно медицинско лечение) и за незабавно хоспитализиране на гражданите на ЕС поради сериозна заплаха от разпространение на болестта. Установена е връзка с другите пътници от самолета чрез координатите във формулярите за локализиране на пътници и те са помолени да посетят лекар. Това не изключва вероятността за предприемането на алтернативни мерки, като карантина, когато това е целесъобразно и обосновано от съображения, свързани с общественото здраве.

5) Група футболни запаянковци от Турция пристигат на външната граница. Те пътуват с автобус. По време на граничните проверки се установява, че притежават някои опасни инструменти, като бейзболни бухалки, нунчаку, ножове и други вещи, които биха могли да се използват срещу други хора. При такива случаи трябва да бъде отказано влизане въз основа на съображения, свързани с

обществения ред, освен ако пътуващите не приемат да предадат опасното оборудване, преди да преминат полската граница.

6) Група млади марокански туристи, които пътуват с ферибот от Танжер, пристигат на пристанището в Аликанте (ES). Те твърдят, че маршрутът на групата включва два града в Испания (Барселона и Мадрид) и няколко града във Франция. Те ще се върнат в Мароко със самолет от летище Шарл дьо Гол в Париж; имат валидни билети за връщане. По време на проверката се установява, че един от тях не притежава валидна шенгенска виза, като твърди, че е нямал време за това. Целта на пътуването е установена и пътниците имат достатъчно средства за издръжка. Лицето обаче по никакъв начин не може да докаже, че не е успяло предварително да кандидатства за виза, нито че има непредвидими или наложителни причини да му бъде разрешено да влезе. При такива случаи и при липсата на хуманитарни причини и/или задължения съгласно международното право, на лицето, което не притежава виза, трябва да бъде отказано влизане.

7) Руско семейство преминава естонската граница с кола. Превозното средство обаче, изглежда, има сериозен механичен проблем (т.е. спирачките не работят), което би могло да постави други хора в опасност. При такива условия не може да бъде разрешено влизане на лицата с тази кола, докато проблемът не бъде отстранен. Ако обаче всички други условия за влизане са изпълнени, трябва да им бъде разрешено да влязат на територията пеша или по друг начин.

8) Сомалийски гражданин, който притежава обикновен сомалийски паспорт и разрешение за пребиваване, издадено от друга държава от Шенген, която прилага изцяло достиженията на правото от Шенген, иска да влезе на територията на Чешката република с цел транзитно преминаване, за да стигне до друга държава от Шенген. Това лице не е включено в националните бази данни като лице, за което има сигнал за отказ за влизане. Чешката република не признава обикновените сомалийски паспорти. Условията за влизане, установени в член 6, параграф 1 от Кодекса на шенгенските граници, включват притежаването на валиден документ за пътуване, който дава право на притежателя му да преминава външната граница. Въпреки това не съществува официална йерархия на тези условия за влизане; изключенията, описани в член 6, параграф 5 от Кодекса на шенгенските граници, се

прилагат за всички условия, определени в член 6, параграф 1 от него. Това означава, че на граждани на трети държави, които не отговарят на всички условия, посочени в член 6, параграф 1 от Кодекса на шенгенските граници, но притежават разрешение за пребиваване или виза за дългосрочно пребиваване, следва да се разрешава влизане на териториите на другите държави членки с цел транзитно преминаване, така че да могат да достигнат територията на държавата от Шенген, която прилага изцяло достиженията на правото от Шенген и която е издала разрешението за пребиваване или визата за дългосрочно пребиваване, освен ако имената им не са включени в националния списък на сигнали на държавата членка, чиято външна граница лицата се стремят да преминат, и ако сигналът не е придружен от указание за отказ за влизане или транзитно преминаване. В случая на сомалийския гражданин Чешката република следва да разреши на лицето да влезе на нейна територия с цел транзитно преминаване, така че той да може да достигне територията на държавата от Шенген, която прилага изцяло достиженията на правото от Шенген и която е издала разрешението за пребиваване.

- 8.2. Държава от Шенген не следва да отказва влизане и позволение на гражданин на трета държава да влиза на нейна територия в следните случаи:
- а) по хуманитарни причини или такива, свързани с национален интерес, или поради задължения съгласно международното право;
  - б) ако лицето, което не притежава виза, отговаря на критериите за издаване на виза на границата ([точка 9 от настоящия раздел](#));
  - в) само защото лицето притежава виза за многократно влизане, издадени от друга държава членка;
  - г) само защото лицето притежава виза за многократно влизане, но пътува с различна цел от тези, които могат да бъдат посочени в раздела „Забележки“ на визовия стикер. Националните забележки, използвани от някои държави членки, могат да бъдат свързани с (основната) причина, поради която е подадено заявление за виза. Такива данни на визовия стикер не възпрепятстват притежателя да използва валидна виза за многократно влизане, за да пътува с други цели (вж. точка 8.6 от настоящия раздел);

д) ако лицето притежава валидно разрешение за пребиваване или виза за дългосрочно пребиваване, издадени от държава от Шенген, която прилага изцяло достиженията на правото от Шенген, но не отговаря на условията за влизане, установени от член 6, параграф 1 от Кодекса на шенгенските граници, следва да му се разрешава влизане на територията на другите държави от Шенген с цел транзитно преминаване, за да може въпросното лице да стигне до територията на държавата от Шенген, която прилага изцяло достиженията на правото от Шенген и която е издала разрешението за пребиваване или визата за дългосрочно пребиваване. Транзитно преминаване може обаче да бъде отказано, в случай че има сигнал за това лице в националните бази данни на държава от Шенген, чиито външни граници лицето се стреми да премине, и ако сигналът е придружен от указание за отказ за влизане или транзитно преминаване. В случай че притежателят на разрешението за пребиваване е предмет на сигнал за отказ за влизане или пребиваване в ШИС, следва незабавно да се осъществи връзка с бюро СIRENE, за да се започне процедурата за консултации, установена в член 30 от Регламент (ЕС) 2018/1861 и член 36 от наръчника за SIRENE — граници и връщане.

* Правно основание:

- [Кодекс на шенгенските граници \(членове 1, 4, 6, 8, 14 и приложение V\)](#)
- [Визов кодекс \(член 32, член 35 и приложение VI\)](#)
- [Решение № 565/2014/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 15 май 2014 г. за въвеждане на опростен режим за контрола на лица на външните граници, който се основава на едностранното признаване от страна на България, Хърватия, Кипър и Румъния на определени документи за равностойни на националните им визи за транзитно преминаване или планиран престой на тяхна територия, ненадвишаващ 90 дни в рамките на период от 180 дни, и за отмяна на Решения № 895/2006/ЕО и № 582/2008/ЕО](#)
- [Национални вписвания в раздела „Забележки“ на визовия стикер](#)

8.3. На лица, които се ползват с право на свободно движение съгласно правото на Съюза, може да бъде отказано влизане само въз основа на съображенията, свързани с обществения ред или обществената сигурност, посочени в Директива 2004/38/ЕО, т.е. когато личното им поведение представлява истинска, реална и достатъчно сериозна заплаха, която засяга някой от основните интереси на обществото.

8.3.1. Следователно дори сам по себе си сигнал в ШИС не може да се счита за достатъчно основание за автоматичен отказ за влизане на тези лица; при такива случаи граничните служители винаги трябва да извършват цялостна оценка на ситуацията и да я оценяват с оглед на принципите, посочени в точка 8.3 от настоящия раздел.

Ако друга държава от Шенген е подала сигнала, граничният служител трябва незабавно да установи контакт с отговорните органи на държавата от Шенген, която е подала сигнала, чрез мрежата на бюро SIRENE, като се свърже с националното бюро SIRENE. Последната трябва да провери по-специално причината(причините) за подаването на сигнала и това дали все още са валидни. Информацията трябва бъде предадена незабавно на органите на държавата от Шенген, отпреди искането. Граничните служители може по всякакъв друг наличен начин и ако е приложимо, да се свържат с органите на друга държава от Шенген, която е издала картата за пребиваване, за да проверят нейната валидност.

Сигналът за отказ за влизане ще съдържа информация, която може да помогне да се определят причините, поради които сигналът е въведен. Сигналът ще съдържа информация дали решението за отказ за влизане и престой се основава на:

- 1) предходна осъдителна присъда, както е посочено в член 24, параграф 2, буква а) от Регламент 2018/1861; или
- 2) сериозна заплаха за сигурността, както е посочено в член 24, параграф 2, буква б) от Регламент 2018/1861; или
- 3) заобикаляне на националното право или правото на Съюза относно влизането и престоя, както е посочено в член 24, параграф 2, буква в) от Регламент 2018/1861; или

4) забрана за влизане, както е посочено в член 24, параграф 1, буква б) от Регламент 2018/1861; или

5) ограничителна мярка, както е посочено в член 25 от Регламент 2018/1861.

Освен това е възможно в самия сигнал да се посочи видът на престъплението, когато сигналите за отказ за влизане са свързани престъпления. Възможно е също държавата на издаване от Шенген да посочи в сигнала дали съответното лице е член на семейството на гражданин на Съюза или друго лице, което се ползва с право на свободно движение. Въпреки това винаги следва да се провеждат консултации с държавата на издаване от Шенген в случай на потвърдено съвпадение, засягащо гражданин на трета държава, който се ползва с право на свободно движение.

Въз основа на получената информация компетентните органи ще извършат оценка, основана на критериите, обяснени в точка 8.3 от настоящия раздел. На това основание граничният служител ще разреши или ще откаже влизане на въпросното лице.

Ако не е възможно получаването на информацията в разумен срок, на въпросното лице трябва да бъде разрешено влизане на територията. При такива случаи граничните служители, както и другите компетентни национални органи могат да извършват необходимите проверки, след като лицето влезе на територията и когато е необходимо, след това да предприемат подходящите мерки.

Действието, посочено в точка 8.3.1 от настоящия раздел, не засяга действията, които трябва да бъдат извършени вследствие на сигнал в ШИС, като например арест на лицето, приемане на защитни мерки, информация относно изгубени и откраднати документи и др. В случай че при тази консултация бъде установен сигнал в ШИС относно необходимостта от изземване на документ, той трябва веднага да бъде иззет и за допълнителна информация незабавно трябва да се установи връзка с бюрото SIRENE.

* Правно основание/съдебна практика:

- [Директива 2004/38/ЕО \(членове 27—33\)](#)

- [Решение № 1082/2013/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 22 октомври 2013 г. за сериозните трансгранични заплахи за здравето и за отмяна на Решение № 2119/98/ЕО](#)
- [Регламент \(ЕО\) № 851/2004 на Европейския парламент и на Съвета от 21 април 2004 г. за създаване на Европейски център за профилактика и контрол върху заболяванията](#)
- [Решение на Съда от 3 юли 1980 г. по дело C-157/79, Regina/Stanislaus Pieck.](#)
- [Решение на Съда от 31 януари 2006 г. по дело C-503/03, Комисията/Испания.](#)

8.3.2. В случаите, когато лице, което се ползва с право на свободно движение съгласно правото на Съюза, не притежава необходимите документи за пътуване или необходимите визи (ако се изискват такива), въпросната държава от Шенген, преди да върне лицето, трябва да му предостави всички разумни възможности да получи необходимите документи или те да му бъдат донесени в разумен срок от време, или да потвърди или докаже чрез други средства, че има право на свободно движение съгласно правото на Съюза.

* Правно основание/съдебна практика:

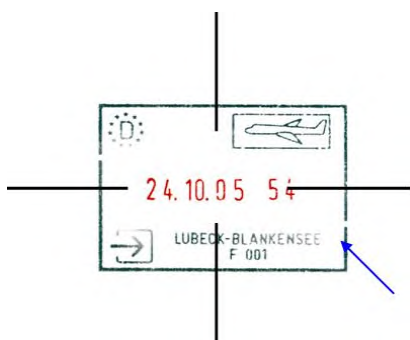
- [Директива 2004/38/ЕО \(член 5 и членове 27—33\) във връзка със Съобщение на Комисията COM\(2009\) 313 final.](#)
- [Решение на Съда от 25 юли 2002 г. по дело C-459/99, MRAX/Белгия.](#)
- [Решение на Съда от 17 февруари 2005 г. по дело C-215/03, Salah Oulane/Minister voor Vreemdelingenzaken en Integratie.](#)

8.4. Когато отказва влизане на граждани на трети държави, проверяващият служител трябва:

- а) да попълни [стандартен формуляр](#) за отказ за влизане, като обоснове причината(причината) за отказ, и да го даде на въпросния гражданин на трета държава, който трябва да подпише формуляра и да получи копие на подписания формуляр. В случаите, когато гражданинът на трета държава откаже да подпише формуляра, граничният служител посочва този отказ във формуляра в раздел „Забележки“;

- б) да постави печат за влизане в паспорта, зачеркнат с кръст с незаличимо черно мастило, и да запише срещу него от дясната страна, също с незаличимо черно мастило, буквата(ите), съответстваща(и) на причината(ите) за отказа за влизане, изброена(и) във формуляра за отказ за влизане (вж. пример по-долу). С оглед на ясната формулировка на приложение V, част А, точка 1 към Кодекса на шенгенските граници (както и на член 18 от Регламент (ЕС) 2017/2226, в който се отразява същият подход) („При отказ на влизане на границата компетентният граничен служител [...] поставя печат за влизане [...], зачеркнат [...]“) граничните служители следва да поставят зачеркнатия печат в момента на решението за отказ за влизане.

Пример за отказ за поставяне на печат за влизане:

Буква, указваща причината за отказ за влизане в съответствие с единния формуляр

- 8.5. Когато отговорното за проверките лице установи, че притежателят на виза е бил предмет на сигнал в ШИС с цел отказ за влизане, той трябва да отмени визата, като постави печат „ОТМЕНЕНА“. За повече подробности [вж. точка 10 от настоящия раздел](#). При отмяна на виза съответните данни трябва да се впишат във ВИС. По отношение на действията, които трябва да бъдат предприети във ВИС, вж. [приложение 32 към настоящото ръководство](#).

Когато държава членка отмени виза, издадена от друга държава членка, се препоръчва да предаде информацията чрез формуляра, посочен в [приложение 31](#) към настоящото ръководство.

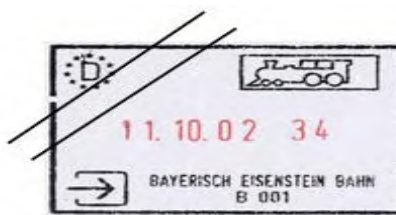
- 8.6. Визата не трябва да бъде анулирана или отменена само защото гражданинът на трета държава не е в състояние да представи [подкрепящ\(и\) документ\(и\)](#),

необходим(и) за обосноваване на целта на пътуването. В последния случай граничният служител трябва да отправи допълнително запитване, за да оцени дали лицето е получило виза неправомерно и дали представлява риск по отношение на незаконната имиграция. Ако е необходимо, ще бъдат установени контакти с компетентните органи на държавата от Шенген, която е издала визата. Само ако се установи, че визата е получена неправомерно, граничният служител трябва да анулира тази виза, като постави печат „АНУЛИРАНА“. За повече подробности [вж. точка 10 от настоящия раздел](#). При анулиране на виза съответните данни трябва да се впишат във ВИС. По отношение на действията, които трябва да бъдат предприети във ВИС, вж. приложение 32 към настоящото ръководство.

Когато държава членка анулира виза, издадена от друга държава членка, се препоръчва да предаде информацията чрез формуляра, посочен в [приложение 30 към настоящото ръководство](#).

Най-добра практика: анулиране на печати за влизане или излизане в случаи, различни от отказ за влизане:

Може да има случаи, когато печат, който вече е бил поставен в паспорт, трябва да бъде анулиран (например ако грешен печат е бил поставен по погрешка от граничния служител). При такива случаи пътуващият не носи отговорност за това и следователно печатът не може да бъде отменен по същия начин, както при отказ за влизане на лице. Следователно се препоръчва анулирането на печата чрез прекарване на две успоредни линии през горния ляв ъгъл на печата, както е показано на примера по-долу:

- 8.7. В съответствие с правото на ефективни правни средства за защита и на справедлив съдебен процес, залегнали в член 47 от Хартата на основните права на

ЕС, всички лица, на които е отказано влизане, или притежател на виза, чиято виза е била анулирана или отменена, следва да имат право на обжалване в съответствие с националното законодателство. На последните следва да се даде писмена информация относно процедурите за обжалване и относно точките за контакт, които могат да предоставят информация относно представителите, които са компетентни да действат от името на гражданина на трета държава.

Когато дадена виза бъде анулирана или отменена, според случая, граничните служители трябва да попълнят стандартния формуляр за уведомяване за анулиране или отмяна на виза, като представят мотивите за анулирането или отмяната, и да го представят на въпросния гражданин на трета държава (вж. [приложение 25 към настоящото ръководство](#)).

- 8.8. В случаите, когато на лице, което се ползва с право на свободно движение съгласно правото на Съюза, бъде отказано влизане, граничният служител трябва винаги да предоставя на това лица писмено решение. Решението трябва да бъде изготвено по такъв начин, че въпросното лице да може да разбере съдържанието му и последиците от него. Решението трябва също така да включва точно и пълно описание на съображенията, свързани с обществения ред или обществената сигурност, въз основа на които е взето решението, освен ако това противоречи на интересите на държавната сигурност. В решението трябва също така да се посочват съдът или административният орган, в които заинтересованото лице може да подаде жалба, както и срокът за подаване на жалбата. Формулярите могат да бъдат използвани с цел уведомяване за отрицателно решение, но предоставените мотиви винаги трябва да позволяват включването на пълна обосновка на съображенията, на които се основава взетото решение в конкретния случай. Поради това посочването на един или повече от няколко варианта само чрез поставяне на отметки в квадратчетата в стандартния формуляр не е достатъчно в случай на отказ за влизане за член на семейството на гражданин на ЕС.
- 8.9. Решението за отказ за влизане трябва да бъде изпълнено незабавно.
- 8.10. Ако гражданинът на трета държава, на когото е отказано влизане, е доведен от превозвач по въздух, море или земя, превозвачът трябва да бъде задължен незабавно отново да поеме отговорността за него. Превозвачът трябва по-конкретно да бъде задължен да върне гражданина на трета държава до третата държава, от която е бил превозен, или до третата

държава, издала документа за пътуване, с който той пътува, или в друга трета държава, в която те са сигурни, че ще бъде приет. Когато гражданинът на трета държава, на когото е отказано влизане, не може незабавно да бъде върнат обратно, превозвачът трябва да носи отговорност за всички необходими разходи, свързани с връщането. Ако превозвачът не е в състояние да върне гражданина на трета държава, той трябва да бъде задължен да осигури връщането му чрез други средства (например като осъществи контакт с друг превозвач).

- 8.11. На превозвача трябва да бъдат налагани наказания в съответствие с Директива 2001/51/ЕО и с националното право.
- 8.12. Граничните служители трябва да предприемат всички необходими мерки, в зависимост от обстоятелствата на място, за да предотвратят незаконното влизане на граждани на трети държави, на които е отказано влизане (например като гарантират, че те остават в транзитната зона на летище или като им забранят да слизат на брега или на морско пристанище).

* Правно основание:

- [Директива 2004/38/ЕО \(член 5 и членове 27—33\)](#) във връзка със [Съобщение на Комисията COM\(2009\) 313 final](#)
- [Кодекс на шенгенските граници \(член 14 и приложение V\)](#)
- [Шенгенска конвенция \(член 26\)](#);
- [Директива 2001/51/ЕО на Съвета от 28 юни 2001 г. за допълнение на разпоредбите на член 26 от Конвенцията за прилагане на Споразумението от Шенген от 14 юни 1985 г.](#);
- [Визов кодекс \(член 34 и приложение VI\)](#)

9. ВИЗИ, ЗА КОИТО СА ПОДАДЕНИ ЗАЯВЛЕНИЯ НА ГРАНИЦАТА, ВКЛЮЧИТЕЛНО ЗА ТРАНЗИТНО ПРЕМИНАВАНЕ НА МОРСКИ ЛИЦА, И ОТКАЗ ЗА ТЕЗИ ВИЗИ

Общата визова политика все още не се прилага от България, Хърватия, Кипър и Румъния. Националните визи, издадени от тези четири държави, следователно не са валидни за движение в пространството без граничен контрол по вътрешните граници. България, Хърватия, Кипър и Румъния обаче могат да позволят влизане или транзитно преминаване през техните територии на притежатели на единни визи, издадени от държавите от Шенген.

9.1. Видове визи:

[Вж. точки 27—32 от първа част на настоящото ръководство](#)

За допълнителна информация относно различните видове визи, вж. [точка 8 от част II от Наръчника за прилагане на Визовия кодекс](#)

За допълнителна информация относно издаването на визи на границата, вж. [част IV от Наръчника за прилагане на Визовия кодекс](#)

За допълнителна информация относно специалните правила за издаване на визи на границата на членове на семействата на граждани на ЕС, ЕИП и Швейцария, вж. [част III от Наръчника за прилагане на Визовия кодекс](#)

* Правно основание:

- [Регламент \(ЕС\) 2018/1806 на Европейския парламент и на Съвета от 14 ноември 2018 г. за определяне на третите страни, чиито граждани трябва да притежават виза, когато преминават външните граници, както и тези, чиито граждани са освободени от това изискване](#)

- [Визов кодекс \(член 2\)](#)

* Връзки:

- [Попълване на визовия стикер](#)

- [Примери на попълнени визови стикери](#)

10. АНУЛИРАНЕ И ОТМЯНА НА ВИЗИ

Вж. [точки 2 и 3 от част V от Наръчника за прилагане на Визовия кодекс](#)

* Правно основание:

- [Визов кодекс \(член 34 и приложение VI\)](#)

11. СПЕЦИАЛНИ ТРАНЗИТНИ СХЕМИ

11.1. Документ за улеснен транзит (FTD) и Документ за улеснен транзит с влак (FRTD)

- 11.1.1. На 1 юли 2003 г. влезе в сила нов пътен режим за транзит между Калининград и останалата част на Русия. С него бяха въведени два вида документи — документ за улеснен транзит (FTD) и документ за улеснен транзит с влак (FRTD). Тези документи са необходими за прекосяване на територията на Литва, за да се позволи и улесни придвижването на граждани на трета държава, които пътуват между две части на своята собствена държава, които не са географски свързани.
- 11.1.2. FTD се използва за многократни директни транзитни преминавания с каквото и да било сухопътно превозно средство през територията на Литва. Документът се издава от литовските органи и е валиден за максимален срок до три години. Транзитно преминаване въз основа на FTD не може да надвишава 24 часа.
- 11.1.3. FRTD се използва за еднократно пътуване (отиване и връщане) с влак и е валиден за максимален срок до три месеца. Транзитно преминаване въз основа на FRTD не може да надвишава шест часа.
- 11.1.4. FTD/FRTD са равностойни на виза и трябва да бъдат издавани в единен формат от консулските органи в съответствие с Регламент (ЕО) № 693/2003⁸⁵ на Съвета и Регламент (ЕО) № 694/2003⁸⁶ на Съвета. Те не могат да бъдат издавани на границата.

* Правно основание:

- [Регламент \(ЕО\) № 693/2003 на Съвета от 14 април 2003 г. за създаване на документ за улеснен транзит \(FTD\) и на документ за улеснен транзит с влак \(FRTD\), както и за изменение на Общите консулски инструкции и на Общия наръчник](#)
- [Регламент \(ЕО\) № 694/2003 на Съвета от 14 април 2003 г. относно единни формуляри за документ за улеснен транзит \(FTD\) и за документ за улеснен транзит с влак \(FRTD\), предвидени в Регламент \(ЕО\) № 693/2003](#)

⁸⁵ Регламент (ЕО) № 693/2003 на Съвета от 14 април 2003 г. за създаване на документ за улеснен транзит (FTD) и на документ за улеснен транзит с влак (FRTD), както и за изменение на Общите консулски инструкции и на Общия наръчник (ОВ L 99, 17.4.2003 г., стр. 8).

⁸⁶ Регламент (ЕО) № 694/2003 на Съвета от 14 април 2003 г. относно единни формуляри за документ за улеснен транзит (FTD) и за документ за улеснен транзит с влак (FRTD), предвидени в Регламент (ЕО) № 693/2003 (ОВ L 99, 17.4.2003 г., стр. 15).

11.2. **Транзитно преминаване през територията на държавите от Шенген, които все още не прилагат изцяло достиженията на правото от Шенген**⁸⁷

11.2.1. Преди България, Хърватия, Кипър и Румъния да се присъединят към пространството без граничен контрол по вътрешните граници, те могат да признават: визите, които са валидни за двукратно или многократно влизане; визите за дългосрочно пребиваване; и разрешенията за пребиваване, издадени от държава от Шенген;

като равностойни на националните им визи за целите на транзитно преминаване през техните територии или планиран престой на техните територии, ненадвишаващ 90 дни в рамките на период от 180 дни.

11.2.2. Притежателите на документите, посочени в точка 11.2.1, трябва да подлежат на обикновени процедури за проверка (точка 1 от настоящия раздел).

* Правно основание:

- [Решение № 565/2014/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 15 май 2014 г. за въвеждане на опростен режим за контрола на лица на външните граници, който се основава на едностранното признаване от страна на България, Хърватия, Кипър и Румъния на определени документи за равностойни на националните им визи за транзитно преминаване или планиран престой на тяхна територия, ненадвишаващ 90 дни в рамките на период от 180 дни, и за отмяна на Решения № 895/2006/ЕО и № 582/2008/ЕО](#)

12. **Лица, търсещи убежище/кандидати за международна закрила**⁸⁸

* Общи принципи:

Всички молби за международна закрила, включително подадените на границата,

⁸⁷ Тази точка се прилага само за България, Хърватия, Кипър и Румъния.

⁸⁸ Настоящата точка се прилага за Дания, Ирландия, Норвегия, Исландия, Лихтенщайн и Швейцария, доколкото става въпрос за определянето на отговорната държава членка за разглеждането на молбата за убежище и Евродак.

Тази точка се прилага за Ирландия, доколкото става въпрос за Директива 2005/85/ЕО.

трябва да се разглеждат от държавите — членки на ЕС, за да се определи дали са допустими и/или дали кандидатът отговаря на изискванията за бежанец в съответствие с Конвенцията за статута на бежанците, съставена в Женева на 28 юли 1951 г., допълнена с Нюйоркския протокол от 31 януари 1967 г., или на условията за статут на субсидиарна закрила, въз основа на критериите, установени в Директива 2011/95/ЕС.

Държавата — членка на ЕС, компетентна за разглеждането на молбата, се определя в съответствие с Регламент (ЕС) № 604/2013 на Европейския парламент и на Съвета⁸⁹ (регламента „Дъблин III“).

Процедурата трябва да е в съответствие с [Директива 2013/32/ЕС на Европейския парламент и на Съвета](#)⁹⁰.

- 12.1. Гражданин на трета държава трябва да се счита за кандидат за убежище/международна закрила, ако по някакъв начин изразява опасения от преследване или от тежки посегателства, ако бъде върнат в държавата му на произход или на предишно обичайно пребиваване.

Не е необходимо желанието за международна закрила да бъде изразено в определена форма. Не е необходимо изрично използване на думата „убежище“; определящият елемент е изразяването на опасения от това какво може да се случи, ако лицето се върне. В случай на съмнение дали определена декларация може да се счита за желание за кандидатстване за убежище или за друга форма на международна закрила граничните служители трябва да се консултират с националния(националните) орган(и), отговорен(отговорни) за разглеждането на молбите за международна закрила.

- 12.2. На всички граждани на трети държави, които изразят желание да кандидатстват за убежище/международна закрила на границата (включително териториалните морета, летищата и транзитните зони на морските пристанища) трябва да бъде дадена възможността да подадат молбата във възможно най-кратък срок. За тази цел граничните

⁸⁹ Регламент (ЕС) № 604/2013 на Европейския парламент и на Съвета от 26 юни 2013 г. за установяване на критерии и механизми за определяне на държавата членка, компетентна за разглеждането на молба за международна закрила, която е подадена в една от държавите членки от гражданин на трета държава или от лице без гражданство (ОВ L 180, 29.6.2013 г., стр. 31).

⁹⁰ Директива 2013/32/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 26 юни 2013 г. относно общите процедури за предоставяне и отнемане на международна закрила (ОВ L 180, 29.6.2013 г., стр. 60).

служители трябва да информират кандидатите на език, който разумно се очаква те да разбират, за процедурата, която трябва да се следва (как и кога да подадат молбата), както и за правата и задълженията им, включително вероятните последствия от неизпълнението на задълженията им и от неоказването на сътрудничество на граничните служители.

За се избегнат недоразумения и за да се гарантира, че кандидатите са адекватно информирани за правата и задълженията им, както и за процедурата, ако кандидат за международна закрила няма достатъчно познания на говоримия език в съответната държава — членка на ЕС, трябва да се използват услугите на преводач.

- 12.3. Компетентните национални органи, определени от всяка държава — членка на ЕС, с цел разглеждане на молбите за международна закрила, трябва да бъдат информирани, ако е подадена молба за международна закрила.

Граничният служител не трябва да взема решение за връщане на кандидата без предварителна консултация с компетентния национален орган, отговорен за разглеждането на молбите за международна закрила.

- 12.4. Трябва да се снемат отпечатьци от всички пръсти на всеки кандидат за убежище, който е на възраст най-малко 14 години, в съответствие с националното законодателство на държавата — членка на ЕС, и да се изпратят на централната система на Евродак, за да се даде възможност за проверки в Евродак.

* Правно основание:

- [Женевската конвенция от 28 юли 1951 г. и Нюйоркският протокол;](#)
- [Регламент \(ЕС\) № 603/2013 на Европейския парламент и на Съвета от 26 юни 2013 г. за създаване на система Евродак за сравняване на дактилоскопични отпечатьци с оглед ефективното прилагане на Регламент \(ЕС\) № 604/2013 за установяване на критерии и механизми за определяне на държавата членка, компетентна за разглеждането на молба за международна закрила, която е подадена в една от държавите членки от гражданин на трета държава или от лице без гражданство и за искане на сравнения с данните в Евродак от правоприлагащите органи на държавите членки и Европол за целите на правоприлагането и за изменение на Регламент \(ЕС\) № 1077/2011 за създаване на Европейска агенция за оперативното управление на широкомащабни информационни системи в областта на свободата, сигурността и правосъдието;](#)

- [Регламент \(ЕС\) № 604/2013 на Европейския парламент и на Съвета от 26 юни 2013 г. за установяване на критерии и механизми за определяне на държавата членка, компетентна за разглеждането на молба за международна закрила, която е подадена в една от държавите членки от гражданин на трета държава или от лице без гражданство;](#)
- [Регламент за изпълнение \(ЕС\) № 118/2014 на Комисията от 30 януари 2014 г. за изменение на Регламент \(ЕО\) № 1560/2003 за определяне условията за прилагане на Регламент \(ЕО\) № 343/2003 на Съвета за установяване на критерии и механизми за определяне на държавата членка, която е компетентна за разглеждането на молба за убежище, която е подадена в една от държавите членки от гражданин на трета страна;](#)
- [Директива 2011/95/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 13 декември 2011 г. относно стандарти за определянето на граждани на трети държави или лица без гражданство като лица, на които е предоставена международна закрила, за единния статут на бежанците или на лицата, които отговарят на условията за субсидиарна закрила, както и за съдържанието на предоставената закрила;](#)
- [Директива 2013/32/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 26 юни 2013 г. относно общите процедури за предоставяне и отнемане на международна закрила;](#)
- [Директива 2013/33/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 26 юни 2013 г. за определяне на стандарти относно приемането на кандидати за международна закрила;](#)
- [Харта на основните права на Европейския съюз, по-специално член 4 \(забрана на изтезанията и на нечовешкото или унижително отношение или наказание\), член 18 \(право на убежище\) и член 19 \(защита в случай на принудително отвеждане, експулсиране и екстрадиране\).](#)

13. РЕГИСТРИРАНЕ НА ИНФОРМАЦИЯ НА ГРАНИЦАТА

На всички гранични контролно-пропускателни пунктове цялата служебна информация и всяка друга особено важна информация трябва да се регистрира ръчно или електронно. Регистрираната информация трябва да включва, по-специално:

- имената на граничните служители, отговорни на място за гранични проверки, и на други служители от същия екип;
- облекчаването на режима на проверките на лица;
- издаването на границата на визи и документи, които да заместят паспорти и визи;
- задържани лица и жалби (престъпления и административни нарушения);
- лица, на които е отказано влизане (основания за отказа и гражданство);
- кодовете за сигурност за печати за влизане и излизане, самоличността на граничните служители, на които се поверява даден печат за определена дата или смяна, както и информация, свързана със загубени или откраднати печати;
- жалби от лица, подлежащи на проверки;
- други особено важни полицейски или съдебни мерки;
- особени събития.

14. **СЪТРУДНИЧЕСТВО С ДРУГИ СЛУЖБИ**

Граничните служители трябва да си сътрудничат тясно с всички държавни органи, разположени на границата — например митнически органи, други служби, компетентни по сигурността на стоките, или службите, отговорни за сигурността на транспорта.

15. **МАРКИРАНЕ НА ФАЛШИВИ ДОКУМЕНТИ**

В случаите, когато при извършването на гранични проверки граничен служител разкрие фалшив документ, той следва да отказва влизане на гражданина на трета държава и да маркира документа съгласно Кодекса на шенгенските граници (приложение V, части А и Б).

Граничният служител следва да предприеме всички необходими мерки за предотвратяването на повторно използване на фалшивия документ. За да постигне тази цел, като общо правило, той следва да из земе документа.

Когато е необходимо да предаде документа на компетентните органи (за граничен контрол или други) на съответната трета държава/държава на произход (директно посредством превозвачи или чрез дипломатически канали), граничният служител следва:

- да анулира документа — като го перфорира или го среже, когато е възможно, в машинночитаемата зона;

или, ако това не е възможно:

- да маркира документа, както следва (само в случаите, когато документът не е маркиран, както е посочено в първия параграф на настоящата точка):

1) хартия

да маркира последната страница на паспорта в долния ляв ъгъл и, ако е възможно, да маркира и страницата, на която могат да бъдат открити признаците за фалшификация или подправяне, като очертае около буквата „F“ малък триъгълник с червен химикал с твърд писец (освен когато тази страница е запълнена; в този случай следва да се използват прилежащите страници);

2) полимер

да маркира празна зона върху изработения от полимерен материал самостоятелен документ, като очертае около буквата „F“ малък триъгълник с химикал с UV мастило (подлежащо на сушене с ултравиолетови лъчи), за предпочитане червен;

или (само за изцяло подправени документи)

да маркира празна зона върху изработения от полимерен материал самостоятелен документ, като перфорира или среже документа в зоната, където имитациите на лични данни и защитни елементи не са засегнати.

В конкретния случай на измама, свързана с документи, които изглежда да са издадени от друга държава от Шенген, изетият документ следва да бъде върнат на тази държава, след като националните процедури, свързани с изземването на документа, приключат.

16. ПРОВЕРКА НА АВТЕНТИЧНОСТТА НА ДАННИТЕ, СЪХРАНЯВАНИ В ЕЛЕКТРОНЕН ПАСПОРТ

При проверката на електронните паспорти следва да се проверят автентичността и целостта на данните, съхранявани в микрочипа, за да се гарантира ефективността на граничните проверки. За да се провери дали данните в чипа са въведени от

упълномощен орган и не са манипулирани, съдържанието на чипа следва да бъде удостоверено чрез пасивно удостоверяване на автентичността. Сертификатът на органа, подписал документа (Document Signer — DS), следва да бъде сверен със съответния надежден сертификат CSCA на държавата на издаване. Ако се поддържа удостоверяване на автентичността на чипа, то следва да се използва, за да се провери дали чипът е истински.

17. **ВАЛИДНОСТ НА ВПИСВАНИЯТА НА ДЕЦАТА В ПАСПОРТИТЕ НА РОДИТЕЛИТЕ ИМ**

В Регламент (ЕО) 2252/2004 се предвижда, че от 26 юни 2012 г. насам за притежателите на паспорти, издадени от държави от Шенген, се прилага следният режим:

1. децата, независимо от възрастта им, трябва да имат собствен паспорт;
2. на децата не е позволено да пътуват само въз основа на вписване в паспорта на родителите им;
3. паспортите на родителите остават валидни за родителите след 26 юни 2012 г. дори ако съдържат вписване с имената на децата им.

Тези разпоредби не се прилагат за Ирландия. Те не се прилагат и за паспортите, издадени от трети държави, различни от асоциираните към Шенген държави.

Разпоредбите на Директива 2004/38/ЕО се прилагат, когато семейства от ЕС/ЕИП пътуват от една държава — членка на ЕС/ЕИП, до друга, когато преминават транзитно през държава — членка на ЕС/ЕИП (когато заминават за трета държава или когато се връщат от трета държава), и когато се завръщат от трета държава в държава — членка на ЕС/ЕИП, различна от тази на тяхното гражданство.

В съответствие с член 5, параграф 4 от Директива 2004/38/ЕО⁹¹ фактът, че децата, вписани в паспорта на родителите си, не притежават индивидуален паспорт, не следва да води автоматично до отказ за напускане или влизане на територията на

---

⁹¹ Член 5, параграф 4 от Директива 2004/38/ЕО: В случаите, когато гражданин на Съюза или член на семейството, който не е гражданин на държава членка, няма необходимите документи за пътуване или необходимите визи (ако се изискват такива), въпросната държава членка, преди да ги върне, предоставя на такива лица всички разумни възможности да получат необходимите документи или те да им бъдат донесени в разумен срок от време или да потвърдят или докажат чрез други средства, че те имат право на свободно движение и пребиваване.

държава от Шенген. Освен ако няма разумни съмнения относно самоличността и гражданството на децата, вписани в паспортите на родителите си, представянето на паспорт на родителя следва по принцип да се счита за доказателство, че въпросните деца, като граждани на ЕС, са обхванати от правото на свободно движение съгласно правото на Съюза.

Правото на свободно движение и пребиваване на граждани на ЕС обаче, независимо от тяхната възраст, не следва да се използва, за да се заобиколят разпоредбите на Регламент (ЕО) 2252/2004, по-конкретно когато има сериозни основания за подозрение, че детето може да е незаконно отнето от грижите на лицето(лицата), което(които) законно упражнява(т) родителските права по отношение на него.

РАЗДЕЛ II: Сухопътни граници

1. ПРОВЕРКИ НА ШОСЕЕН ТРАФИК

- 1.1. Граничният служител, който ръководи граничния контролно-пропускателен пункт, трябва да гарантира извършването на ефективни проверки на лицата и документите, като същевременно гарантира безопасността и потока на шосейния трафик. За тази цел следва да се въведат технически подобрения, когато това е необходимо, за да се намали времето за отговор при справки в съответните бази данни. Когато това е целесъобразно, техническата инфраструктура на границите следва да бъде подобрена, включително да се увеличи използването на четци на паспорти и мобилни терминали.
- 1.2. Ако е възможно, следва да има инсталирани отделни ленти за лицата, които се ползват с право на свободно движение съгласно правото на Съюза, и за други граждани на трети държави, в съответствие с общите правила относно въвеждането на отделни ленти.
- 1.3. Проверките следва да се провеждат, когато това е възможно, от двама гранични служители.

* Правно основание:

- [Кодекс на шенгенските граници \(членове 8 и 10 и приложение VI\)](#)

* Най-добри практики:

● Превозните средства следва да бъдат претърсвани, когато:

- a) има основателно съмнение, че в превозното средство са скрити хора, наркотични вещества, взривни вещества и/или оръжия;
- б) има основателно съмнение, че водачът или пътниците на превозното средство са извършили престъпление или административно нарушение;
- в) представените документи на превозното средство са непълни или фалшиви.

Във всеки случай за тези претърсвания ще се прилага националното право на съответната държава от Шенген.

● За проверките на случаен принцип следва да се използват кучета търсачи, за да се откриват взривни вещества, наркотични вещества и скрити хора.

Проверки на лични превозни средства:

● Проверките на лица, които пътуват в лични превозни средства, следва да бъдат извършвани, когато това е възможно, както следва:

- a) по време на проверките водачът и пътниците могат да останат в превозното средство;
- б) граничният служител проверява документите и ги сравнява с лицата, които преминават границата;
- в) същевременно втори граничен служител наблюдава лицата, които се намират в автомобила, и охранява проверяващия служител.

● Когато е налице подозрение, че документ за пътуване, свидетелство за управление на МПС, застраховка или регистрационен документ са подправени, всички пътници следва да напуснат автомобила. Автомобилът следва да бъде претърсен щателно. Тези дейности следва да се извършват чрез проверка на втора линия.

Проверки на автобуси:

● Проверките на лица, които пътуват с автобус, могат да бъдат извършвани на пътнически терминал или в автобуса, в зависимост от обстоятелствата. При извършване на проверката в автобуса следва да се вземат следните мерки, когато това е възможно:

- а) проверката на документите следва да започне с проверка на водача на автобуса и на ръководителя на групата, ако това е случай на организирано пътуване;
- б) в случай на съмнение относно документите за пътуване или целта на пътуването или когато има признаци, че дадено лице може да бъде заплаха за обществения ред, вътрешната сигурност или общественото здраве на държавите от Шенген, то следва да бъде помолено да напусне автобуса и да бъде подложено на задълбочена проверка на втора линия, същевременно втори граничен служител наблюдава лицата, които се намират в автобуса, и охранява проверяващия служител.

● При натоварен трафик пътниците на автобуси по местни редовни линии следва да бъдат проверявани първи, ако обстоятелствата на място го позволяват.

При проверката на документи за пътуване в автобуса служителите следва да използват преносими електронни устройства, особено за търсене в ШИС.

Проверка на камиони:

Проверките на камиони следва да се извършват, както следва, в тясно сътрудничество с компетентните митнически органи

- а) Когато това е възможно, следва да има специална лента за камиони, където:
  - камионът и съдържанието в него могат да бъдат претърсени по удобен начин;
  - могат да се използват кучета търсачи без никакви смущения;
  - може да се използва техническо оборудване за претърсване (т.е. рентгенови устройства и детектори за въглероден диоксид),
- б) По време на проверките на камиони на границата граничният служител следва да обърне специално внимание на камионите с контейнери, в които могат да бъдат скрити откраднати автомобили, хора, които са жертва на трафик, или опасни материали. Всички документи за съдържанието следва да бъдат внимателно проверявани,

в) Всички камиони следва да бъдат внимателно проверявани, когато:

- са нарушени митническите печати;
- платницето е скъсано или шито;
- има подозрение, че вътре могат да бъдат скрити лица, наркотични вещества, опасни или взривни вещества.

● Могат да се извършват и следните допълнителни проверки:

а) проверка на пътния трафик, включително спазване на социалните разпоредби (например техническата изправност на автомобила, работното време и почивката на водача, застраховката на водача);

б) проверка на пътния транспорт (споразумението за транспорт на стоки с документи);

в) проверка на наличието на радиоактивни или опасни стоки.

Всички тези допълнителни проверки се извършват съгласно приложимото право на Съюза и националните разпоредби на всяка държава от Шенген.

1.4. Държавите от Шенген могат да сключват или да поддържат двустранни споразумения със съседни трети държави за създаването на съвместни гранични контролно-пропускателни пунктове, на които техните гранични служители и граничните служители на трета държава да извършват една след друга проверки при излизане и влизане в съответствие със своето национално право на територията на другата страна по споразумението. Тези съвместни гранични контролно-пропускателни пунктове могат да бъдат разположени на територията на държава от Шенген или на територията на трета държава.

2. ПРОВЕРКИ НА ЖЕЛЕЗОПЪТЕН ТРАФИК

- 2.1. Главният граничен служител, който е на смяна на железопътния граничен контролно-пропускателен пункт, следва да събира информация относно разписанията на влаковете и предвидимия брой пътници, за да гарантира ефикасността на граничните проверки.
- 2.2. Проверките на границите, на които се прилагат разпоредбите относно външните граници, могат да се извършват по един от следните три начина:

- а) на първата гара на пристигане или на последната на гара на заминаване;
- б) в самия влак по време на транзитно преминаване между последната гара на заминаване и първата гара на пристигане, независимо от посоката.

2.3. Граничната проверка се състои от проверка на:

- а) екипажа на влака;
- б) пътниците, които отиват в чужбина;
- в) пътниците, които идват от чужбина и които преди това не са били проверени;
- г) външната част на влака.

2.4. Граничният контрол на пътници на високоскоростни влакове може да бъде извършван по един от следните начини:

- а) на гарите, където лицата се качват на влака;
- б) на гарите, където лицата слизат на територията на държавите от Шенген;
- в) във влака по време на транзитно преминаване между гарите, при условие че лицата остават във влака.

2.5. По отношение на високоскоростните влакове, които идват извън пространството без граничен контрол по вътрешните граници и спират на няколко гари на територията на държави от Шенген, ако железопътният превозвач е в състояние да натовари пътници единствено за останалата част от пътуването в рамките на територията на пространството без граничен контрол по вътрешните граници, то тези пътници трябва да подлежат на проверка на влизане или на самия влак, или на гарата за пристигане, освен ако не са извършени проверки на гарата, от която те са се качили.

В такива случаи лицата, които желаят да ползват влака изключително за останалата част от пътуването, трябва да получат ясни указания преди отпътуването на влака, че ще бъдат проверявани при влизане или по време на пътуването, или на гарата за пристигане.

При пътуване в обратната посока лицата във влака трябва да подлежат на проверка при излизане съгласно подобни условия.

- 2.6. Граничен служител може да провери кухни в купетата, за да се увери, че там не се укриват лица или вещи, подлежащи на гранични проверки. Граничните служители ще претърсват внимателно влака винаги, когато има подозрение за скрити взривни или наркотични вещества.
- 2.7. В случай че съществуват основания да се смята, че лица, за които е докладвано или се подозират в извършване на престъпление, или граждани на трети държави, които възнамеряват да влязат незаконно, се укриват във влак, граничният служител, ако не може да действа в съответствие с националното законодателство, трябва да уведоми органите на държавите от Шенген, към или на чиято територия се движи влакът.

* Правно основание:

- [Кодекс на шенгенските граници \(член 8 и приложение VI\)](#)

* Най-добри практики

- При извършването на проверката на платформата на първата гара на пристигане или на последната гара преди заминаване влакът следва да се охранява, за да се предотврати избягване на граничната проверка от отделни лица. Проверяващите служители и служителите, охраняващи влака, следва непрекъснато да поддържат връзка.
- По време на проверките на пътниците във влака не следва да им се разрешава да се местят във влака.
- Проверката на товарни влакове следва да се състои от проверка на документите на екипажа на влака и разглеждане на товара на влака.
- По време на граничния контрол на пътническите и товарните влакове граничният служител следва да обърне специално внимание на пътниците и вещите, когато съществува риск от транспортиране на взривни вещества. За да се изпълнят тези задължения правилно, следва да се използват кучета търсачи.
- Граничните проверки във влака следва да приключат преди уговорената железопътна гара.

- Мерките за контрол следва по принцип да не водят до закъснение в определеното заминаване на влаковете. Ако въпреки това има забавяне, ръководителят на гарата следва да бъде уведомен възможно най-бързо.

3. МЕСТЕН ГРАНИЧЕН ТРАФИК

- 3.1. Държавите от Шенген могат да сключват двустранни споразумения със съседни трети държави, за да създадат улеснен режим за „местен граничен трафик“ за жителите на гранични райони. Този режим се прилага за гражданите на трети държави, които пребивават в граничната зона (най-много на 50 km) на трета държава, съседна на държава от Шенген, и които по правило пребивават най-малко една година в тази зона (могат да се предвидят изключения за [двустранните споразумения](#)) и имат основателни причини (семейни връзки, икономически, социални или културни мотиви) да преминават границата много често. Съгласно този режим на жителите на гранични райони се разрешава да преминават границата само за да останат в граничната зона на държава от Шенген за максимален непрекъснат престой от три месеца.
- 3.2. В двустранните споразумения може да бъде предвидено следното:
- а) създаването на специални гранични контролно-пропускателни пунктове, предназначени за жителите на гранични райони;
  - б) определянето на специални ленти на граничните контролно-пропускателни пунктове, предназначени за жителите на гранични райони;
  - в) в изключителни случаи, обосновани от обстоятелствата на място, разрешението за жителите на гранични райони да преминават границата извън граничните контролно-пропускателни пунктове и определеното работно време. Това се прилага например за ситуациите, когато земеделски стопанин трябва да преминава границата често, за да работи на полето си, или когато граничната линия разделя града. В такива случаи мястото, на което може да се преминава през границата, следва да бъде уточнено в разрешителното им за местен граничен трафик (МГТ) (вж. раздел I, точка 5.5).

- 3.3. Жителите на гранични райони, които преминават границата в съответствие с букви а) и б) по-горе и които са добре известни на граничните служители поради често преминаване през границата, обикновено могат да подлежат само на проверки на случаен принцип. Въпреки това на тези лица трябва да се извършват цялостни проверки от време на време, без предупреждение и на различни интервали от време.
- 3.4. Когато улесняването съгласно точка 3.2., буква в) е предвидено в двустранното споразумение с трета държава (т.е. да се позволи преминаване на границата извън разрешените гранични контролно-пропускателните пунктове), съответната държава от Шенген трябва да извършва проверки на случен принцип и да поддържа редовно наблюдение по границата, за да предотврати неразрешено преминаване.
- 3.5. Допълнителни подробности относно проверките, които трябва да се извършват на жителите на гранични райони, които се ползват от режима за местен граничен трафик, са уточнени в [точка 5.5 на раздел I](#).

* Правно основание:

- [Регламент \(ЕО\) № 1931/2006 на Европейския парламент и на Съвета от 20 декември 2006 г. за определяне на правилата за местния граничен трафик на външните сухопътни граници на държавите членки и за изменение на разпоредбите на Шенгенската конвенция](#)
- [Двустранни споразумения относно местния граничен трафик](#)

РАЗДЕЛ III: Въздушни граници

1. ПРОВЕРКИ НА ЛЕТИЩЕТО

- 1.1. За да гарантират ефективни гранични проверки на летището, граничните служители трябва да съберат цялата необходима информация относно разписанието на въздушния трафик, за да осигурят достатъчен персонал в съответствие с потока на пътници, като отчетат, че следва да се даде приоритет на пристигащите пътници.

Техническата инфраструктура на границите следва да бъде подобрена, включително да се увеличи използването на четци на паспорти, електронни врати и мобилни терминали.

Следва да се въведат технически подобрения, когато това е необходимо, за да се намали времето за отговор при справки в съответните бази данни.

- 1.2. Трябва да се създаде подходяща инфраструктура, за да се отделят вътрешните полети (полетите между летищата, които се намират в пространството без граничен контрол по вътрешните граници) от външните полети и да се предотврати неразрешеното движение на лица и/или документи между тези две зони.
- 1.3. Граничните проверки обикновено ще се извършват на определения граничен контролно-пропускателен пункт в рамките на летището; въпреки това, когато съществува риск, свързан с вътрешната сигурност и незаконната имиграция, граничните проверки могат да се извършват на борда на самолета или на изхода.
- 1.4. Достъпът до международната транзитна зона трябва да се контролира; обикновено проверките не се извършват в транзитната зона, освен ако това не е оправдано въз основа на оценката на рисковете, свързани с незаконната миграция или вътрешната сигурност.

* Най-добри практики:

- Проверките на членовете на екипажа следва да се извършват преди тези на пътниците и на отделно място.
- Когато това е възможно, следва да се създаде отделно място за проверки на втора линия.
- Когато това е възможно, следва да има отделна линия за дипломати и пътници с намалена подвижност.
- Всички части на летището следва да бъдат строго наблюдавани чрез мониторинг и патрулиране, особено в зоната, където пътниците се чекират, зоната за контрол на паспортите и транзитната зона. Поради съображения за сигурност всеки багаж, който е изоставен от собственика си, или други подозрителни вещи, следва незабавно да бъдат докладвани на органите по сигурността.

1.5. Местата, където се извършват гранични проверки, трябва да се определят в съответствие със следната процедура:

- а) пътниците на полет от летище, което се намира извън пространството без граничен контрол по вътрешните граници, до държава от Шенген, трябва да подлежат на проверка при влизане на летището на пристигане на полета. Пътници на полет в рамките на пространството без граничен контрол по вътрешните граници, които се качват на полет извън това пространство (трансферни пътници), трябва да подлежат на проверка при излизане на летището на заминаване на последния полет.

* Примери:

- При полет от Бразилия до Лисабон с прикачване в Лисабон до Париж, проверката при влизане е в Лисабон.
- При полет от Париж до Лисабон с трансфер до Бразилия, проверката при излизане се извършва в Лисабон.

- б) за полетите от или към летище, което се намира извън пространството без граничен контрол по вътрешните граници, без трансферни пътници и полети, които правят повече от едно междинно кацане на летищата в пространството без граничен контрол по вътрешните граници, когато няма смяна на полет:

- і) пътниците на полети от или към летище, което се намира извън пространството без граничен контрол по вътрешните граници, при които няма предишен или последващ трансфер на територията на пространството без граничен контрол по вътрешните граници, трябва да подлежат на проверка при влизане на входящото летище и на проверка при излизане на изходящото летище;

* Примери:

- При полет от Ню Йорк до Берлин проверката при влизане се извършва в Берлин.
- При полет от Берлин до Ню Йорк, проверката при излизане се извършва в Берлин.

- ii) пътниците на полети от или към летище, което се намира извън пространството без граничен контрол по вътрешните граници с повече от едно междинно кацане на територията на пространството без граничен контрол по вътрешните граници, когато няма смяна на самолет (транзитни пътници) и при условие че пътниците не могат да се качат на самолета за отсечката, намираща се на територията на пространството без граничен контрол по вътрешните граници, трябва да подлежат на проверка при влизане на летището на пристигане и на проверка при излизане на летището на заминаване;

* Примери:

- При полет Пекин—Хелзинки—Франкфурт—Париж, с кацане в Хелзинки, Франкфурт, само за слизащи пътници (качване за оставащата отсечка е забранено), проверките при влизане се извършват на пътниците, слизащи съответно в Хелзинки, Франкфурт и Париж.
- При полет Париж—Франкфурт—Хелзинки—Пекин има междинни кацания във Франкфурт и Хелзинки само за качващи се пътници (слизането е забранено). Проверките при излизане се извършват в Париж, Франкфурт и Хелзинки.
- При полет София—Хелзинки—Франкфурт—Париж, с кацане в Хелзинки, Франкфурт, само за слизащи пътници (качване за оставащата отсечка е забранено), проверките при влизане се извършват на пътниците, слизащи съответно в Хелзинки, Франкфурт и Париж.
- При полет Париж—Франкфурт—Хелзинки—София има междинни кацания във Франкфурт и Хелзинки само за качващи се пътници (слизането е забранено). Проверките при излизане се извършват в Париж, Франкфурт и Хелзинки.

- iii) в случаите, когато самолетен превозвач за полети от летище извън пространството без граничен контрол по вътрешните граници с повече от едно междинно кацане на територията на пространството без граничен контрол по вътрешните граници превозва пътници само за останалата отсечка в рамките на тази територия, пътниците трябва да подлежат на

проверка при излизане на летището на заминаване и на проверка при влизане на летището на пристигане. Проверки на пътници, които по време на междинни кацания вече са на борда на самолета и не са се качили на територията на пространството без граничен контрол по вътрешните граници, трябва да се извършват в съответствие с буква б), точка ii). Тази обратна процедура трябва да се прилага за тази категория полети, в която държавата на местоназначение е извън пространството без граничен контрол по вътрешните граници.

* Примери:

- При полет Ню Йорк—Париж—Франкфурт—Рим качването е разрешено при междинните кацания в Париж и Франкфурт. Проверките при влизане на пътниците се извършват при кацане в Париж, Франкфурт (включително на тези, които са се качили в Париж) и Рим (включително на тези, които са се качили в Париж и Франкфурт).
- При полет Хамбург—Брюксел—Париж—Кайро качването е разрешено при междинните кацания в Брюксел и Париж. Проверките при излизане се извършват в Хамбург, Брюксел и Париж.

- 1.6. Когато самолет трябва да кацне в случаи на *непреодолима сила* или непосредствена опасност на най-близката летателна площадка, която не е граничен контролно-пропускателен пункт, самолетът може да продължи полета си след разрешение от граничните служители, а що се отнася до митническите проверки — от митническите администрации. Когато самолет трябва да кацне в случаи на *непреодолима сила* или непосредствена опасност на летище, което е граничен контролно-пропускателен пункт, се препоръчва да се процедира по следния начин:

* Примери:

1. Полет с изходна точка трета държава и с местоназначение трета държава, който прави аварийно междинно кацане в пространството без контрол по вътрешните граници:

Ако пътниците останат в транзитната зона, те не влизат в пространството без контрол по вътрешните граници, поради което не са необходими гранични проверки.

Ако пътниците преминават границата, например защото няма транзитна зона, са необходими гранични проверки и на пътниците следва да се предостави — ако е необходимо — виза съгласно член 35 от Визовия кодекс и те следва да бъдат регистрирани в системата за влизане/излизане или следва да се подпечата паспортът им. Ако в описания непредвидим случай не е възможно да се издаде виза (или в бъдеще ETIAS) на границата, тогава като крайна мярка следва да се прилага дерогацията съгласно член 6, параграф 5, буква в) от Кодекса на шенгенските граници.

2. Полет с изходна точка пространството без контрол по вътрешните граници и с местоназначение трета държава, който прави аварийно междинно кацане в пространството без контрол по вътрешните граници:

Ако пътниците останат в транзитната зона, те не влизат (повторно) в пространството без контрол по вътрешните граници, поради което не са необходими гранични проверки.

Ако няма транзитна зона, важното е пътниците да не са напуснали пространството без контрол по вътрешните граници. Следователно печатът за излизане следва да бъде анулиран и да се извърши друга проверка при излизане преди качване на новия самолет. Следва да се обърне внимание, че това не води до регистриране като лице, надвишило разрешените срок на престой, тъй като не е по вина на пътника. *(Забележка:* Съгласно СВИ ще се прилагат паралелна логика и паралелни разпоредби и записът за излизане ще трябва да бъде анулиран/коригиран, като се използва член 35, параграфи 1, 2 и 3 от Регламент (ЕС) 2017/2226).

3. Полет с изходна точка трета държава и с местоназначение пространството без контрол по вътрешните граници, който прави аварийно междинно кацане в това пространство:

Ако пътниците останат в транзитната зона, те не влизат в пространството без контрол по вътрешните граници, поради което не са необходими гранични проверки.

Ако пътниците преминават границата, например защото няма транзитна зона, следва да се извършат обичайните гранични проверки за влизане в пространството без контрол по вътрешните граници, тъй като само техният входен пункт е променен.

* Най-добри практики:

● След кацането на самолет граничният служител следва да отиде на мястото на паркиране на самолета, преди пътниците да слезат, когато:

- на борда на самолета е извършено престъпление или правонарушение;

- има заплаха за вътрешната сигурност;

- съществува риск от незаконна миграция;

- има експулсирани граждани от други държави;

- е необходимо да се събере цялата необходима информация от екипажа.

● Всички пътници, на които е отказано влизане, следва да бъдат отделени от другите. Когато не могат да бъдат незабавно заведени до мястото за качване, те следва да останат до заминаването им в отделни зони, които са под контрола на гранични служители.

● Лицата, които са извършили престъпление или правонарушение, следва да бъдат директно транспортирани от самолета до специално обозначените места и да бъдат предадени на съответните органи.

* Правно основание:

- [Кодекс на шенгенските граници \(приложение VI\)](#)

1.7. Когато това е целесъобразно, техническата инфраструктура на границите следва да бъде подобрена, включително да се увеличи използването на четци на паспорти, електронни врати и мобилни терминали.

Следва да се въведат технически подобрения, когато това е необходимо, за да се намали времето за отговор при справки в съответните бази данни.

1.8. Данните в Системата за предварителна информация за пътниците (системата API), събрани и предадени от въздушни превозвачи в съответствие с Директива 2004/82/ЕО, които позволяват извършването на по-ефективни проверки на всички пътници (включително граждани на ЕС) на пристигащи полети, при които се преминават външни граници, следва да се използват по-редовно. Националните органи следва да определят, с оглед на текущата и актуална оценка на риска, за кои полети, излитащи

извън държави от Шенген, следва да се предават данни в АРІ. Държавите от Шенген могат да използват системата АРІ и за целите на правоприлагането.

Въз основа на националното право държавите от Шенген могат да поискат от въздушните превозвачи да предават данни в системата АРІ и за полетите между държави от Шенген, които прилагат изцяло достиженията на правото от Шенген, и такива, които все още не ги прилагат изцяло.

2. ПРОВЕРКИ НА ЛЕТАТЕЛНИ ПЛОЩАДКИ

- 2.1. Трябва да се гарантира, че лицата се проверяват в съответствие с общите правила и на летища, които не притежават статут на международно летище съгласно съответното национално право („летателни площадки“), но през които се определя маршрутът на полети от или към летище, което се намира извън пространството без граничен контрол по вътрешните граници.
- 2.2. Не е необходимо на летателните площадки да се въвеждат съответните мерки за физическото разделяне на пътници от вътрешни полети от тези от външни полети, без да се засяга Регламент (ЕО) № 300/2008 относно създаване на общи правила за сигурността на гражданското въздухоплаване. В допълнение при нисък обем на трафик не е необходимо граничните служители да присъстват по всяко време, при условие че е гарантирано, че необходимият персонал може да се осигури навреме.
- 2.3. В случаите, когато присъствието на гранични служители на летателните площадки не е гарантирано през цялото време, управителят на летателната площадка трябва да уведомява граничните служители за пристигането или заминаването на самолети от и към летища извън пространството без граничен контрол по вътрешните граници.

* Правно основание:

- [Кодекс на шенгенските граници \(приложение VI\)](#)
- [Регламент \(ЕО\) № 300/2008 на Европейския парламент и на Съвета от 11 март 2008 г. относно общите правила в областта на сигурността на гражданското въздухоплаване и за отмяна на Регламент \(ЕО\) № 2320/2002 \(текст от значение за ЕИП\)](#)

3. ПРОВЕРКИ НА ЛИЦА НА ЧАСТНИ САМОЛЕТИ

- 3.1. Преди излитане капитанът на частен самолет, който лети от или към летище, което се намира извън пространството без граничен контрол по вътрешните граници, трябва да изпраща на граничните служители на държавата от Шенген на пристигане и, според случая, държавата от Шенген на първо влизане обща декларация, съдържаща, наред с другото, полетен план в съответствие с приложение 2 към Конвенцията за международно гражданско въздухоплаване и информацията относно самоличността на пътниците.
- 3.2. Когато частните полети, които идват извън пространството без граничен контрол по вътрешните граници и пътуват за държава в рамките на това пространство с междинни кацания на територията на други държави в пространството без граничен контрол по вътрешните граници, компетентните органи на държавата на влизане в това пространство трябва да извършват гранични проверки и да поставят печат за влизане на общата декларация.
- 3.3. В случаите, когато е налице несигурност относно това, дали даден полет пристига изключително от или единствено е пътувал за пространството без граничен контрол по вътрешните граници, без кацане извън това пространство, компетентните органи трябва да извършват проверки на лицата на летища и летателни площадки в съответствие с общите правила.
- 3.4. Разпоредбите за влизане и излизане на глайдери, свръхлеки самолети, хеликоптери, малогабаритни самолети единствено за кратки разстояния и дирижабли са постановени в националното право и където е приложимо — в двустранни споразумения.

* Правно основание:

- [Кодекс на шенгенските граници \(приложение VI\)](#)

- [Конвенция на ИКАО](#)

РАЗДЕЛ IV Морски граници

1. ОБЩИ ПРОЦЕДУРИ ЗА ПРОВЕРКИ НА МОРСКИЯ ТРАФИК

1.1. Граничният служител, който ръководи граничния контролно-пропускателен пункт, трябва да гарантира ефективността на извършените проверки на пътниците и екипажа на плавателните средства. Проверките ще се основават на анализ на риска, който се състои от непрекъснато и всеобхватно наблюдение на морската зона.

1.2. Проверките на кораби трябва да се извършват на пристанищата на пристигане или заминаване или в зона, определена за тази цел, разположена в непосредствена близост до плавателния съд, или на борда на корабите в териториални води по смисъла на Конвенцията на Организацията на обединените нации по морско право (UNCLOS). В съответствие с договореностите, постигнати по този въпрос обаче, проверки могат да се извършват и по време на преминаване или при пристигането или заминаването на кораба от пространството без граничен контрол по вътрешните граници.

На лицата, които остават на борда на кораба, не следва да се извършват системни гранични проверки. Въпреки това, когато това е обосновано от оценка на рисковете, свързани с вътрешната сигурност и незаконната имиграция, граничните служители следва да извършват претърсване на кораба и проверки на лицата, намиращи се на него.

1.3. Капитанът на кораба, корабният агент или всяко друго надлежно упълномощено лице трябва да състави списък на екипажа и на всички пътници на борда, съдържащ информацията, необходима съгласно формуляр 5 (списък на екипажа) и формуляр 6 (списък на пътниците) към Конвенцията за улесняване на международното морско корабоплаване, както и — ако е приложимо — на номерата на визите или разрешенията за пребиваване.

Екипажът включва всички лица, които в действителност са наети да изпълняват задължения на борда по време на пътуването като работници или персонал по поддръжката на кораба и са включени в списъка на екипажа.

1.4. Списъкът(списъците), посочен(и) в точка 1.3, трябва незабавно да бъде(бъдат) предаден(и) на граничните служители или на други органи най-късно 24 часа преди пристигане в пристанището, или най-късно към момента на напускане на предходното пристанище, ако продължителността на пътуването е по-малка от 24 часа, или ако пристанището, където ще има престой, не е известно или ако е било променено по време на пътуването — в момента, в който тази информация е налице.

- 1.5. На капитана на кораба трябва да се изпраща потвърждение за получаване (подписано копие на списъка(ците) или потвърждение за получаване в електронен вид), което той трябва да представя при поискване, когато корабът е в пристанище.
- 1.6. Капитанът на кораба или корабният агент трябва незабавно да уведоми граничните служители за всички промени в списъка на екипажа или списъка на пътниците.
- 1.7. Капитанът на кораба е задължен да информира граничните служители за присъствието на пътници без билет на кораба му най-късно 24 часа преди пристигане в пристанището, или най-късно към момента на напускане на предходното пристанище, ако продължителността на пътуването е по-малка от 24 часа, или ако пристанището, където ще има престой, не е известно или е било променено по време на пътуването — в момента, в който тази информация е налице. За пътниците без билет отговорен остава капитанът на кораба.
- 1.8. Капитанът трябва да уведомява граничните служители за отпътуването на кораба. Когато това е невъзможно, той трябва да уведоми подходящите корабни власти и да им даде второто копие на вече попълнения и подписан списък.

* Правно основание:

- [Кодекс на шенгенските граници \(приложение VI\)](#)

2. ПРОВЕРКИ НА КРУИЗНИ КОРАБИ

- 2.1. „Круизните кораби“ са кораби, които следват определен маршрут в съответствие с предварително определена програма, която включва програма с туристически дейности в различни пристанища, като те обикновено не приемат пътници и не позволяват пътници да слизат от кораба по време на пътуването.
- 2.2. Капитанът на кораба трябва да предаде на граничните служители маршрута и програмата на пътуването веднага след като бъдат установени и най-късно 24 часа преди пристигане в пристанището или към момента на напускане на предходното пристанище, ако продължителността на пътуването е по-малка от 24 часа, или ако пристанището, където ще има престой, не е известно или е било променено по време на пътуването — в момента, в който тази информация е налице.

- 2.3. Ако маршрутът на круизния кораб включва изключително пристанища, разположени на територията на пространството без граничен контрол по вътрешните граници, не се извършват гранични проверки и корабът може да остане на док в пристанища, които не са гранични контролно-пропускателни пунктове. Въпреки това проверки на екипажа и на пътниците на тези кораби трябва да се извършват само когато това е обосновано от оценка на рисковете, свързани с вътрешната сигурност и незаконната имиграция.
- 2.4. Ако маршрутът на круизния кораб включва както пристанища, разположени на територията на пространството без граничен контрол по вътрешните граници, така и пристанища, разположени извън това пространство, трябва да се извършват гранични проверки, както следва:
- а) когато круизният кораб идва от пристанище, разположено извън пространството без граничен контрол по вътрешните граници, и спира за първи път на пристанище, разположено на територията на държава от Шенген, екипажът и пътниците трябва да подлежат на проверка при влизане въз основа на списъците с имената на екипажа и пътниците⁹².

* Пример:

- круизен кораб , плаващ от Тунис за Палермо.

Вж. „препоръчителните практики“, посочени в точка 2.7 от настоящия раздел.

Пътници, които слизат на сушата, трябва да подлежат на проверки при влизане в съответствие с общите правила, освен ако оценка на рисковете, свързани с вътрешната сигурност и незаконната имиграция, не покаже, че не е необходимо да се извършват проверки⁹³.

б) когато круизният кораб идва от пристанище, разположено извън пространството без граничен контрол по вътрешните граници, и спира отново на пристанище, разположено в това пространство, екипажът и пътниците

⁹² Както е посочено в точка 2.6 от настоящия раздел, проверките въз основа на списъци с имената или други проверки, свързани с риска, се различават от проверките по член 8 от Кодекса на шенгенските граници и не водят до подпечатване или записи в системата за влизане/излизане.

⁹³ Като например в случай на организирани туристически екскурзии или еднодневни екскурзии по време на междинно спиране в пристанище, както е обяснено в точка 2.7.

трябва да подлежат на проверка при влизане въз основа на списъци с имената на екипажа и пътниците дотолкова, доколкото тези списъци са били променени от момента на спиране на кораба на предишното пристанище, разположено на територията на държава от Шенген.

* Пример:

- маршрутът на круизен кораб е: от Истанбул до Атина и след това до Тунис и до Барселона.

Вж. „препоръчителните практики“, посочени в точка 2.7.

Пътници, които слизат на сушата, трябва да подлежат на проверки при влизане в съответствие с общите правила, освен ако оценка на рисковете, свързани с вътрешната сигурност и незаконната имиграция, не покаже, че не е необходимо да се извършват проверки, като например в случай на туристически екскурзии или еднодневни пътувания. Ако няма промени в списъка с имената, не е необходимо да се установява самоличността на всеки пътник с документа за пътуване. Въпреки това пътниците, които слизат, трябва винаги да носят документите си за пътуване със себе си и да ги показват при поискване от страна на граничните служители.

в) когато круизният кораб идва от пристанище, разположено на територията на пространството без граничен контрол по вътрешните граници, и спира на такова пристанище, пътниците, които слизат на сушата, трябва да подлежат на проверки при влизане в съответствие с общите правила, ако оценка на рисковете, свързани с вътрешната сигурност и незаконната имиграция, изисква това.

* Пример:

- круизен кораб, който първоначално идва от Тунис и след това акостира последователно в пристанищата на Палермо, Генуа и Барселона.

Вж. „препоръчителните практики“, посочени в точка 2.7.

- г) когато круизният кораб отпътува от пристанище, разположено на територията на държава от Шенген, за пристанище, разположено извън територията на пространството без граничен контрол по вътрешните граници, екипажът и пътниците трябва да подлежат на проверки при излизане въз основа на списъците с имената на екипажа и пътниците. Ако оценка на рисковете, свързани със сигурността и незаконната имиграция, изисква това, пътниците, които се качват на кораба, трябва да подлежат на проверки при излизане в съответствие с общите правила⁹⁴.

* Пример:

- круизен кораб, плаващ от Барселона за Тунис.

Вж. „препоръчителните практики“, посочени в точка 2.7.

- д) когато круизният кораб отпътува от пристанище, разположено на територията на пространството без граничен контрол по вътрешните граници, за друго такова пристанище, не трябва да се извършват проверки при излизане. Въпреки това проверки на екипажа и на пътниците на тези кораби трябва да се извършват само когато това е обосновано от оценка на рисковете, свързани с вътрешната сигурност и незаконната имиграция⁹⁵.

* Пример:

- круизен кораб плава от Генуа до Барселона и след това продължава извън пространството без граничен контрол по вътрешните граници (например Тунис).

Вж. „препоръчителните практики“, посочени в точка 2.7.

- 2.5. Капитанът на кораба или евентуално корабният агент трябва да предаде на съответните гранични служители списъка на екипажа и списъка на пътниците най-късно 24 часа преди пристигане в пристанището, или най-късно към момента на напускане на предходното пристанище, ако продължителността на пътуването е по-малка от 24 часа, или ако пристанището, където ще има престой, не е

⁹⁴ Вж. бележка под линия 102.

⁹⁵ Вж. бележка под линия 102.

известно или е било променено по време на пътуването — в момента, в който тази информация е налице. На капитана на кораба трябва да се изпраща потвърждение за получаване (подписано копие на списъка(ците) или потвърждение за получаване в електронен вид), което той трябва да представя при поискване, когато корабът е в пристанище.

- 2.6. В случаите, когато въз основа на оценката на рисковете, свързани с вътрешната сигурност и незаконната имиграция, граничните служители решат, че не е необходимо да извършват проверки на пътниците на круизния кораб съгласно член 8 от Кодекса на шенгенските граници в съответствие с общите правила относно граничните проверки, не съществува изискване за подпечатване на документите за пътуване. Проверките въз основа на списъци с имената или други проверки, свързани с риска, се различават от проверките съгласно член 8 от Кодекса на шенгенските граници и не водят до подпечатване или записи в системата за влизане/излизане.
- 2.7. При оценката на рисковете, свързани със сигурността и миграцията, за да се определи дали са необходими проверки при влизане или излизане, граничните служители следва да вземат предвид, *наред с другото*, следните елементи: гражданството на пътуващите, цялата налична информация относно превозвача и неговата надеждност, всички доклади за състоянието и съответната информация, която притежават, включително тази, получена от други държави от Шенген или съседни трети държави, както и маршрута на екскурзионното плаване. При оценката следва също така да се вземе предвид необходимостта от наличие на съответни записи за влизане и излизане за всеки отделен пътник, така че да се предотврати наличието на „фалшиви лица, надвишили разрешен срок на престой“ (пътници с регистрация за влизане, но без регистрация за излизане) и на „фалшиви незаконни мигранти“ (пътници, явяващи се на проверка при излизане без запис на влизане), като по този начин се гарантира надеждността на данните от системата за влизане/излизане и се избягват възможни проблеми с непълни регистри на граждани на трети държави, както беше споменато.

* Препоръчителни практики:

В случай на круизни кораби с маршрут, включващ както пристанища от Шенген, така и пристанища на трети държави, за целите на регистрацията на граждани на трети държави в СВИ, като общо правило се препоръчва:

- да се извършват проверки при *излизане* съгласно член 8 от Кодекса на шенгенските граници, когато пътници (или екипаж) се качват на круизния кораб в началото на екскурзионното си плаване;

- да се извършват проверки при *влизане* съгласно член 8 от Кодекса на шенгенските граници, когато пътници (или екипаж) напуснат круизния кораб в края на екскурзионното си плаване; - *да не се извършват проверки при влизане или излизане* съгласно член 8 от Кодекса на шенгенските граници в контекста на организирани туристически екскурзии или еднокдневни пътувания по време на междинно спиране в пристанище на държава от Шенген;

- *да не се извършват проверки при влизане или излизане* съгласно член 8 от Кодекса на шенгенските граници на пътници, останали на борда на круизния кораб по време на междинно спиране в пристанище на държава от Шенген.

Това не засяга правомощието на държавите членки да извършват проверки (различни от проверките по член 8 от Кодекса на шенгенските граници) на круизен кораб съгласно анализа на рисковете, свързани с вътрешната сигурност или незаконната имиграция, съгласно приложение VI към Кодекса на шенгенските граници. В случай на извършване на такива проверки контролираните граждани на трети държави няма да бъдат регистрирани в СВИ.

* Правно основание:

- [Кодекс на шенгенските граници \(приложение VI\)](#)

3. **ПРОВЕРКИ НА КОРАБОПЛАВАНЕТО С РАЗВЛЕКАТЕЛНА ЦЕЛ**

3.1. „Корабоплаване с развлекателна цел“ означава използването на плавателни съдове за развлечение за спортни или туристически цели.

- 3.2. Лицата на борда на плавателни съдове за развлечение, които идват или отпътуват от пристанище, разположено в държава от Шенген, не трябва да подлежат на гранични проверки и могат да влизат в пристанище, което не е граничен контролно-пропускателен пункт.

В зависимост обаче от оценката на рисковете, свързани с незаконната имиграция, и по-специално когато в непосредствена близост до територията на съответната държава от Шенген се намира брегова зона на държава, която не е част от пространството без граничен контрол по вътрешните граници, трябва да се извършват проверки на лицата и/или физическо претърсване на плавателните съдове за развлечение.

- 3.3. Плавателен съд за развлечение, който идва извън пространството без граничен контрол по вътрешните граници, може по изключение да влезе в пристанище, което не е граничен контролно-пропускателен пункт. В тези случаи лицата на борда трябва да уведомят пристанищните власти, за да им бъде разрешено да влязат в това пристанище. Пристанищните власти трябва да установят връзка с властите в най-близкото пристанище, определено за граничен контролно-пропускателен пункт, за да докладват за пристигането на плавателния съд. Декларацията по отношение на пътниците трябва да се прави, като на пристанищните власти се представя списък на лицата на кораба. Този списък трябва да се представя на граничните служители най-късно при пристигане. По същия начин, ако поради непреодолима сила плавателният съд за развлечение, който идва извън пространството без граничен контрол по вътрешните граници, трябва да акостира в пристанище, различно от граничен контролно-пропускателен пункт, пристанищните власти трябва да се свържат с властите в най-близкото пристанище, определено за граничен контролно-пропускателен пункт, за да докладват за пристигането на плавателния съд. Използването на това изключение не трябва да се превръща в правило и трябва да бъде ограничено до извънредни обстоятелства, включително *непреодолима сила* (например екстремни климатични условия, спешни медицински проблеми, повреда на машина или други технически проблеми, участие в операция по търсене и спасяване и др.). Други извънредни обстоятелства, които могат да оправдаят използването на изключението, могат да са: спортни събития и ситуации, характеризиращи се с изключително голям

приток на плавателни съдове за развлечение в определен географски район, което съществено затруднява поемането на увеличената активност на граничния пункт. Във всички тези случаи граничните проверки ще трябва да се извършват от властите на най-близкия (или близък) граничен контролно-пропускателен пункт.

- 3.4. По време на тези проверки трябва да се представи документ, който съдържа всички технически характеристики на съда и имената на лицата на борда. Копие на този документ трябва да се предаде на властите на пристанищата на влизане и излизане. За времето, през което съдът остава в териториалните води на една от държавите от Шенген, която изцяло прилага достиженията на правото от Шенген, копие на този списък трябва да бъде включено в документите на кораба.

- 3.5. На плавателните съдове за развлечение трябва да се извършват проверки на случаен принцип, независимо от резултатите от оценката на риска от незаконна имиграция.

* Правно основание:

- [Кодекс на шенгенските граници \(приложение VI\)](#)

4. ПРОВЕРКИ ПРИ КРАЙБРЕЖЕН РИБОЛОВ

- 4.1. „Крайбрежен риболов“ означава риболов, извършван с помощта на съдове, които всеки ден или в рамките на 36 часа се завръщат в пристанище, разположено в пространството без граничен контрол по вътрешните граници, без да спират на пристанище, което е разположено извън това пространство.
- 4.2. Екипажите на съдове за крайбрежен риболов, които се завръщат всеки ден или в рамките на 36 часа в пристанището на регистрация или на всяко друго пристанище, разположено в пространството без граничен контрол по вътрешните граници, без да остават на док в пристанище, разположено извън това пространство, не трябва да се проверяват системно.
- 4.3. Когато има риск от незаконна имиграция, и по-специално когато в непосредствена близост до територията на съответната държава от Шенген се намира брегова зона на трета държава, се извършват проверки на лицата и/или физическо претърсване на плавателния съд.
- 4.4. Екипажите на съдове за крайбрежен риболов, които не са регистрирани в пристанище, което се намира в пространството без граничен контрол по вътрешните граници, трябва да се проверяват в съответствие с разпоредбите, свързани с морските лица ([точка 5.3 от раздел I](#)). Капитанът на кораба трябва да уведомява компетентните органи за всяка промяна в списъка на екипажа и присъствието на пътници.

* Правно основание:

- [Кодекс на шенгенските граници \(приложение VI\)](#)

5. ПРОВЕРКИ НА РЕДОВНИ ФЕРИБОТНИ ПРЕВОЗИ

5.1. Проверки трябва да се извършват на лица на борда на съд за редовни фериботни превози, включващи пристанища, разположени извън пространството без граничен контрол по вътрешните граници. Трябва да се прилагат следните правила:

- а) когато това е възможно, за гражданите на държавите — членки на ЕС, на ЕИП и на Швейцария трябва да се осигуряват отделни ленти;
- б) проверки на пътници пешеходци трябва да се извършват индивидуално;
- в) проверки на пътници в леки автомобили трябва да се извършват, докато са при автомобила (в автомобила или до автомобила);
- г) пътници, ползващи редовни фериботни превози, които пътуват с автобус, трябва да се считат за пътници пешеходци. Те трябва да слязат от автобуса за извършване на проверките;
- д) проверки на водачи на товарни автомобили и всички придружаващи лица трябва да се извършват, докато лицата са при автомобила; тези проверки по принцип се организират отделно от проверките на други пътници;
- е) за да се гарантира, че проверките се извършват бързо, трябва да са налице достатъчен брой изходи;
- ж) по-специално за разкриване на незаконно пребиваващи граждани на трета държава трябва да се извършват произволни проверки на превозните средства, използвани от пътниците, и ако е приложимо, на товарите и други стоки, натоварени в превозните средства;
- з) членовете на екипажа на редовните фериботни превози трябва да се третират по същия начин както членовете на екипажа на търговските кораби;
- и) [точка 1.3 от настоящия раздел](#) (задължението за предаване на списък на пътниците и списък на екипажа) не се прилага. Ако в съответствие с Директива 98/41/ЕО на Съвета⁹⁶ относно регистрацията на лица, които плават на борда на

---

⁹⁶ Директива 98/41/ЕО на Съвета от 18 юни 1998 г. относно регистрацията на лица, които плават на борда на пътнически кораби, които оперират по направление към или от пристанища на държавите членки от Общността (ОВ L 188, 2.7.1998 г., стр. 35).

пътнически кораби, които оперират по направление към или от пристанища на държавите членки от Общността, трябва да бъде изготвен списък на лицата на кораба, до 30 минути след заминаването от пристанище, което се намира извън пространството без граничен контрол по вътрешните граници, капитанът на кораба трябва да изпрати копие от този списък на компетентния орган на първото пристанище на пристигане на територията на държавите от Шенген.

Правилата относно проверките на редовни фериботни превози, посочени в тази точка, които са определени в приложение VI, точка 3.2.9 към Кодекса на шенгенските граници, се отнасят до проверките „на борда на редовни фериботни превози“. По отношение на проверките, които се извършват на превозни средства извън ферибота (преди качване на ферибота или след слизане от ферибота), може да се приложат по-гъвкавите правила по отношение на сухопътните граници, определени в приложение VI, точка 1.1.3 към Кодекса на шенгенските граници. По правило лицата, пътуващи с превозни средства, могат да останат в тях по време на проверката. Ако обстоятелствата изискват обаче, лицата могат да бъдат помолени да излязат от превозните си средства. В такава ситуация пътниците също могат да бъдат насочени към пешеходните алеи.

* Правно основание:

- [Кодекс на шенгенските граници \(приложение VI\)](#)

- 5.2. Когато на борда на ферибот, пристигащ от държава извън пространството без граничен контрол по вътрешните граници, с повече от едно междинно спиране в това пространство се качват пътници само за останалата отсечка в рамките на тази територия, тези пътници следва да подлежат на проверка при излизане на пристанището на заминаване и на проверка при влизане на пристанището на пристигане. Проверките на лицата, които по време на междинните спирания вече са били на ферибота и не са се качили на него в пространството без граничен контрол по вътрешните граници, трябва да се извършват на пристанището на пристигане. Когато държавата на местоназначение не е част от пространството без граничен контрол по вътрешните граници, следва да се прилага обратната процедура.

6. ТОВАРНИ ПРЕВОЗИ МЕЖДУ ПРИСТАНИЩАТА, КОИТО СЕ НАМИРАТ НА ТЕРИТОРИЯТА НА ПРОСТРАНСТВОТО БЕЗ ГРАНИЧЕН КОНТРОЛ ПО ВЪТРЕШНИТЕ ГРАНИЦИ

- 6.1. Не следва да се извършват гранични проверки на товарни превози между две или повече пристанища, разположени на територията на пространството без граничен контрол по вътрешните граници, при които няма спирания на пристанища извън тази територия и които се състоят в превоз на товари.

Въпреки това проверки на екипажа и пътниците на тези кораби следва да се извършват само когато са обосновани въз основа на оценка на рисковете, свързани с вътрешната сигурност и незаконната имиграция.

РАЗДЕЛ V: Проверки на вътрешното корабоплаване

1. ВЪТРЕШНО КОРАБОПЛАВАНЕ

- 1.1. Вътрешно корабоплаване, включващо преминаването на външна граница, обхваща използването с търговска или развлекателна цел на всички видове кораби и плавателни съдове в реки, канали и езера.
- 1.2. Проверките на вътрешното корабоплаване, които трябва да се извършват, са същите като тези, които трябва да се извършват на морския трафик като цяло.
- 1.3. По отношение на лодки, които са използвани с търговска цел, капитанът и наетите на борда лица, които присъстват в списъка на екипажа, и членовете на семействата на тези лица, които пребивават на борда, трябва да се приемат за членове на екипажа или се считат за равносилни на такива.

* Правно основание:

- [Кодекс на шенгенските граници \(приложение VI\)](#)

ТРЕТА ЧАСТ — НАБЛЮДЕНИЕ НА ГРАНИЦИТЕ

1. ЦЕЛ НА НАБЛЮДЕНИЕТО

1.1. Основните цели на наблюдението на външните граници на места, различни от граничните контролно-пропускателни пунктове, и наблюдението на тези гранични контролно-пропускателни пунктове извън работно време са:

- а) да се предотврати и обезкуражи неразрешеното преминаване на границата;
- б) да се противодейства на трансграничната престъпност;
- в) да се приложат или да се предприемат мерки срещу лица, които са преминали границата незаконно;
- г) да се поддържа надеждна осведоменост за състоянието и способност за реагиране;
- д) да се спомогне за установяването на самоличността и за регистрацията на лицата, които преминават границите незаконно.

1.2. Ръководният служител трябва да предприеме всички необходими мерки, за да се предотврати неразрешеното преминаване на границата, и да осигури персонал и други ресурси въз основа на оценката на риска от незаконна имиграция и от трансгранична престъпност.

Използваните ресурси следва да се избират в съответствие с вида и характера на границата (сухопътна, по вътрешни водни пътища или морска).

2. МЕТОДИ ЗА НАБЛЮДЕНИЕ

2.1. Наблюдението може да се извършва от стационарни или мобилни екипи, които изпълняват задълженията си, като:

- а) патрулират;
- б) се разположат на места, известни или преценени за чувствителни.

2.2. Следва да се извършват чести и внезапни промени на интервала и методите на наблюдение, така че ефективно да се разкриват неразрешените преминавания на границите.

2.3. Основните им задачи, свързани с патрулирането, са:

- а) да наблюдават терена, на който осъществяват дейност;
- б) да гарантират, че не съществува риск за обществения ред и вътрешната сигурност в зоната на патрулиране;
- в) да проверяват документите на лицата, които се намират в района и които не са известни на патрулиращия екип;
- г) да спират всички заподозрени лица, които не носят никакви документи, и да искат от тях подробно обяснение на причините, поради които се намират в този район;
- д) да спират и предават лицата, които са преминали или са опитали да преминат границата незаконно, на най-близката станция на гранични служители, за да се установи самоличността, да бъдат регистрирани и да се снемат отпечатъците на лицата, незаконно пресичащи граница, и лицата, търсещи убежище, които са на възраст най-малко 14 години, за целите, свързани с Регламент (ЕС) № 603/2013;
- е) да обезпечават всички доказателства, свързани с неразрешеното преминаване на границите или други гранични инциденти.

По време на патрулирането следва да се използват кучета търсачи на специалните служби. За да се улесни патрулирането и наблюдението на границата, следва също така да се използват хеликоптери, патрулни плавателни съдове и превозни средства с повишена проходимост.

2.4. Основните задачи, свързани с разполагането по места, са:

- а) да наблюдават местата, които са преценени за чувствителни по отношение на незаконното преминаване на границите или контрабандата;

- б) да спират и предават на станцията на граничните служители лицата, които са преминали границата незаконно или са се опитали да го направят.
- 2.5. Според получената информация следва да бъдат организирани специални операции, за да бъдат хванати жертвите на трафик на хора и трафикантите на хора.
- 2.6. Наблюдението следва да бъде подкрепяно от интегрирани, мобилни и преносими технически системи за наблюдение и оборудване (т.е. радари, дронове, вътрешна система за видеонаблюдение, различни сензори и инфрачервена светлина или термални камери, които да гарантират способността за нощно виждане).

* Правно основание:

- [Кодекс на шенгенските граници \(член 13\)](#)

ЧЕТВЪРТА ЧАСТ — СПИСЪК НА СЪОТВЕТНИ ПРАВНИ ИНСТРУМЕНТИ

• Право на Съюза:

- [Конвенция за прилагане на Споразумението от Шенген от 14 юни 1985 г.](#) между правителствата на държавите от Икономическия съюз Бенелюкс, Федерална република Германия и Френската република за постепенното премахване на контрола по техните общи граници, подписана в Шенген на 19 юни 1990 г. ([ОБ L 239, 22.9.2000 г., стр. 19](#));
- [Решение 94/795/ПВР на Съвета от 30 ноември 1994 г.](#) относно съвместно действие, прието от Съвета на основание член К.3, параграф 2, буква б) от Договора за Европейския съюз, по отношение на облекчения при пътуване на ученици от трети страни, които пребивават в държава членка ([ОБ L 327, 19.12.1994 г., стр. 1](#));
- [Регламент \(ЕО\) № 1683/95 на Съвета от 29 май 1995 г.](#) за определяне на единен формат за визи ([ОБ L 164, 14.7.1995 г., стр. 1](#));
- [Харта на основните права на Европейския съюз \(ОБ С 364, 18.12.2000 г., стр. 1\)](#);
- [Директива 2001/51/ЕО на Съвета от 28 юни 2001 г.](#) за допълнение на разпоредбите на член 26 от Конвенцията за прилагане на Споразумението от Шенген от 14 юни 1985 г. ([ОБ L 187, 10.7.2001 г., стр. 45](#));
- [Регламент \(ЕО\) № 333/2002 на Съвета от 18 февруари 2002 г.](#) за единния формат на формуляра за поставяне на визите, които се издават от държавите членки на лицата, които притежават пътен документ, който не е признат от държавата членка, която е изготвила формуляра ([ОБ L 53, 23.2.2002 г., стр. 4](#));
- [Регламент \(ЕО\) № 1030/2002 на Съвета от 13 юни 2002 г.](#) относно единния формат на разрешенията за пребиваване за гражданите на трети страни ([ОБ L 157, 15.6.2002 г., стр. 1](#));
- [Регламент \(ЕО\) № 693/2003 на Съвета от 14 април 2003 г.](#) за създаване на документ за улеснен транзит (FTD) и на документ за улеснен транзит с влак (FRTD), както и за изменение на Общите консулски инструкции и на Общия наръчник ([ОБ L 99, 17.4.2003 г., стр. 8](#));
- [Регламент \(ЕО\) № 694/2003 на Съвета от 14 април 2003 г.](#) относно единни формуляри за документ за улеснен транзит (FTD) и за документ за улеснен транзит с влак (FRTD), предвидени в Регламент (ЕО) № 693/2003 ([ОБ L 99, 17.4.2003 г., стр. 15](#));
- [Решение 2004/265/ЕО на Съвета от 8 март 2004 г.](#) относно сключването на Меморандум за разбирателство между Европейската общност и Националната администрация по туризъм на Китайската народна република относно визите и свързани с тях въпроси за туристически групи от Китайската народна република (Статут на одобрена дестинация — ADS) ([ОБ L 83, 20.3.2004 г., стр. 12](#));

- [Регламент \(ЕО\) № 851/2004](#) на Европейския парламент и на Съвета от 21 април 2004 г. за създаване на Европейски център за профилактика и контрол върху заболяванията ([ОВ L 142, 30.4.2004 г., стр. 1](#));
- [Директива 2004/38/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 29 април 2004 г.](#) относно правото на граждани на Съюза и на членове на техните семейства да се движат и да пребивават свободно на територията на държавите членки ([ОВ L 229, 29.6.2004 г., стр. 35](#));
- [Регламент \(ЕО\) 2252/2004 на Съвета от 13 декември 2004 г.](#) относно стандартите за отличителните знаци за сигурност и биометричните данни в паспортите и документите за пътуване, издавани от държавите членки ([ОВ L 385, 29.12.2004 г., стр. 1](#));
- [Решение № 896/2006 на Европейския парламент и на Съвета от 14 юни 2006 г.](#) за създаване на опростен режим за контрол на лица на външните граници, който се основава на едностранното признаване от страна на държавите членки на определени разрешения за пребиваване, които се издават от Швейцария и Лихтенщайн за транзитно преминаване през тяхната територия ([ОВ L 167, 20.6.2006 г., стр. 8](#));
- [Регламент \(ЕО\) № 1931/2006 на Европейския парламент и на Съвета от 20 декември 2006 г.](#) за определяне на правилата за местния граничен трафик на външните сухопътни граници на държавите членки и за изменение на разпоредбите на Шенгенската конвенция ([ОВ L 405, 30.12.2006 г., стр. 1](#));
- [Решение № 2007/801/ЕО на Съвета от 6 декември 2007 г.](#) относно пълното прилагане на разпоредбите на достиженията на правото от Шенген в Чешката република, Република Естония, Република Латвия, Република Литва, Република Унгария, Република Малта, Република Полша, Република Словения и Словашката република ([ОВ L 323, 8.12.2007 г., стр. 34](#));
- [Регламент \(ЕО\) № 300/2008 на Европейския парламент и на Съвета от 11 март 2008 г.](#) относно общите правила в областта на сигурността на гражданското въздухоплаване и за отмяна на Регламент (ЕО) № 2320/2002 ([ОВ L 97, 9.4.2008 г., стр. 72](#));
- [Регламент \(ЕО\) № 767/2008 на Европейския парламент и на Съвета от 9 юли 2008 г.](#) относно Визовата информационна система (ВИС) и обмяна на данни между държавите членки относно визите за краткосрочно пребиваване (Регламент за ВИС) ([ОВ L 218, 13.8.2008 г., стр. 60](#));
- [Решение 2008/903/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 27 ноември 2008 г.](#) относно пълното прилагане на разпоредбите на достиженията на правото от Шенген в Конфедерация Швейцария ([ОВ L 327, 5.12.2008 г., стр. 15](#));
- [Регламент \(ЕО\) № 810/2009 на Европейския Парламент и на Съвета от 13 юли 2009 г.](#) за създаване на Визов кодекс на Общността (Визов кодекс) ([ОВ L 243, 15.9.2009 г., стр. 1](#));

- [Регламент \(ЕС\) № 265/2010 от 25 март 2010 г.](#) за изменение на Конвенцията за прилагане на споразумението от Шенген и на Регламент (ЕО) № 562/2006 по отношение на движението на лица с визи за дългосрочно пребиваване ([ОВ L 85, 31.3.2010 г., стр. 1](#));
- [Решение 2011/842/ЕС на Съвета от 13 декември 2011 г.](#) относно пълното прилагане на разпоредбите на достиженията на правото от Шенген в Княжество Лихтенщайн ([ОВ L 334, 16.12.2011 г., стр. 27](#));
- [Директива 2011/95/ЕС от 13 декември 2011 г.](#) относно стандарти за определянето на граждани на трети държави или лица без гражданство като лица, на които е предоставена международна закрила, за единния статут на бежанците или на лицата, които отговарят на условията за субсидиарна закрила, както и за съдържанието на предоставената закрила ([ОВ L 337, 20.12.2011 г., стр. 9](#));
- [Директива 2013/32/ЕС от 26 юни 2013 г.](#) относно общите процедури за предоставяне и отнемане на международна закрила ([ОВ L 180, 29.6.2013 г., стр. 60](#));
- [Регламент \(ЕС\) № 604/2013 от 26 юни 2013 г.](#) за установяване на критерии и механизми за определяне на държавата членка, компетентна за разглеждането на молба за международна закрила, която е подадена в една от държавите членки от гражданин на трета държава или от лице без гражданство (Регламент „Дъблин“) ([ОВ L 180, 29.6.2013 г., стр. 31](#));
- [Регламент \(ЕС\) № 603/2013 от 26 юни 2013 г.](#) за създаване на система Евродак за сравняване на дактилоскопични отпечатъци с оглед ефективното прилагане на Регламент (ЕС) № 604/2013 за установяване на критерии и механизми за определяне на държавата членка, компетентна за разглеждането на молба за международна закрила, която е подадена в една от държавите членки от гражданин на трета държава или от лице без гражданство и за искане на сравнения с данните в Евродак от правоприлагащите органи на държавите членки и Европол за целите на правоприлагането и за изменение на Регламент (ЕС) № 1077/2011 за създаване на Европейска агенция за оперативното управление на широкомащабни информационни системи в областта на свободата, сигурността и правосъдието ([ОВ L 180, 29.6.2013 г., стр. 1](#));
- [Решение № 1082/2013/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 22 октомври 2013 г.](#) за сериозните трансгранични заплахи за здравето и за отмяна на Решение № 2119/98/ЕО ([ОВ L 293, 5.11.2013 г., стр. 1](#));
- [Регламент за изпълнение \(ЕС\) № 118/2014 на Комисията от 30 януари 2014 г.](#) за изменение на Регламент (ЕО) № 1560/2003 за определяне условията за прилагане на Регламент (ЕО) № 343/2003 на Съвета за установяване на критерии и механизми за определяне на държавата членка, която е компетентна за разглеждането на молба за убежище, която е подадена в една от държавите членки от гражданин на трета страна ([ОВ L 39, 8.2.2014 г., стр. 1](#));

- [Решение № 565/2014/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 15 май 2014 г.](#) за въвеждане на опростен режим за контрола на лица на външните граници, който се основава на едностранното признаване от страна на България, Хърватия, Кипър и Румъния на определени документи за равностойни на националните им визи за транзитно преминаване или планиран престой на тяхна територия, ненадвишаващ 90 дни в рамките на период от 180 дни, и за отмяна на Решения № 895/2006/ЕО и № 582/2008/ЕО ([ОБ L 157, 27.5.2014 г., стр. 23](#));
- [Директива 2014/66/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 15 май 2014 г.](#) относно условията за влизане и пребиваване на граждани на трети държави в рамките на вътрешнокорпоративен трансфер ([ОБ L 157, 27.5.2014 г., стр. 1](#));
- [Регламент \(ЕС\) 2016/399 на Европейския парламент и на Съвета от 9 март 2016 г.](#) относно Кодекс на Съюза за режима на движение на лица през границите (Кодекс на шенгенските граници) ([ОБ L 77, 23.3.2016 г., стр. 1](#));
- [Регламент \(ЕС\) 2016/679 на Европейския парламент и на Съвета от 27 април 2016 г.](#) относно защитата на физическите лица във връзка с обработването на лични данни и относно свободното движение на такива данни и за отмяна на Директива 95/46/ЕО (Общ регламент относно защитата на данните) ([ОБ L 119, 4.5.2016 г., стр. 1](#));
- [Директива \(ЕС\) 2016/680 на Европейския парламент и на Съвета от 27 април 2016 г.](#) относно защитата на физическите лица във връзка с обработването на лични данни от компетентните органи за целите на предотвратяването, разследването, разкриването или наказателното преследване на престъпления или изпълнението на наказания и относно свободното движение на такива данни, и за отмяна на Рамково решение 2008/977/ПВР на Съвета ([ОБ L 119, 4.5.2016 г., стр. 89](#));
- [Директива \(ЕС\) 2016/801 на Европейския парламент и на Съвета от 11 май 2016 г.](#) относно условията за влизане и пребиваване на граждани на трети държави с цел провеждане на научно изследване, следване, стаж, доброволческа дейност, програми за ученически обмен или образователни проекти и работа по програми „au pair“ ([ОБ L 132, 21.5.2016 г., стр. 21](#));
- [Решение \(ЕС\) 2017/733 на Съвета от 25 април 2017 г.](#) относно прилагането на разпоредбите на достиженията на правото от Шенген във връзка с Шенгенската информационна система в Република Хърватия ([ОБ L 108, 26.4.2017 г., стр. 31](#));
- [Регламент \(ЕС\) 2018/1860 на Европейския парламент и на Съвета от 28 ноември 2018 г.](#) за използването на Шенгенската информационна система за целите на връщането на незаконно пребиваващи граждани на трети държави ([ОБ L 312, 7.12.2018 г., стр. 1](#));

- [Регламент \(ЕС\) 2018/1861 на Европейския парламент и на Съвета от 28 ноември 2018 г. за създаването, функционирането и използването на Шенгенската информационна система \(ШИС\) в областта на граничните проверки, за изменение на Конвенцията за прилагане на Споразумението от Шенген и за изменение и отмяна на Регламент \(ЕО\) № 1987/2006 \(ОВ L 312, 7.12.2018 г., стр. 14\);](#)
- [Регламент \(ЕС\) 2018/1862 на Европейския парламент и на Съвета от 28 ноември 2018 г. за създаването, функционирането и използването на Шенгенската информационна система \(ШИС\) в областта на полицейското сътрудничество и съдебното сътрудничество по наказателноправни въпроси, за изменение и отмяна на Решение 2007/533/ПВР на Съвета и за отмяна на Регламент \(ЕО\) № 1986/2006 на Европейския парламент и на Съвета и Решение 2010/261/ЕС на Комисията \(ОВ L 312, 7.12.2018 г., стр. 56\);](#)
- [Регламент \(ЕС\) 2018/1806 на Европейския парламент и на Съвета от 14 ноември 2018 г. за определяне на третите страни, чиито граждани трябва да притежават виза, когато преминават външните граници, както и тези, чиито граждани са освободени от това изискване \(ОВ L 303, 28.11.2018 г., стр. 39\);](#)
- [Решение \(ЕС\) 2018/934 на Съвета от 25 юни 2018 г. относно привеждането в действие на оставащите разпоредби от достиженията на правото от Шенген, свързани с Шенгенската информационна система, в Република България и в Румъния \(ОВ L 165, 2.7.2018 г., стр. 37\);](#)
- [Регламент \(ЕС\) 2019/1157 на Европейския парламент и на Съвета от 20 юни 2019 г. относно повишаване на сигурността на личните карти на гражданите на Съюза и на документите за пребиваване, издавани на гражданите на Съюза и на членовете на техните семейства, които упражняват правото си на свободно движение \(ОВ L 188, 12.7.2019 г., стр. 67\);](#)
- [Решение за изпълнение С\(2020\) 395 на Комисията от 28.1.2020 г. за изменение на Решение С\(2010\) 1620 final на Комисията във връзка със замената на Наръчника за обработване на заявления за издаване на визи и промяна в издадени визи \(Наръчник за прилагане на Визовия кодекс I\).](#)

• **Международно право:**

- [Конвенция от 7 декември 1944 г. за международно гражданско въздухоплаване \(Конвенция на ИКАО, приложения 2 и 9\);](#)
- [Европейска конвенция за защита на правата на човека от 4 ноември 1950 г. и протоколите към нея;](#)
- [Женевска конвенция за статута на бежанците от 28 юли 1951 г., изменена с Нюйоркския протокол от 31 януари 1967 г.;](#)
- [Виенска конвенция за дипломатическите отношения от 18 април 1961 г.;](#)

- [Конвенция за улесняване на международното морско корабоплаване от 9 април 1965 г.;](#)
- [Споразумение между Европейската общност и нейните държави членки, от една страна, и Швейцарската конфедерация, от друга страна, относно свободното движение на хора \(ОВ L 114, 30.4.2002 г., стр. 6\);](#)
- [Конвенция № 185 на Международната организация на труда за националните удостоверения за самоличност на моряците от 19 юни 2003 г.;](#)
- [Двустранни споразумения относно местния граничен трафик;](#)
- [Споразумение за оттеглянето на Обединеното кралство Великобритания и Северна Ирландия от Европейския съюз и Европейската общност за атомна енергия \(ОВ С 384I, 12.11.2019 г., стр. 1\).](#)

ДОПЪЛНЕНИЕ А

ПРОЦЕДУРА ПО УВЕДОМЯВАНЕ

Когато държава членка⁹⁷ възнамерява да извърши целеви проверки на лица, които се ползват с право на свободно движение съгласно правото на Съюза, в съответствие с член 8, параграф 2а от Кодекса на шенгенските граници, тя трябва незабавно да уведоми за намерението си да приложи тези целеви проверки:

- а) другите държави членки,
- б) Европейската агенция за гранична и брегова охрана (Агенцията) и
- в) Комисията.

Съответната държава членка може да вземе решение за класифициране на уведомлението или на части от него.

В уведомлението трябва да се обяснят по долупосочения начин мотивите, обхватът и продължителността на дерогацията с цел да се гарантира полезното действие (*effet utile*) на уведомлението, и по-специално да се даде възможност на другите държави членки, Комисията и Агенцията да изразят евентуални опасения.

Мотивите трябва да са подкрепени с обективни елементи, които са от значение за дерогацията от системните проверки на определени гранични контролно-пропускателни пунктове.

По-специално съответната държава членка следва да представи информация относно:

- основните характеристики на потока от пътници на съответния граничен контролно-пропускателен пункт или пунктове, като например категориите лица, преминаващи границата;
- приблизителния дял на гражданите на трети държави и дела на преминаващите през тази граница лица, които се ползват с право на свободно движение съгласно правото на Съюза;

---

⁹⁷ В настоящия документ терминът „държава членка“ следва да се разбира като обхващащ и четирите асоциирани към Шенген държави.

- обстоятелството, че твърдяното удължаване на времето за чакане се дължи на системните проверки (а не например на пътностроителни работи в района, намиращ се в близост до граничния контролно-пропускателен пункт). В това отношение общо позоваване на предстоящия период на отпуски не е достатъчно. Не съществува универсален показател за непропорционалното въздействие върху потока на движение, приложим към всички държави членки или гранични контролно-пропускателни пунктове. В оценката на непропорционалното въздействие върху времето за чакане трябва да се съдържа информация относно средното време за чакане или забавянията, наблюдавани в предишни периоди;

- това как дерогацията ще отстрани непропорционалното въздействие върху потока на движение през съответния граничен контролно-пропускателен пункт или съответните гранични контролно-пропускателни пунктове.

Трябва да се посочи(посочат) граничният контролно-пропускателен пункт или пунктове.

Планираната продължителност на дерогацията трябва да е пропорционална и да не надхвърля необходимото. Предвидената крайна дата на дерогацията трябва да се посочва за всеки граничен контролно-пропускателен пункт. Не се приемат дерогации с неопределена продължителност. В съответствие с член 15 от Кодекса на шенгенските граници държавите членки се ангажират да осигурят необходимия персонал и ресурси в достатъчни количества, за да се гарантира извършването на системни проверки в съответните бази данни.

Държавата членка следва да посочи в уведомлението датата, на която оценката на риска е била предадена на Агенцията, както се изисква в член 8, параграф 2а от Кодекса на шенгенските граници, и да обясни основните елементи от оценката на риска, позволяващи на адресатите на това уведомление да вземат информирано становище.

Когато други държави членки, Агенцията или Комисията имат опасения във връзка с намерението да се ползва дерогация от правилото за системни проверки в базите данни, те трябва да уведомят съответната държава членка за тези опасения в срок от две седмици след получаване на уведомлението. Държавата членка трябва да вземе предвид тези опасения.

Държавите членки следва да установят свои вътрешни канали за комуникация и трябва да уведомяват другите държави членки и Комисията чрез своето постоянно представителство, като уведомлението се изпрати съответно до звеното за контакт в постоянното представителство и функционалната пощенска кутия (<mailto:HOME-B1-BORDERS@ec.europa.eu>).

ДОПЪЛНЕНИЕ Б

ПРОЦЕДУРА ОТНОСНО ПРИЛАГАНЕТО НА ДЕРОГАЦИЯ ОТ ПРИНЦИПА НА СИСТЕМНИТЕ ПРОВЕРКИ В СЪОТВЕТНИТЕ БАЗИ ДАННИ СЪГЛАСНО ЧЛЕН 8 ОТ КОДЕКСА НА ШЕНГЕНСКИТЕ ГРАНИЦИ, ВКЛЮЧИТЕЛНО ИЗГОТВЯНЕТО НА ОЦЕНКА НА РИСКА

С член 8, параграф 2а от Кодекса на шенгенските граници се позволява на държавите членки да ползват дерогация от принципа на системните проверки в съответните бази данни по отношение на лица, които се ползват с право на свободно движение съгласно правото на Съюза и които преминават през външните граници, при условие че са изпълнени следните кумулативни условия:

1. Съответната държава членка трябва да докаже непропорционално въздействие върху потока на движението във връзка с извършването на системни проверки на лица, които се ползват с право на свободно движение съгласно правото на Съюза.
2. Преди да вземе решение относно дерогацията, съответната държава трябва да изготви оценка на риска, която да показва, че прилагането на целевите проверки на лица, които се ползват с право на свободно движение съгласно правото на Съюза, не би довело до рискове, свързани със сигурността.

За да се гарантира полезното действие (*effet utile*) на разпоредбите относно временната дерогация, следните аспекти, свързани с оценката на риска от извършване на целеви проверки и с последващите действия във връзка с уведомление за намерението да се ползва дерогация, трябва да се пояснят, както следва:

А. Оценка на риска

1. Държавата членка, която иска да ползва дерогация, изготвя оценка на риска съгласно методиката на общия интегриран модел за анализ на риска (CIRAM).

Агенцията, в тясно сътрудничество с държавите членки, ще разработи стандартизиран образец за докладване, който ще използва полезните взаимодействия с други вече съществуващи оценки на риска и оценки на уязвимостта, и ще предостави онлайн достъп до него.

2. Оценката на риска, в която се заключава, че е налице слаба [или средна] заплаха, се предоставя на Агенцията преди прилагането на практика на дерогацията, като се използва стандартизиран образец за докладване. При извънредни случаи (например при извънреден и непредвиден приток на пътници от ЕС/ЕИП/Швейцария в определен граничен контролно-пропускателен пункт) оценката на риска може да бъде предоставена едновременно с прилагането на дерогацията само ако в уведомлението вече е предоставена изчерпателна информация, за да се докаже непосредствено непропорционално въздействие върху потока на движение на конкретния граничен контролно-пропускателен пункт.

Съгласно член 8, параграф 2а, втора алинея от Кодекса на шенгенските граници: *„В оценката на риска се посочват причините за такова временно ограничаване на проверките до целеви проверки в базите данни, взема се предвид, inter alia, непропорционалното въздействие върху потока на движението и се предоставят статистически данни за пътниците и инцидентите, свързани с трансграничната престъпност. Оценката на риска се актуализира редовно.“* Тъй като за лицата, които се ползват с право на свободно движение съгласно правото на Съюза, могат да се прилагат дерогации, оценката на риска следва да бъде насочена към оценяването на рисковете, причинени от тези лица на определени гранични контролно-пропускателни пунктове.

По-конкретно оценката на риска на държавата членка, посочена в член 8, параграф 2а от Кодекса на шенгенските граници и изготвена в съответствие с методиката на CIRAM и посредством образец, трябва да включва:

- I. описание на причината за временното ограничаване на проверките до целеви проверки в базите данни и предоставяне на количествени данни (например прогнозен пътникопоток, време за обработване на пътник или подобни), доказващи непропорционално въздействие върху потока на движение в избрания граничен контролно-пропускателен пункт или избраните гранични контролно-пропускателни пунктове, след като са били изчерпани възможностите за увеличаване на капацитета.
- II. приблизителен дял от общия брой и доминиращите профили на пътниците, които се ползват с право на свободно движение съгласно правото на Съюза и които биха могли да представляват заплаха за обществения ред, вътрешната сигурност, общественото здраве или международните отношения на някоя от държавите членки през времето, когато ще се прилага дерогацията от системните проверки.
- III. оценка на възможното въздействие на дерогацията върху сигурността, а именно обществения ред, вътрешната сигурност и др. на държавите членки, включително оценката на възможното въздействие на дерогацията върху пътните връзки с други държави членки.

Оценка на риска, в която се заключава, че рисковете, свързани с обществения ред, вътрешната сигурност, общественото здраве или международните отношения на някоя от държавите членки, са големи, няма да води до дерогация.

Въз основа на оценка на риска, в която се заключава, че рисковете, свързани с обществения ред, вътрешната сигурност, общественото здраве или международните отношения на някоя от държавите членки са слаби [или средни], съответната държава членка следва да докаже, че установените рискове за всеки граничен контролно-пропускателен пункт са ограничени с подходящи стратегии и средства. Тези стратегии и средства ще бъдат описани в оценката на риска, която се предоставя на Агенцията.

3. Агенцията оценява предадената ѝ оценка на риска в срок, договорен с въпросната държава членка. Агенцията може да използва собствените си ресурси и информация, по-специално информацията, събрана посредством оценки на уязвимостта, за да извърши преценка на оценките на риска, предоставени от държавите членки. Тя може да поиска съвет от Европол или други агенции на ЕС.

- А. В случай че оценката на риска е непълна или предоставената информация не е относима, Агенцията трябва да се свърже със съответната държава членка във възможно най-кратък срок, за да поиска допълнителна информация/обосновка. В случай че изготвената оценка на риска не бъде подадена до крайния срок, договорен с Агенцията, последната следва да предупреди останалите държави членки и Комисията относно положението, след като се е обърнала към съответната държава членка с едно последно искане да получи оценката.
- Б. В случай на несъгласие между съответната държава членка и Агенцията по отношение на пълнотата и относимостта на предадената оценка на риска ще се търси общо съгласие на двустранна основа в рамките на разумен период от време (най-много две седмици).

Ако различията продължават да съществуват, Агенцията трябва да предупреди Комисията и останалите държави членки. Може да бъде свикана среща с участието на представители на Агенцията, съответната държава членка, Комисията и когато е уместно, други държави членки. В такъв случай Комисията организира срещата и кани съответните заинтересовани страни да участват.

Становището на Агенцията следва първо да се изпрати за предоставяне на бележки на държавата членка, която е предоставила оценката на риска. Агенцията трябва да информира Комисията и другите държави членки за становището си.

4. Съответната държава членка трябва да актуализира оценката на риска. При извършването на актуализацията следва също така да се спазват точки А.1—А.3, когато са приложими.

Б. Уведомление за намерението да се ползва дерогация и последващи действия във връзка с това уведомление:

1. Съответната държава членка уведомява другите държави членки, Комисията и Агенцията за намерението си да ползва дерогация. Уведомлението следва да отговаря на минималните изисквания, определени в допълнение А към настоящото ръководство.

2. Когато държави членки, Агенцията или Комисията имат опасения във връзка с намерението за извършване на целеви проверки в базите данни, те трябва незабавно да уведомят въпросната държава членка за тези опасения. Другите държави членки или Комисията могат да поискат от Агенцията да провери дали основанията за техните опасения са оправдани.

Държавите членки, имащи опасения, могат също така да информират Агенцията, Комисията и другите държави членки за своите опасения. Въпреки че опасенията следва да бъдат изяснени по принцип на двустранна основа с държавата членка, която е изпратила уведомление относно намерението си да ползва дерогация, предвид броя или характера на опасенията (свързани например с един и същ аспект) може да бъде свикана среща на всички страни, изразили опасения, като същевременно се информират другите страни, които имат право да формулират опасения, но още не са го направили. Тези срещи могат да бъдат свикани по инициатива на която и да е от оправомощените страни. Комисията отговаря за организацията на тази среща и я председателства.

3. Държавата членка, която възнамерява да ползва дерогация от системните проверки в съответните бази данни на лицата, които се ползват с право на свободно движение съгласно правото на Съюза, трябва да вземе предвид тези опасения.

4. Съответната държава членка трябва на всеки шест месеца да докладва на Комисията и на Агенцията относно извършването на целеви проверки в съответните бази данни на лицата, които се ползват с право на свободно движение съгласно правото на Съюза. Докладите следва да предоставят подробна информация относно действителното използване на целевите проверки на конкретните гранични контролно-пропускателни пунктове, данни за потока на движението на тези гранични контролно-пропускателни пунктове, на които се прилага дерогацията, както и относно въздействието на тези проверки върху промените в оценката на рисковете, свързани с обществения ред, вътрешната сигурност, общественото здраве или международните отношения в съответната държава членка.

За всеки ГКПП и за всеки времеви интервал, през който са използвани дерогации, държавата членка трябва да включи в доклада си най-малко следната информация:

- точното време на използване на дерогациите (начало: часове и минути по UTC. край: часове и минути по UTC);
- брой на пътниците, които са пресекли границата, с разбивка по гражданство и посока на пътуването (влизване/излизане);
- брой на лицата, които се ползват с право на свободно движение съгласно правото на Съюза и на които не е извършена проверка в базите данни при влизане, с разбивка по гражданство и посока на пътуването (влизване/излизане);

- брой на лицата, които се ползват с право на свободно движение съгласно правото на Съюза и на които е извършена проверка в базите данни, с разбивка по гражданство и посока на пътуването (влизане/излизане);
- брой на потвърдените съвпадения от справките в съответните бази данни по отношение на пътници, които са били обект на целеви проверки, с разбивка по посока на пътуването (влизане/излизане), гражданство и база данни.

Освен това, когато е целесъобразно, държавите членки следва да се стремят да предоставят следната контекстова информация, по ГКПП и по месеци, за периода на докладване⁹⁸:

- брой на пътниците, които пресичат границата, с разбивка по гражданство и посока на пътуването (влизане/излизане);
- брой на потвърдените съвпадения от справките в съответните бази данни по време на системни проверки, с разбивка по посока на пътуването (влизане/излизане) и гражданство.

---

⁹⁸

Това задължение за докладване може да бъде разгледано след първото докладване.

СПИСЪК НА ПРИЛОЖЕНИЯТА КЪМ ПРАКТИЧЕСКОТО РЪКОВОДСТВО ЗА ГРАНИЧНИТЕ СЛУЖИТЕЛИ

1. Списък с националните служби, отговорни за граничния контрол.
2. Списък на точките за контакт в държавите членки по въпросите, свързани с управлението на границите.
3. Списък с точките за контакт, отговорни за обмена на информация относно кодовете за сигурност на печатите за влизане и излизане.
4. Списък на граничните контролно-пропускателни пунктове.
5. Таблица с документите за пътуване, които дават право на притежателя да пресича външните граници и които могат да бъдат заверени с виза (= приложение 10 към Наръчника за прилагане на Визовия кодекс (същото заглавие)).
6. Списък на третите държави, чиито граждани трябва да притежават виза при преминаване на външните граници, както и на тези, чиито граждани се освободени от това изискване (= приложение 1 към Наръчника за прилагане на Визовия кодекс).
7. Транзитно преминаване на граждани на трети държави, притежаващи виза/разрешение за пребиваване, издадени от държава от Шенген, през териториите на България, Кипър и Румъния.
8. Изключения от изискването за притежаване на виза за притежатели на дипломатически паспорти, служебни паспорти и други официални паспорти (= приложение 5 „Информация относно националните дерогации от изискването за притежаване на виза“ към Наръчника за прилагане на Визовия кодекс).
9. Изключения от изискването за притежаване на виза за признати бежанци и лица без гражданство (= приложение 5 „Информация относно националните дерогации от изискването за притежаване на виза“ към Наръчника за прилагане на Визовия кодекс).
10. Други изключения от изискването за притежаване на виза (= приложение 5 „Информация относно националните дерогации от изискването за притежаване на виза“ към Наръчника за прилагане на Визовия кодекс).

11. Изключения от освобождаването от изискване за притежаване на виза по отношение на лица, извършващи платена дейност (= приложение 5 „Информация относно националните дерогации от изискването за притежаване на виза“ към Наръчника за прилагане на Визовия кодекс).
12. Списък на третите държави, чиито граждани подлежат на изискване за притежаване на виза за летищен транзит
(= приложение 7 към Наръчника за прилагане на Визовия кодекс:
  - Приложение 7А „Общ списък на третите държави, чиито граждани трябва да притежават виза за летищен транзит, когато преминават през международна транзитна зона на летища, намиращи се на територията на държавите членки“.
  - Приложение 7Б „Списък на третите държави, чиито граждани трябва да притежават виза за летищен транзит, когато преминават през международна транзитна зона на летища, намиращи се на територията на една/някои държави членки“.
  - Приложение 7В „Списък на разрешенията за пребиваване, които дават на титулярите им право на транзитно преминаване през летищата на държавите членки, без да се изисква да притежават виза за летищен транзит“.
13. Единен формат за визови стикери и информация за техните технически спецификации и защитни елементи (= приложение 19 „Визовият стикер“ към Наръчника за прилагане на Визовия кодекс).
14. Как се попълват визови стикери (= приложение 20 „Попълване на визовия стикер“ към Наръчника за прилагане на Визовия кодекс).
15. Информация, която трябва да бъде въведена, ако е необходимо, в раздела за коментари (= приложение 22 „Национални записи в раздела „Забележки“ на визовия стикер“ към Наръчника за прилагане на Визовия кодекс).
16. Инструкции за вмъкване на информация в областта за оптично четене (приложението е излишно, информацията е включена в приложение 14 към настоящото ръководство).
17. Образец на попълнени визови стикери (допълнителни насоки) (= приложение 21 „Примери за попълнени визови стикери“ към Наръчника за прилагане на Визовия кодекс).

18. Примери за визови стикери, издадени от държавите членки (със снимки).
19. Документ за улеснен транзит (FTD) и документ за улеснен транзит с влак (FRTD).
20. Образец на картите, издавани от външните министерства на държавите членки.
21. Такси, които се начисляват в евро, съответстващи на административните разходи за обработване на заявленията за виза (за допълнителна информация вж. точка 4.4 от част II от Наръчника за прилагане на Визовия кодекс).
22. Списък на разрешенията за пребиваване, издавани от държавите членки.
23. Образец на разрешенията за пребиваване, издавани от държавите членки.
24. Подкрепящи документи за удостоверяване изпълнението на условията за влизане.
25. Основни референтни суми, необходими за преминаване на външната граница, определени от националните органи (= приложение 18 към Наръчника за прилагане на Визовия кодекс).
26. Стандартен формуляр за одобрение на доказателства относно спазването на условията за продължителност на краткосрочен престой в случаите, когато документът за пътуване не носи печат за влизане.
27. Национални практики за оборване на презумпция за незаконно влизане при липса на печат.
28. Стандартен формуляр за отказ за влизане на границата, включително стандартен формуляр за уведомяване и мотивиране на анулиране или отмяна на виза, обосновавайки причината(ите) за анулирането.
29. Оперативни инструкции за издаване на визи на границата на транзитно преминаващи морски лица, които подлежат на изисквания за притежаване на виза (= приложение 26 към Наръчника за прилагане на Визовия кодекс).
30. Списък на учениците, пътуващи като част от училищна екскурзия в рамките на Европейския съюз (= приложение 3 към Наръчника за прилагане на Визовия кодекс).
31. Списък на националните органи, компетентни за разглеждане на искане за достъп до лични данни, въведени в ШИС.
32. Модели на знаците за обозначаване на ленти на граничните контролно-пропускателни пунктове.

33. Образци на хармонизирани бланки, доказателство за наличие на покана, поемане на задължението за осигуряване на средства за издръжка и настаняване, изготвени от договарящите страни (= приложение 15 „Образци на формуляри на ДЧ, предоставящи доказателство за поемане на задължението за осигуряване на средства за издръжка и/или настаняване“ към Наръчника за прилагане на Визовия кодекс).
34. Образци на документи, издадени на бежанци, лица без гражданство, ползващи субсидиарна закрила.
35. Образци на сборни документи.
36. Списък на споразуменията за местен граничен трафик и образци на разрешенията, издавани от държавите членки за тази цел.
37. Списък на националните точки за контакт за провеждането на консултации във връзка с ненавършили пълнолетие лица.
38. Насоки относно движението на турски граждани, пресичащи външните граници на държавите — членки на ЕС, за да предоставят услуги в рамките на ЕС (= приложение 6 към Наръчника за прилагане на Визовия кодекс).
39. Стандартен формуляр за признаване на решение за връщане за целите на транзитно преминаване по суша.
40. Удостоверение за работник в международния транспорт.
41. Удължаване на законния престой във връзка с COVID-19 — национални практики.
42. Насоки относно третирането на бенефициерите по Споразумението за оттегляне.
43. Образци на документи, които бенефициерите по споразуменията за оттегляне (EU-UK, IS/LI/NO-UK, CH-UK) могат да притежават, преди да притежават новия документ за пребиваване, издаден в съответствие с Решение за изпълнение C(2020) 1114 final на Комисията от 21.2.2020 г.⁹⁹ (вж. също приложение 42 към настоящото ръководство) или в съответствие със споразуменията за оттегляне, сключени от Исландия, Лихтенщайн и Норвегия, от една страна, и Швейцария, от друга страна.

---

⁹⁹ Решение за изпълнение на Комисията от 21.2.2020 г. относно документите, които трябва да бъдат издавани от държавите членки съгласно член 18, параграфи 1 и 4 и член 26 от Споразумението за оттегляне на Обединеното кралство Великобритания и Северна Ирландия от Европейския съюз и Европейската общност за атомна енергия (C(2020) 1114 final).